

KH 1.4.2019 § 78/Liite E2
VALT 17.6.2019 § 46

Muuramen kunnan toimintakertomus ja tilinpäätös vuodelta 2018

SISÄLLYSLUETTELO

1	OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA	1
1.1	Kunnanjohtajan katsaus vuoteen 2018	1
1.2	Kunnan hallinto	2
1.3	Muuramen kunnan organisaatio	2
1.4	Suunnitelmaperusteet vuodelle 2018	3
1.4.1	Yleisperustelut	3
1.4.2	Talousarvion laadinnan lähtökohdat	3
1.4.3	Kuntastrategia	5
1.5	Yleinen taloudellinen kehitys	6
1.5.1	Kuntatalous	7
1.5.2	Toimintaympäristön kehitys	8
1.5.3	Alueellinen kehitys: asuntojen rakentamistarve, suunnitelukauden kehittämishankkeet, elinkeinotoiminnan kehitys	11
1.5.4	Työvoima, työllisyys	11
1.5.5	Hallinto ja henkilöstö	12
1.6	Kunnan sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestäminen	13
1.8	Tilikauden tuloksen muodostaminen ja toiminnan rahoitus	15
1.8.1	Tilikauden tuloksen muodostuminen	15
1.8.2	Toiminnan rahoitus	17
1.9	Rahoitusasema ja sen muutokset	18
1.10	Kokonaistulot ja -menot	21
1.11	Kuntakonsernin toiminta ja talous	22
1.11.1	Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	22
1.11.2	Muuramen kunnan konsernirakenne	22
1.11.3	Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	23
1.12	Kunnanhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä ja talouden tasapainottamista koskevista toimenpiteistä	27
2	KUNTAKONSERNI	28
2.1	Muuramen Vuokra-asunnot Oy	28
2.2	Kiinteistö Oy Muuramen Kettula	29
2.3	Kiinteistö Oy Muuramen Elämänkaari	30
2.4	Muuramen Lämpö Oy	31
2.5	Kiinteistö Oy Hakamuurame	33
2.6	Kiinteistö Oy Muuramen Virastotie	34
2.7	Muuramen Hyvinvointi Oy	34
3	KÄYTTÖTALouden TOTEUTUMINEN	35
3.1	Keskusvaalilautakunta	35
3.2	Tarkastuslautakunta	37
3.2.1	Tilintarkastus	37
3.3	Kunnanhallitus/tukipalvelut	38
3.3.1	Hallinto ja henkilöstö	38

3.3.2	Kunnanhallitus, sisäiset palvelut.....	43
3.3.3	Kunnanhallitus, seutu- ja alueyhteistyö.....	44
3.3.4	Muu toiminta	46
3.4	Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta	49
3.4.1	Hallinto	49
3.4.2	Varhaiskasvatuspalvelut.....	51
3.4.3	Perusopetus	55
3.4.4	Muuramen lukio	59
3.4.5	Liikkuva Muurame	61
3.4.6	Joukkoliikenne	67
3.4.7	Kulttuuri- ja nuorisopalvelut.....	68
3.5	Kunnan avustus liikelaitokselle	78
3.6	Elinvoiman ja kestävän kasvun palvelut	79
3.6.1	Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunta	80
3.6.2	Infra ja mittaus.....	81
3.6.3	Luvat ja valvonta	85
3.6.4	Maankäyttö ja elinkeinot	88
3.6.5	Muu toiminta	95
4	TULOSLASKELMAN TOTEUTUMINEN	97
5	INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN	99
5.1	Kunnanhallituksen investoinnit	99
5.2	Tukipalveluiden investoinnit.....	100
5.3	Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunnan investoinnit.....	102
5.4	Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunnan investoinnit	105
6	RAHOITUSOSAN TOTEUTUMINEN.....	109
7	YHTEENVETO VALTUUSTON HYVÄKSYMIEH MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTTAMISESTA.....	110
8	TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	112
8.1	Tuloslaskelma	112
8.2	Rahoituslaskelma	113
8.3	Tase	114
8.4	Konsernilaskelmat	116
9	TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT.....	120
9.1	Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	120
9.2	Konsernitilinpäätöksen liitetiedot	121
9.3	Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot	123
9.4	Tasetta koskevat liitetiedot	126
9.5	Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	133
10	ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET	135
10.1	Eriytetty vesihuolto	135
10.2	Sosiaali- ja terveystyöpalvelut (Muuramen hyvinvointi -liikelaitos)	148
10.3	Eriytettyjen tilinpäätösten vaikutus kunnan tilikauden tuloksen muodostumiseen	150

11	TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET	151
12	LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA	152
13	SELVITYS KIRJANPIDON SÄILYTYKSESTÄ.....	153

Liitteet

MUURAMEN HYVINVOINTI -LIIKELAITOKSEN TILINPÄÄTÖS

1 OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

1.1 Kunnanjohtajan katsaus vuoteen 2018

Toimintavuosi 2018 oli kasvukunnalle tyypillisen työntäyteinen mikä ei yllättänyt. Oman toiminnan kehittäminen oli keskiössä, mutta erityisesti Sote-uudistustyön valmistelu työllisti kunnan henkilöstöä. Sote- ja maakuntauudistusta johdettiin valtiovallan toimesta ja käytännön työ tehtiin maakunnissa. Muurame oli valmistelussa aktiivisesti mukana, jolla saatoimme parhaiten turvata ja vaikuttaa Sote-palvelujen pysymiseen Muuramessa. Sote- ja maakuntahankkeen valmistelu on nyttemmin lopetettu valtioneuvoston omasta toimesta.

Kunnan väestönkehitys on ollut plusmerkkinen eli kasvava yhtäjaksoisesti yli 50- vuotta. Viime vuoden kasvu hidastui edelliseen vuoteen verrattuna väestönkasvun ollessa 72 henkilöä, suhteellinen kasvu oli 0,7 %. Muuramelaisia oli vuoden lopussa 10 169. Suurin syy väestönkasvun hidastumiseen on syntyvyyden romahtaminen koko valtakunnassa. Muuramessa syntyvyys aleni kolmanneksen aikaisempiin vuosiin verrattuna. Suhde on samansuuntainen kaikilla kehyskunnilla. Muurame on edelleen vetovoimainen ja houkutteleva asuinkunta. Väestönkasvu tuleekin pääosin muuttovoiton myötä. Väestönkasvu on merkittävä elinvoiman edistäjä, josta seuraa toinen toistaan ruokkivaa tekijää: rakentamista, työpaikkoja, verotuloja ja palveluja. Kysymyksessä on positiivinen kierre.

Kunnan veroprosentit ovat Jyvässeudulla kilpailukykyiset. Kuntien välinen yhteistyö Jyväskylän kaupunkiseudulla on erinomaista. Tiiviissä verkostossa kykenemme yhteistyöllä luomaan työpaikkoja ja elinvoimaa koko Jyvässeudulle, mikä hyödyttää koko maakuntaa.

Muurame oli viime vuonna aktiivisesti mukana Kuntaliiton kehyskuntaverkostossa pyrkien löytämään verkoston avulla uusia ajatuksia, ideoita ja toimintamalleja kunnan kehittämiseksi. Yksi alue on mm. ilmastonmuutoksen myötä tulevien ongelmien eteen tehtävä työ sekä miten näihin haasteisiin voidaan vaikuttaa.

Elinkeinotoimen saralla kunta sai merkittävän tunnustuksen ja paljon myönteistä julkisuutta, kun Muurame valittiin Suomen yrittäjäjärjestönsä kilpailuun kahden vuoden välein. Muurame on saanut kerran aikaisemminkin ykköspalkinnon. Yrittäjyyteen panostaminen kantaa hedelmää. Seuraava haaste on Sillanniityn yrityspuiston rakentaminen (22ha) 9-tien varteen, kun valtuusto hyväksyi alueen asemakaavan. Toivottavasti tästä tulee uusi muuramelaisen yrittäjyyden menestystarina.

Talous

Kunnan talous on tasapainossa ja tilinpäätös osoittaa 0,23 miljoonaa euroa ylijäämää. Kunnalla on nyt kertynyttä ylijäämiä 9,26 miljoonaa euroa. Pitkäaikaisia lainoja on pystytty lyhentämään ja velka asukasta kohden on selvästi maan keskiarvon alapuolella ollen alle 2000 euroa/asukas. Verotulot ovat kehittyneet hieman ennakoimaamme paremmin. Verotulokertymä oli kaikkineen 39,4 miljoonaa euroa. Verotulojen kasvua selittää väestönkasvu. Yhteisöverojen tuotto laski hieman, vaikka muuramelaisilla yrityksillä menee hyvin. Selityksenä on valti- on ja kuntien välinen jako-osuus, jossa on vuosittain vaihtelua.

Menojen osalta pysyttiin pääosin talousarviokehityksessä. Suurimmat ylitykset tulivat erikoissairaanhoidosta, jossa kustannuskehitykseen on yksittäisen kunnan lähes mahdotonta vaikuttaa. Perustaso eli terveyskeskustoiminta on palvelujen osalta kunnossa. Kuntalaisten antama palaute liikelaitoksestamme on erinomaista.

Henkilöstö ja luottamushenkilöt

Kunnan henkilöstö on resurssi, joka on kuntamme menestyksen takana. Kun kokonaisuuteen lisätään yhteistyökykyiset päättäjämme, on lopputulos erinomainen. Muurame-henki on voimissaan!

Lämpimät kiitokset kaikille!
Ari Ranta-aho
kunnanjohtaja

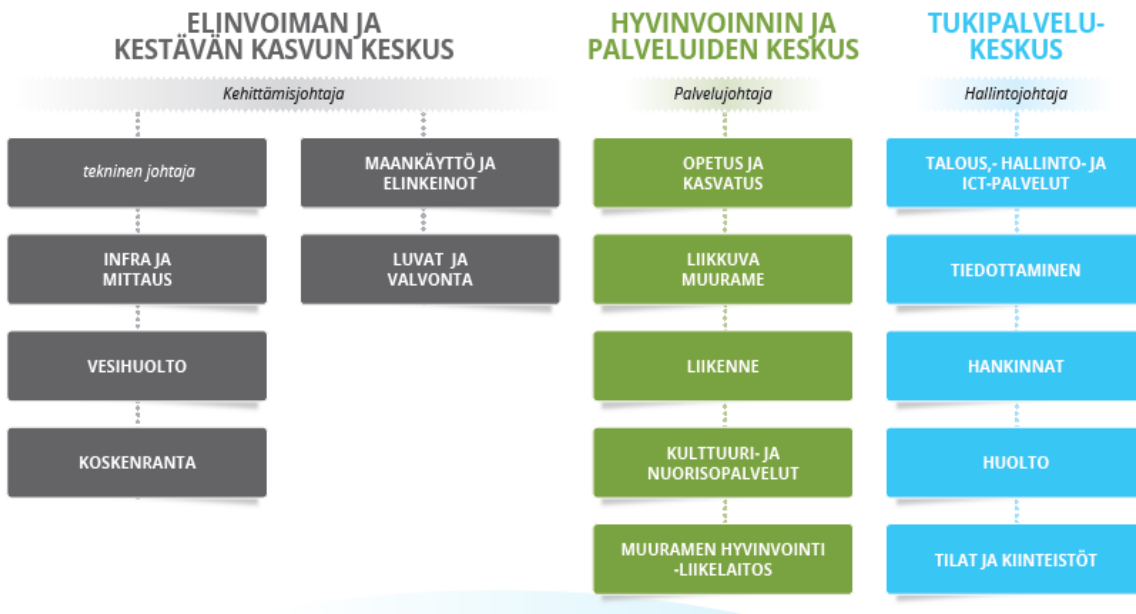
1.2 Kunnan hallinto

1.3 Muuramen kunnan organisaatio

LUOTTAMUSELINORGANISAATIO 1.6.2017alkaen

ORGANISAATIO 1.6.2017alkaen

1.4 Suunnitelmaperusteet vuodelle 2018

1.4.1 Yleisperustelut

Muuramen kunnan talousarvio laadittiin toimialakohtaisesti ja valtuuston antama valmiste-
luohje antoi eri toimialoille erilaiset tavoitteet. Suurimmat kasvupaineet kohdistuvat ulkopuo-
liseen palvelutuotantoon. Kasvua oli odotettavissa väestön ikääntyessä myös Muuramessa ja
sairastavuus tulee nousemaan lähemmäksi maakunnan keskitasoa. Erityisen huolestuttavana
kehityksenä nähtiin kuitenkin se, että lähes kaikki ulkopuolisena palveluna ostetun toiminnan
kustannusten kasvu oli jatkuvasti kunnan omaa kustannuskasvua huomattavasti nopeampaa.

Julkinen talous näytti pysyvän alijäämäisenä koko suunnittelukaudella. SOTE-lain valmistelu
jatkuu uudella aikataululla ja samoilla ongelmilla. Toteutuessaan se parantaa kuntasektorin
taloudellista tilannetta, mutta heikentää valtiontalouden tilannetta.

Kuntien valtionosuudet vähenivät 1,9 % 2018, kun peruspalveluiden osuutta vähennettiin.
Muuramen kohdalla väestön kasvu ja väestön ikääntyminen ennustetusti nostivat valtion-
osuutta. Kunnan väestönkehitys ennustettiin edelleen tasaisesti kasvavaksi ja työmarkkina-
ratkaisun odotettiin olevan maltillinen ja sopimuskorotusten arvioitiin jäävän hyvin pieniksi.

Taloussuunnitelman odotettiin Suomessa jatkuvan noin kahden prosentin vauhdilla ja työttömyyden
oletettiin alenevan edelleen.

Taloussuunnitelman tehtävät

Kunnan taloussuunnittelussa toiminnalla ja taloudella on kiinteä yhteys. Talousarvion ja
-suunnitelman tehtävänä on osoittaa riittävät resurssit asetettujen tavoitteiden toteuttami-
seksi sekä osoittaa, miten toiminta ja investoinnit rahoitetaan. Suunnitelmien tulee turvata
kunnan tehtävien hoitaminen.

Talousarvion – ja suunnitelman kolme päätehtävää ovat:

- 1) Asetetaan tavoitteet palvelutoiminnalle ja investointihankkeille
- 2) Budjetoidaan menoja ja tuloja koskevat arviot eri tehtäville ja hankkeille
- 3) Osoitetaan miten toiminta ja investoinnit rahoitetaan

Käyttötalous – ja investointiosassa esitetään palvelutoimintaa ja investointihankkeita koske-
vat tavoitteet ja niiden edellyttämien menojen ja tulojen budjetointi. Tuloslaskelmaosassa ja
rahoituslaskelmassa osoitetaan toiminnan ja investointien pääomarahoitusta ja siihen liittyvät
korvaukset. (Kuntaliitto 2011.)

1.4.2 Talousarvion laadinnan lähtökohdat

Talousarvion laadinnan lähtökohdaksi oli talouden tasapaino, lisääntyvien menojen ja vähene-
vien valtionosuuksien asettamassa ristipaineessa. Menokehykseksi sovittiin keväällä kunnan-
hallituksen talousarviovalmistelussa kokonaisuuden osalta maltillinen kasvu, joka sisälsi hen-
kilöstömenot. Käytännössä sopimuskorotukset huomioiden tavoite oli nollassa.

Hallintokunnittain talousarvio laadittiin seuraavaan tavoitetasoon:

Keskusvaalilautakunta, tulot 15 000 euroa ja menot 20 000 euroa	
Tarkastuslautakunta	0,0 %
Kunnanhallitus	1,0 %
Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta (ml. MyHy)	1,5 %
Elinvoiman ja kestävä kasvun lautakunta	1,0 %
Investoinnit yhteensä	3,3 M€

Talousarvio-ohjeen antohetkellä verotulojen arvioitiin laskevan ja valtionosuuksien nousevan
vain indeksikorotuksen verran.

Suomen Kuntaliitolta saadun silloisen uusimman verotuloennustekehikon (10/2017) mukaan
Muurame saa 0,6 prosenttia enemmän henkilöverotuloja 2018 kuin vuonna 2017. Tämä mer-
kitsee noin 200 000 euron kunnallisverotulonlisäystä. Yhteisöverojen tuoton arvioidaan pie-

nenevän Muuramessa 0,5 % vuodelle 2018. Yhteisöveron tuotto olisi 2,34 miljoonaa euroa. Kiinteistöveron tuotto kasvasi ja tuotto olisi 2,15 miljoonaa euroa.

Kokonaisuudessaan verotulot nousevat merkittävästi TA2017 verrattuna. Kasvua ei kuitenkaan vuoden 2017 toteumaan verrattuna tule kuin 0,5 %, mikä tarkoittaa 0,2 M€ kasvua.

Valtionosuuden osalta 2018 nousua vuoteen 2017 on noin 140 000 euroa.

Talousarvion laadinnassa kunnan omissa toiminnoissa päästiin pääsääntöisesti tavoitteen mukaiseen lopputulokseen. Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunta ylittää annetun raamin, mutta tätä selittää Jyväskylän Seudun Puhdistamo Oy:n poikkeuksellisen raju korotus jätevesimaksuihin 96 000 euroa. Korotusta selittää puolestaan puhdistamon 30 miljoonan euron investointi puhdistamon laajentamiseksi.

Talousarvioehdotus on investointien osalta muuttunut merkittävästi. Alun perin talonrakennusinvestointeja ja lisätilan tarpeita ei ollut. Talousarvion valmistuessa on kuitenkin selvinnyt, että lisätiloja ja remontoitavia tiloja tarvitaan nopeutetussa aikataulussa. Uudet nuorisotilat ja päivätoiminnan tilat tarvitaan käyttöön jo keväällä 2018. Niittyaho tarvitsee päivähoitotilat ja koulu lisätilaa. Investoinnit rasittavat käyttötaloutta muutaman vuoden viiveellä sekä poistojen että lisääntyneiden ylläpitomenojen kautta. Näin käy myös ostopalveluissa tapahtuvien investointien kanssa. Edelleen investointien suunnitelmallisuutta tulee parantaa ja käydä ne kriittisesti läpi palvelutarpeiden kannalta.

Taloussuunnitelmassa korkotasoa ei niinkään kasvata korkomenoja. Lyhytaikainen korko on miinusmerkinen ja kattaa osin pitkäaikaisen lainan koron. Odotettavissa oleva kasvu tulee investointien rahoituksesta, johon pystytään hyödyntämään myös lyhytaikaista rahoitusta.

Talousarvion toteuma yleiskatsauksena

Talousarvion toteutuminen vaatii organisaatiouudistuksen jälkilaskentaa, jotta pystytään vertaamaan talousarvion todellista vertailukelpoista toteumaa kunnanhallituksen, Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunnan sekä Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunnan osalta.

Menokehityksen osalta	TA2018 ohje	toteuma TP2018
Keskusvaalilautakunta	32 000 euroa	21 500 euroa
Tarkastuslautakunta	0,0 % (26 340 euroa)	8,3 % (28 538 euroa)
Kunnanhallitus	1,0 %	1,2 %
Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunta	1,0 %	3,2 %
Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta	1,5 %	-2,4 %
- liikelaitoksen avustus huomioituna	1,5 %	1,5 %

Kunnanhallituksen osalta sekä tuloarvio (3,8 %) että menoarvio (0,2 %) ylittyivät ja näiden erotuksena lopullinen alitus oli reilut 250 000 euroa.

Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunnan osalta tuloarvio ylittyi 2 % ja menoarvio ylittyi 2,1 %, jolloin yhteisvaikutuksena alitusta reilut 50 000 euroa.

Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunnan toimintatulot ylittyivät 12,6 % ja menot alittuivat 2,1 %. Muuramen Hyvinvointi – liikelaitoksen osalta ylittyivät tulot 1,8 % ja menot ylittyivät 7,6 %. Erikoissairaanhoidon kasvu rasittaa suoraan liikelaitoksen tulosta, koska kasvua ei ole huomioitu liikelaitoksen avustuksessa ja tulos on 1,6 M€ alijäämäinen.

Koko kunnan käyttötulot ylittävät talousarvion 2,7 % ja käyttömenot ylittyvät 2,2 %. Lopputuloksen kunnan tulojen (ml. verotulot ja valtionosuudet) ja menojen erotus on 477 000 euroa parempi, mitä talousarviossa on suunniteltu ja tilikauden ylijäämä 228 000 euroa.

Verotuloissa kunnallisveron tuotto ylitti talousarvion yli 750 000 eurolla, yhteisöveron tuotto-odotus alittui yli 200 000 euroa ja kiinteistöveron tuotto ylitti talousarvion lähes 100 000 euroa (ylitys oli kuitenkin ennakoitu, kun kiinteistöveroprosentteja muutettiin vuodelle 2018). Valtionosuus tulot ylittyivät reilut 200 000 euroa talousarviossa ennakoidusta.

1.4.3 Kuntastrategia

Valtuusto hyväksyi elokuussa 2016 uuden kuntastrategian vuosille 2016–2021. Kuntastrategia on nimeltään Mahdollisuuksien Muurame – elinvoiman edelläkävijä. Kuntastrategia jakautuu kahteen keskeiseen painopisteeseen, jotka ovat elinvoima ja kestävä kasvu sekä hyvinvointi ja palvelut. Lisäksi kaiken toiminnan pohjaksi on valittu viisi läpileikkaavaa teemaa, jotka näkyvät kunnan kaikessa toiminnassa.

Kuntaorganisaatio on muutettu strategian mukaiseksi valtuustokauden 2017–2021 alusta lukien, jolloin myös toimielinten tavoitteet asetetaan nykyistä tarkemmin strategian mukaiseksi. Tulevat lainsäädännön muutokset haastavat kunnan hakemaan uudenlaista roolia asukkaidensa arjessa. Sosiaali- ja terveystalouden uudistus siirtyy tulevaisuuteen – valtakunnalliset muutokset toteutunevat aikaisintaan 2020 -luvun puolenvälin jälkeen.

Kunnan strategiassa painotus siirtyy vahvasti elinvoiman vahvistamiseen, jossa kunnan vahva elinkeinopoliittinen historia ja toimintatapa ovat suuressa roolissa. Kunta toimii edellytysten luoja ja tukena yritysten/yrityksien hoitaessa oman osuutensa liiketoiminnan kehittämisessä.

Kunnan sisäistä toimintaa kehitetään etenkin henkilöstöjohtamista parantamalla ja uutta tekniikkaa hyväksikäyttäen. Voimavarojen kohdentaminen tapahtuu tehtävien uudelleenjärjestelyjen ja henkilöstökoulutuksen avulla. Keskeisimmät kehityskohteet ovat uuden HR -järjestelmän käyttöönotto ja jatkokehittäminen sekä palveluiden siirtämisessä lainsäädännön ohjaamana verkkopalveluiden (kansallinen palvelutietovaranto) suuntaan.

Vuoden 2018 kehittämiskohteena oli organisaatiouudistuksen läpivienti osaksi toimintakulttuuria. Tämä työ on jatkuva prosessi, mikä jatkuu tulevina vuosina. Kunnassa seurataan ja osallistutaan valtakunnallisiin sekä alueellisiin uudistuksiin. Kuitenkin niin, että niiden vaikutuksia peilataan aina kuntapalveluihin ja tarvepohjaisesti päätetään osallistuminen. Tavoitteena on tulevaisuuden Muurame, jonka palvelut, rakenne ja toimintakulttuuri vastaavat 2020-luvun haasteisiin. Nuo haasteet ovat monisyisiä ja -tahoisia, mutta joka tapauksessa keskiössä on kuntalainen, ei kunta itse.

Kunnan eri osa-alueiden toiminnalliset tavoitteet ja palvelusuunnitelmat sekä niiden toteutuminen tilikaudella on esitetty kunkin palvelualueen osana.

Yleinen taloudellinen kehitys

- Kuntatalouden kehitys
- Toimintaympäristön kehitys

1. Väestörakenne kehitys:
2. Alueellinen kehitys: Asuntojen rakentamistarve, suunnittelukauden, elinkeinotoiminnan kehitys
3. Työvoima, työllisyys
4. Hallinto ja henkilöstö

Toimintojen rahoitus

1. Verotulot
2. Valtionosuudet
3. Myyntituotot
4. Maksutuotot
5. Tuet ja avustukset
6. Muut toimintatuotot

Talousarvio menojen ja tulojen arviointi

Käyttötalouden budjetointikäytäntö määräytyy tehtäväkohtaisesti. Rahoitustavan perusteella kunnan palvelutehtävät voidaan jakaa budjettirahoitteisiin ja kohderahoitteisiin tehtäviin.

- Käyttötalous tehtäväalueittain
- Asetetaan palvelutavoitteet ja budjetoidaan niiden järjestämisen vaatimat menot tulot

1.5 Yleinen taloudellinen kehitys

Valtiovarainministeriön talouskatsaus tammikuulta 2019 kertoo, että maailmantalouden nopeimman kasvun vaihe on ohitettu vuoden 2018 aikana. Talouskasvu hidastuu lähivuosina. . Maailmantalous kasvu ennustetaan pysyvän 3,5 % tasolla, kun aikaisemmin arveltiin lähemmäs 4 prosentin kasvulukemia.

Suomessa talous kasvoi 2018 2,5 % eli kasvu on hiukan hitaampaa Suomessa verrattuna vuoteen 2017. Kasvuvauhti tasaantuu ensi ja seuraavana vuonna, mutta kokonaistuotannon kasvu on noin 1,5 % 2019, 2020 1,3 % ja 2021 1,1 % (vuosi sitten ennustettiin 2019/2010 kahden prosentin kasvua).

Talouskasvu tarkoittaa kuitenkin edelleen verotulon kasvua ja sitä kuntamme tarvitsee edelleenkin seuraavan vuosikymmenen investointiohjelman läpivientiin.

Kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen kehitys jatkuu nopeana ansiotason nousun kiihtyessä. Inflaation kiihtymisestä huolimatta reaalitytulot kasvavat selvästi ja kotitalouksien kulutuksen kasvu nopeutuu vuonna 2019 vuoteen 2018 verrattuna.

Julkinen talouden velka suhteessa BKT:hen laskee. Julkinen talous alkaa kuitenkin vähitellen heikentyä 2020-luvun alkuvuosina, kun talouskasvu hidastuu ja sopeutustoimet päättyvät.

Julkista taloutta heikentää väestön ikääntyminen, joka kasvattaa eläke-, terveys- ja hoivamenoja. Huoltosuhdetta kuitenkin hetkellisesti parantaa dramaattisesti vähentynyt syntyvyys. Tämä siirtää "kestävyysvajeen" syvintä vaihetta 2030 -luvulta 2040 -luvulle. Tilanne syvenee siinä vaiheessa, kun äskettäiset pienet ikäluokat saavuttavat työiän.

1.5.1 Kuntatalous

Kuntatalouden tulostulo heikkeni 2018 ja kuntatalouden alijäämä alkaa kasvaa. Kuntatalouden parantamiseksi tehty kilpailukyky sopimus ei näyttä lopulta onnistuneelta. Vaikutukset ovat negatiiviset ja arviolta kustannusvaikutuksena se on lisännyt kustannuksia 115 miljoonaa. Puolet sopimuksen vaikutuksista ei näytä kompensoituvan. Tilinpäätösarvioissa 196 kuntaa tekee alijäämäisen tuloksen = noin 2/3 kunnista. Muistutuksen se, että 2017 vain 55 kuntaa teki alijäämäisen tuloksen. Vuonna 2018 useimmissa kunnissa verotulot ja valtionosuudet vähenivät, mutta samalla menot kasvoivat yli 3 %.

Muuramen kunta ui tässä kehityksessä vastavirtaan. Taloustilanne on edelleen poikkeuksellisen hyvä ja ylijäämää taseessa on edelleen yli 9 milj. euroa. Talous oli mitoitettu vähäiseen tulopohjan kasvuun. Muuramen asukasluku osoittaa yhä vahvaa kasvua, joten palveluiden mitoituksessa ja laadussa on silti onnistuttu.

Kunnan valtionosuusrahoitus muodostuu pääosin kahdesta osasta: valtiovarainministeriön hallinnoimasta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja opetus- ja kulttuuritoimen (OKM) rahoituksesta annetun lain mukaisesta valtionosuusrahoituksesta, jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö.

Muuramen kunnan peruspalvelujen valtionosuuksien kehitys

	2017	TA2018	TP2018
Peruspalveluiden osuus:	10,5 M€	10,8 M€	11,1 M€
Verotulon tasaus	+157 k€	+210 k€	+192 k€
Kelalle toimeentulotuen siirto 2017	-240 k€		
Opetus- ja kulttuuritoimen vähennys:	-758 k€	-725 k€	-758 k€
Yhteensä valtion osuus:	9,7 M€	10,1 M€	10,3 M€

Valtionosuusjärjestelmään sisältyvä valtionosuusprosentti kuvaa valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa. Kunnan peruspalvelujen valtionosuuden valtionosuusprosentti:

2014	29,57
2015	25,42
2016	25,52
2017	25,24
2018	25,34

Valtion rahoitusosuus peruspalveluihin nousi 0,1 prosenttiyksikköä.

Vuonna 2018 Muuramen kunta sai peruspalveluiden valtionosuutta 11,1 miljoonaa euroa. Verotulontasaus on positiivinen eli Muurame saa 2018 verotulontasaus eränä 192 000 euroa. Vähennettävää on vielä OKM -valtionosuus -758 000 euroa. Vähennys on aiempia vuosia pienempi, mutta hiukan suurempi kuin 2017. Jäljelle jäävä valtionosuus Muuramessa vuodelle 2018 oli 10,3 miljoonaa euroa.

1.5.2 Toimintaympäristön kehitys

Kuntien kannalta toimintaympäristön talouden kehitys on keskeinen menestystekijä. Siihen liittyy paitsi yleinen taloudellinen kehitys maailman talouden ja kansantalouden osalta, mutta myös erittäin oleellisena osana alueellinen talouskehitys. Työpaikkojen määrä on Keski-Suomessa kasvanut koko kasvukauden ajan, voimakkainta kasvu on ollut Jyvässeudulla. Tähän kasvuun nähtiin notkahdus vasta loppuvuodesta 2018. Työllisyyskehitykseen työpaikkamäärän kasvulla on ollut merkittävä positiivinen merkitys.

Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan työttömyysprosentti jäi keskimääräisesti 2018 jo alle kymmenen prosentin olleen 9,7 % (2017 lopussa 10,5 %). Kummastusta herättää kuitenkin vuoden lopun tilanne, kun Keski-Suomen työttömyystilanne on maakuntien välisessä vertailussa toiseksi huonoin. Jaamme tuon paikan yhdessä Kaakkois-Suomen kanssa.

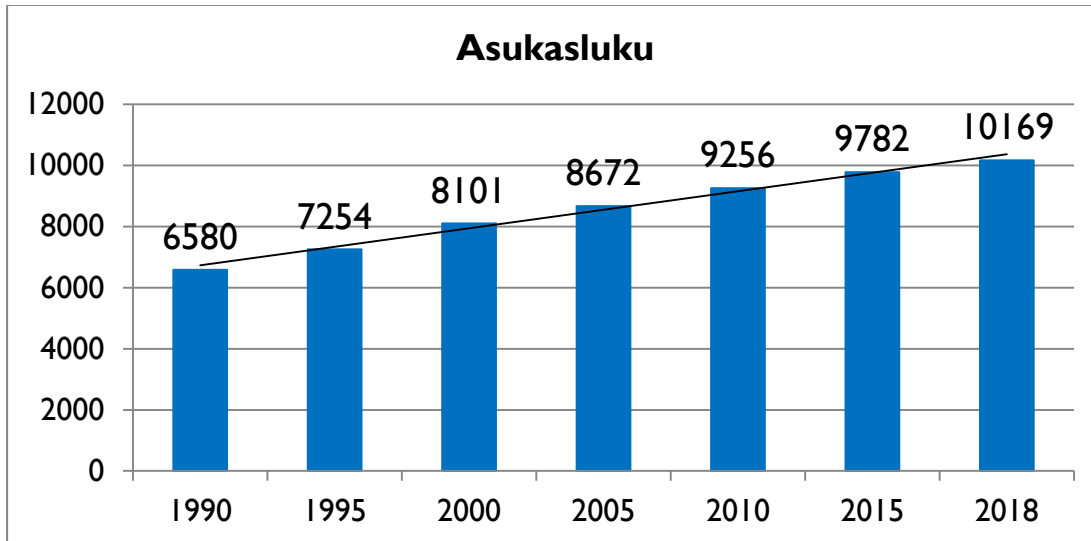
Keski-Suomen työttömyysprosentti oli keskimäärin 11,8 %. Muuramen työttömyysprosentti oli keskimäärin alhaisin, jääden 7,5 % lukemiin. Vain hetkellisesti jossain Keski-Suomen kunnissa oli työttömyys pienempi kuin Muuramessa vuoden 2018 aikana.

Positiivisinta maakunnan kannalta on keskuskaupunki Jyväskylän nopeasti piristynyt työllisyystilanne. Jyväskylä on suurien kaupunkien vertailuryhmässä vuoden lopulla kuitenkin toiseksi viimeisenä. Sijoitukseen vaikuttaa ajankohta, kun opiskelijat päättävät opintojaan vuoden lopulla.

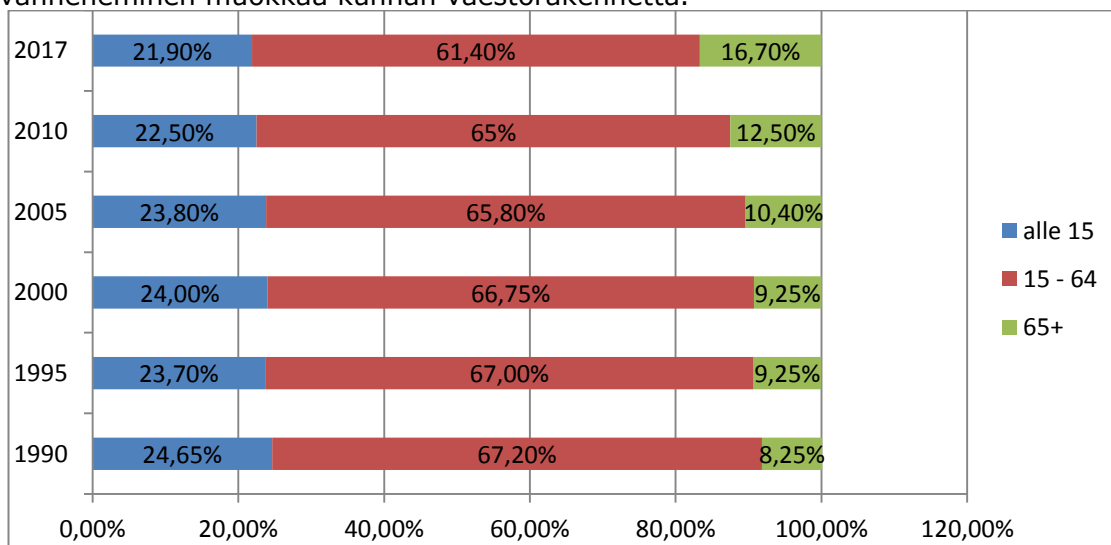
Elinkeinopolitiikan resurssien suuntaaminen suoraan Muuramen elinvoiman kehittämiseksi on ollut onnistunut ratkaisu. Tämä "nyrkiksi" koottu toiminta on edelleen parantanut elinkeinopolitiikan tulosta. Erityisesti yritysrajoitusta suunnattu yrityskoordinaattoritoiminta saa edelleen hyvää palautetta yrittäjiltä. Toiminnan onnistumiseksi voidaan lukea Muuramen saama palkinto yrittäjien mielestä parhaana kuntana alle 10 000 asukkaan kuntien sarjassa. Tässä sarjassa Muurame kilpailikin viimeistä kertaa. Työpaikkaomavaraisuuden kasvattaminen on edelleen vahva tavoite. Vuoden 2016 tilastoissa Muurame oli lukemallaan 65 % työpaikkaomavaraisuuden suhteen neljänneksi viimeisenä Keski-Suomessa. Tosin on huomioitava, että Muuramessa on keskimäärin eri Keski-Suomen kuntiin verrattuna poikkeuksellisen paljon työikäistä väestöä. Vain Jyväskylässä ja Muuramessa työikäisen väestön määrä ylittää 60 % osuuden väestöstä. Jämsä, Laukaa, Petäjävesi ja Äänekoski yltävät kaikki yli 55 % osuuteen.

VÄESTÖRAKENTEN KEHITYS

Kunnan väestönkasvu on ollut viime vuosina hiukan totutun vilkasta. Vuoden 2014 hyvän väestönkasvun jälkeen oli kasvu 2015 merkittävästi hitaampaa, mutta vilkastui taas 2016 aikana. Sama hyvä kehitys on jatkunut 2017 ja 2018.

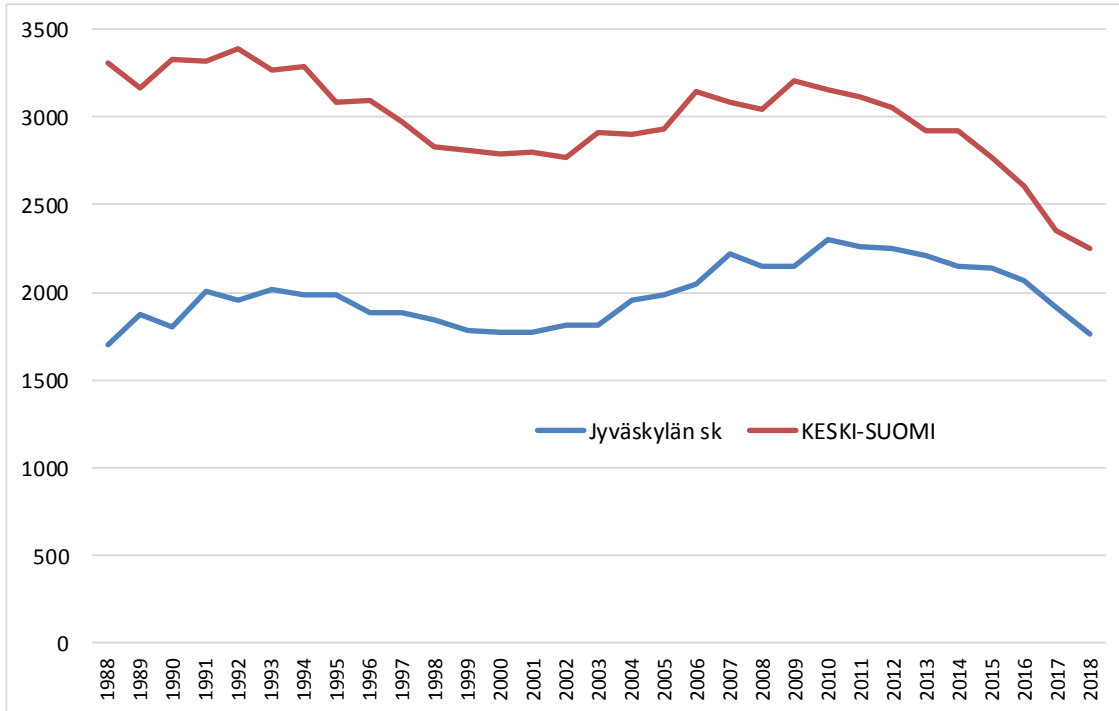

Väestön ikärakenteessa on tapahtunut merkittävää vanhentumista, kun suurten ikäluokkien vanheneminen muokkaa kunnan väestörakennetta.

Väestön keski-ikä Muuramessa oli vuoden lopussa 2017 39,4 vuotta. Väestönkasvun hidastuminen on myös muuttanut palvelurakenteen tarpeita. Ikäryhmässä alle 15-vuotiaat ei ole tapahtunut juurikaan kokonaiskasvua. Kasvua on eri alueilla, mm. Kinkomaa on kasvanut vahvasti alueena. Huomioitavaa on myös yli 75-vuotiaiden osuuden kasvu yli 65-vuotiaiden ikäryhmässä. Työikäisen väestön osuus on vähentynyt merkittävästi – tämä heikentää kunnan huoltosuhdetta. Merkittävin muutos väestönkasvussa on dramaattisesti vähentynyt syntyvyys.

Keski-Suomessa syntyvyys on laskenut samoin kuin koko Suomessa itsenäisyytemme ajan matalimmalle tasolle.

Keskimäärin Muuramessa syntyi vuosikymmenen alussa yli 110 lasta vuosittain, nyt kolmen viime vuoden keskiarvo (2016-2018) on alle 85 lasta/vuosi.

Vuoden 2018 osalta väestön kasvu on ollut 72 henkeä, ennakkoväkiluku joulukuulta 2018 on 10 169 asukasta.

Väestö	
Väkiluku 31.12.2018 (ennakkotieto)	10 169
Väkiluvun muutos, % 2017-2018	0,7 (1,6 2017)
0-14-vuotiaiden osuus väestöstä, % 31.12.2017	21,9
15-64-vuotiaiden osuus väestöstä, % 31.12.2017	61,4
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä, % 31.12.2017	16,6
Ruotsinkielisten osuus väestöstä, % 31.12.2017	0,1
Ulkomaisten kansalaisten osuus väestöstä, % 31.12.2017	0,9
Kuntien välinen muuttovoitto/-tappio, henkilöä 2017	108
Syntyneiden enemmitys, henkilöä 2017	16
Perheiden lukumäärä 31.12.2017	2 897
Valtionveronalaiset tulot, euroa/tulonsaaja 2017	32 509

1.5.3 Alueellinen kehitys: asuntojen rakentamistarve, suunnittelukauden kehittämishankkeet, elinkeinotoiminnan kehitys

Alueellinen kehitys on keskittynyt asuntorakentamisen osalta erityisesti keskustaaajaman ja Kinkomaan alueille. Omakotitaloalueita avataan tasaiseen tahtiin, ja tällä pyritään vastaamaan vahvaan kysyntään tulevaisuudessakin. Kerrostaloasumisen suosio kasvaa, uusrakentamista on jo vuosittain. Näissä ASO –ratkaisut ovat edelleen suosittuja.

Vuokra-asuntojen lisärakentamiselle tulee tarvetta vasta myöhemmässä vaiheessa, kun nykyinen vuokra-asuntokanta joko saavuttaa peruskorjauksen tai vapautuu säätelyn piiristä. Lisäalueiden kaavoitus teollisuudelle ja palveluilla sekä maanhankinta tätä varten on yksi tärkeimmistä elinkeinopoliittisista tavoitteista suunnittelukaudelle.

Edelleen vaikka palvelutuotanto on kasvavin ala, on myös perinteisemmän teollisuuden roolia ja tärkeydestä syytä pitää huolta. Teolliset yritykset tarjoavat ja ovat osana mitä moninaiempia alihankinta-, palvelu- ja toimitusketjuja. Kerrannaisvaikutuksena nämä tukevat erinomaisesti elinkeinoelämää ja mahdollistavat yritystoiminnan muodostumista ympärilleen.

Mitä monialaisempaa elinkeinotoiminnan pohja Muuramessa säilyy, sen vakaampi se myös on suhdannevaihteluille.

1.5.4 Työvoima, työllisyys

Vuoden 2017 työttömyystilastojen (ELY-keskus joulukuu) mukaan muuramelaisista 7,9 % oli työttöminä vuoden vaihteessa (ed. vuodenvaihte 9,4 %). Yli vuoden työttömänä olleiden määrä laski vuoden 2017 loppuun verrattuna 30 %. Työllisyystilanne kehittyi edelleen suotuisasti. Työvoiman määrän kasvu oli 2018 aikana 1,3 %. Työttömien määrä on määrällisesti laskenut voimakkaasti, kun 2016 lopulla työttömiä oli 559, 2017 lopulla luku oli 449 ja viime vuoden lopussa 382.

Työssä toimivan väestön lukumäärät ja prosenttiset osuudet toimialoittain 31.12.2000, 2010, 2014 ja 2017* *2017 luvut ovat ennakkolukuja

Toimiala	2000	%	2010	%	2014	%	2017	%
Maa- ja metsätalous	83	2,3	69	1,7	55	1,3	62	1,4
Teollisuus	904	25,4	831	19,9	699	16,8	721	16,2
Rakennustointiminta	278	7,8	315	7,6	329	7,9	352	7,9
Kauppa	434	12,2	416	10,0	410	9,9	441	9,9
Liikenne	178	5,0	153	3,7	149	3,6	160	3,6
Palvelut	1617	45,4	2332	56,0	2468	59,4	2672	60,0
Elinkeino tutkimaton	64	1,8	51	1,1	43	1,0	46	1,0
Yhteensä	3558	100,0	4167	100,0	4153	100,0	4454	100,0

Merkittävimmät muutokset elinkeinorakenteessa viime vuosina ovat teollisuudessa toimivien osuuden lasku sekä palveluelinkeinoissa toimivien määrän nousu. Myös hoiva-alan työpaikkojen määrä on kasvanut.

Muuramen kunnan tavoitteissa on jatkuva uusien työpaikkojen syntyminen kunnan alueelle ja niihin liittyen kunnassa on pidettävä jatkuvasti riittävää varantoa työpaikka-alueista. Tällä hetkellä keskeiset painopistealueet ovat Muuramen keskustan, ystien risteysalueen, Punasilan alueen sekä Kuusanmäen kehittämisessä. Toisaalta on huomattava, että samanaikaisesti osa jo toimivista yrityksistä myös kasvaa ja synnyttää uusia työpaikkoja.

Kunnan työpaikkarakenteen muutokset 2010-luvulla merkitsevät lähinnä seuraavaa:

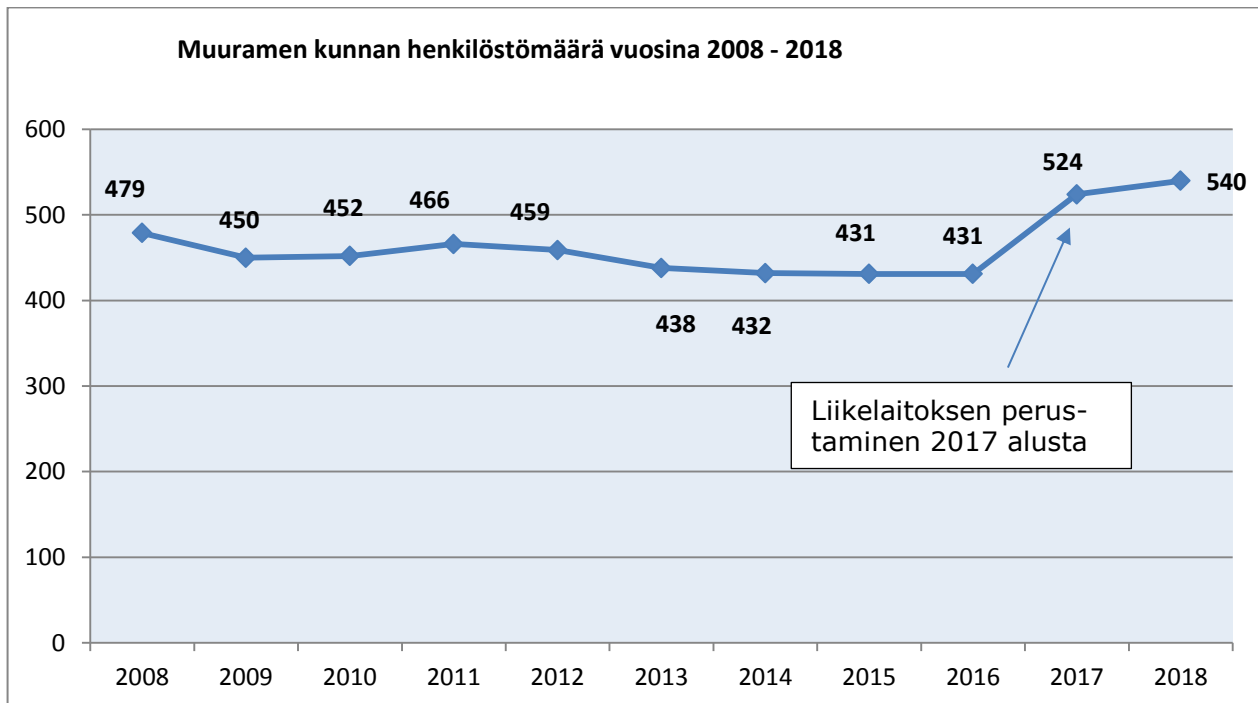
Tasaantumista on maa- ja metsätalouden aloilla, nousua kaupan ja palvelujen työpaikkojen määrissä. Kuluva suunnittelukauden aikana ennustetaan palvelujen alojen kehittyvän selvästi eniten. Palvelujen osuus vahvistui koko vuosikymmenen ajan, jota tukee myös ja lisääntynyt yksityinen kulutus. Matkailun osuus ei ole noussut Muuramessa merkittäväksi tekijäksi.

Käytännössä laskettelukeskuksen konkurssin jälkeen matkailun kasvattaminen vaatii pitkän tähtäimen suunnitelmaa ympärivuotisen houkuttelevan matkailukohteen luomiseksi Muurameen. Työpaikkasuunnitelma on tavoitteellinen. Vuonna 2015 työpaikkaomavaraisuus oli 65 %. Tavoitteena on, että suunnittelukauden keskimääräinen työpaikkojen lisäys olisi vuosittain noin 100–150 ja työpaikkaomavaraisuus kehittyisi väestönkasvun kanssa tasaiseen tahtiin.

1.5.5 Hallinto ja henkilöstö

Kunnassa on toteutettu organisaatiouudistus uuden strategian mukaisena valtuustokauden alusta 2017. Muutos on tehty vasta organisaatioissa, nyt tämä muutos on saatava myös toimintakulttuuriin. Tämä muutostyö jatkuu edelleen 2018/2019.

Henkilöstön määrässä tapahtui edelleen kasvua 2018, muutos oli noin 2,8 % ja henkilökuntaa oli vuoden lopulla 540 henkilöä. Henkilöstön määrän kasvuun pyritään vastaamaan uuden HR-järjestelmän avulla. Järjestelmän myötä niin työntekijät kuin esimiehet saavat ajantasaiset työkalut henkilöstöhallinnon asioihin. Valitettavasti HR-järjestelmän käyttöönotto on takkuillut ja kaikkia ominaisuuksia ei saatu käyttöön 2018.

Henkilöstön keski-ikä on 47,3 vuotta. Henkilöstömenot olivat 2018 22,8 M€ (2017 21,9 M€), kasvua edelliseen vuoteen oli 4,1%. Tämä vastaa henkilöstömäärän kasvun (+2,8%) ja työmarkkinasopimuksen yhteisvaikutusta (1,6%). Talousarviossa ei varauduttu aivan näin suureen henkilöstömenojen kasvuun, joten kokonaisuutena henkilöstömenot ylittyivät 0,3 %. Sairauspoissaolojen määrä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 7,2 %, poissaolopäiviä kertyi 430 enemmän kuin 2017. Yhteensä poissaolopäiviä kertyi 6381. Hyvinvointi -liikelaitoksen sairauspoissaolot laskivat, vaikka henkilöstömäärä kasvoi. Useimmiten sairauspoissaolojen taustalla ovat tuki- ja liikuntaelinsairaudet. Keskimäärin sairauspoissaolon vuoksi poissaoloja kertyy vuoden aikana 11,8 työpäivää/työntekijä.

	Naiset	Miehet	Yhteensä
Hallinto ja henkilöstö yht.	15	7	22
Kiinteistötoimi yht.	24	9	33
Keskuskeittiö yht.	25	2	27
Hallinto (hyvinv. Ja palv. Ltk) yht.	5	1	6
Varhaiskasvatuspalvelut yht.	81	1	82
Perusopetus yht.	121	38	159
Toisen asteen koulutus yht.	13	4	17
Liikkuva muurame yht.	6	6	12
Kulttuuri ja nuorisopalvelut yht.	13	2	15
Perhe- ja sosiaalikeskus yht.	35	7	42
Vanhuspalvelut yht.	45	4	49
Liikelaitoksen hallinto yht.	1	0	1
Avosairaanhoido yht.	22	10	32
Suun terveydenhuolto yht.	11	3	14
Elinvoiman ja kestävä kasvun lautakunta yf	1	0	1
Infra ja mittaus yht.	3	9	12
Vesihuolto yht.	1	8	9
Luvat ja valvonta yht.	1	3	4
Maankäyttö ja elinkeinot yht.	1	1	2
Kaikki yhteensä	425	115	540

1.6 Kunnan sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestäminen

Kunnanhallitus on hyväksynyt 21.8.2006 sisäisen valvonnan ohjeet. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan tarkastussäännön mukaan kaikkia niitä toimenpiteitä ja menetelmiä, joilla pyritään toiminnan tuloksellisuuden ylläpitämiseen, edistämiseen ja parantamiseen, toiminnan jatkuvuuden turvaamiseen, kirjanpidon ja muiden informaatiojärjestelmien luotettavuuden varmistamiseen, erehdysten, virheiden ja väärinkäytösten ennaltaehkäisyyn ja toteamiseen sekä varojen huolellisen hoidon turvaamiseen. Sisäinen valvonta on riskien hallintaa ja on osa operatiivista johtamista.

Sisäinen valvonta käsittää myös siitä huolehtimisen, että kunnan toiminnan tarkoitus ja asetetut tulostavoitteet on saatettu organisaation kaikille tasoille ja että asetettujen tavoitteiden toteutumista seurataan. Lisäksi sisäisen valvonnan keinoin varmistetaan, että yhteistoiminta on riittävää organisaation kaikilla tasoilla.

Suurimpana riskinä kunnassa voidaan edelleen pitää henkilöriskejä tehtävien hoidossa, koska osa avaintehtävistä ovat hyvin harvojen henkilöiden osaamisen varassa. Henkilövajetta on pystytty paikkaamaan tehtävien jakamisella ja osaamisen siirtämisellä myös varahenkilöille. Osaan palveluita on palkattu vakituisia varahenkilöitä, joille työtehtäviä voidaan osoittaa palvelun eri osista.

Vesilaitoksen toiminnassa oli Kinkomaan alueella häiriötilanne joulukuussa 2017. Laitevian vuoksi vesijohtoveteen pääsi liikaa lipeää. Nopean tiedottamisen ja vikakorjauksen lopputuloksena vaaratilanne ei johtanut henkilövahinkoihin. Veden läpijuoksumus synnytti pieniä korvauskustannuksia. Vesilaitoksen toimintaa kehitetään suunnitelmallisesti, huoltovarmuus -ja häiriöriskit pyritään minimoimaan uusilla toimintatavoilla, dokumentaatiolla ja lisähenkilöstöä palkkaamalla.

Toimintaa on hoidettu voimassa olevia lakeja noudattaen. Vuoden 2018 aikana tuomioistuinten käsittelyssä on ollut vain etuostoa koskeva valitus vuoden 2017 päätöksistä – tämäkin päätös ratkesi kunnan tekemän ratkaisun mukaisena.

Vuoden aikana ei ole tullut esille puutteita tai väärinkäytöksiä.

Esimiestyön tueksi ja työntekijöiden informaation parantamiseksi sekä palkanlaskennan hoitamiseksi nykyaikaisin välinein hankitun HR -ohjelmiston kaikkia ominaisuuksia ei saatu käyttöön. Ohjelmistotoimittajan projektipäällikön vaihtuminen ja ohjelmiston keskeneräisyys viivästytti monia toimintoja, joiden käyttöönotto ei ole onnistunut. Ohjelmistosta saavutettavat hyödyt eivät ole vielä toteutuneet odotetun mukaisina, eikä ohjelmisto vielä vastaa sille esim. tulorekisterin asettamia vaatimuksia.

Sisäinen valvonta on hajautettu osastojen sisällä eri henkilöille. Valvonnalla on pyritty parantamaan osastojen toimintaa ja tuloksellisuutta. Toimintaprosessit on jaettu osiin ja eri henkilöiden tehtäväksi. Yhtä prosessia alusta loppuun asti ei hoida yksi henkilö vaan riskiä sisältävät prosessit ja työtehtävät on jaettu useampaan vaiheeseen ja useamman henkilön vastuulle. Yksittäistä erityisasiantuntemusta vaativat tehtävät on keskitetty muutaman osaavan henkilön hoidettavaksi asioiden oikean hoidon varmistamiseksi. Vuoden aikana ei ole tullut merkittäviä vakuutusten kautta hoidettavia vahinkoja tai tapaturmia. Vain yksi maastopalon aiheuttama omaisuusvahinko on ollut mainittavana vahinkona vakuutusasioissa. Käteistä rahaa ei käsitellä merkittävässä ja pankkipalvelut järjestettiin vuoden aikana siten, että Muuramesta poistunut yösäilö on saatu korvaavana pankkipalveluna toimimaan paikallisesti.

Tietosuoja-asetuksen soveltaminen toukokuun alusta 2018 alkaen on terävöittänyt tietosuoja-asioiden hallintaa. Rekisteriselosteet ja rekistereiden läpikäynti saatettiin vuoden aikana ajan tasalle. Tietosuojarikkomuksia ei ole rekisteröity vuoden aikana, tietosuojapyyntöjä ja -kyselyitä asiakkailta on vastaanotettu kymmeniä.

1.8 Tilikauden tuloksen muodostaminen ja toiminnan rahoitus

1.8.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

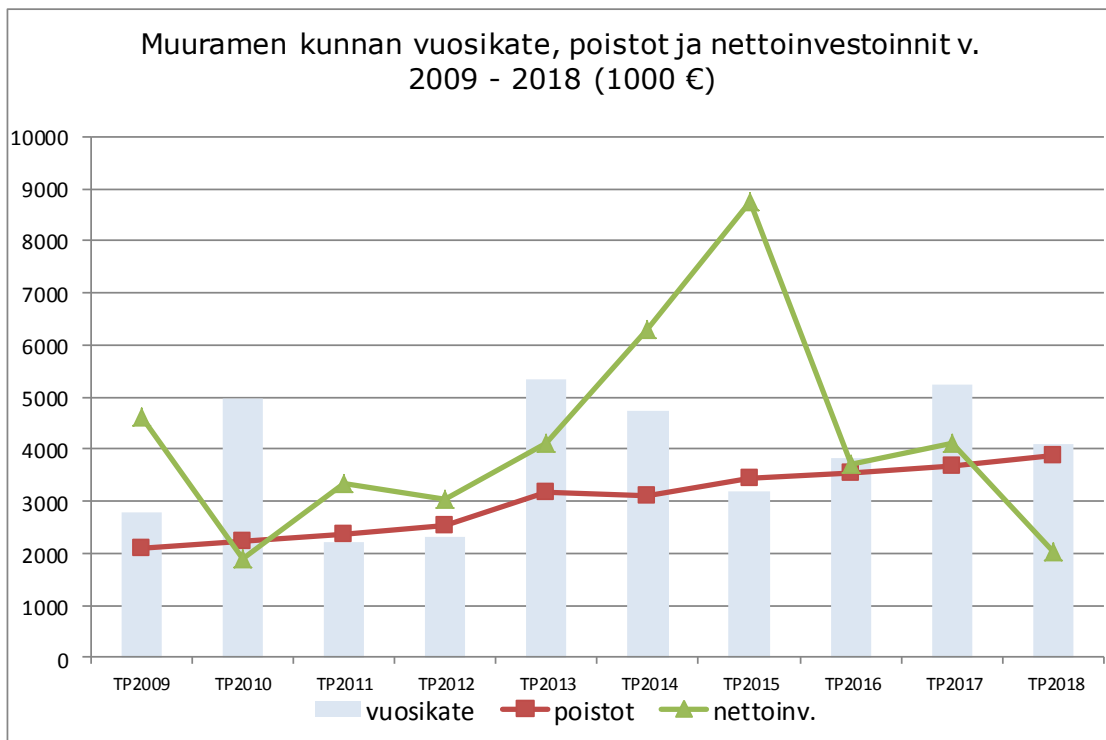
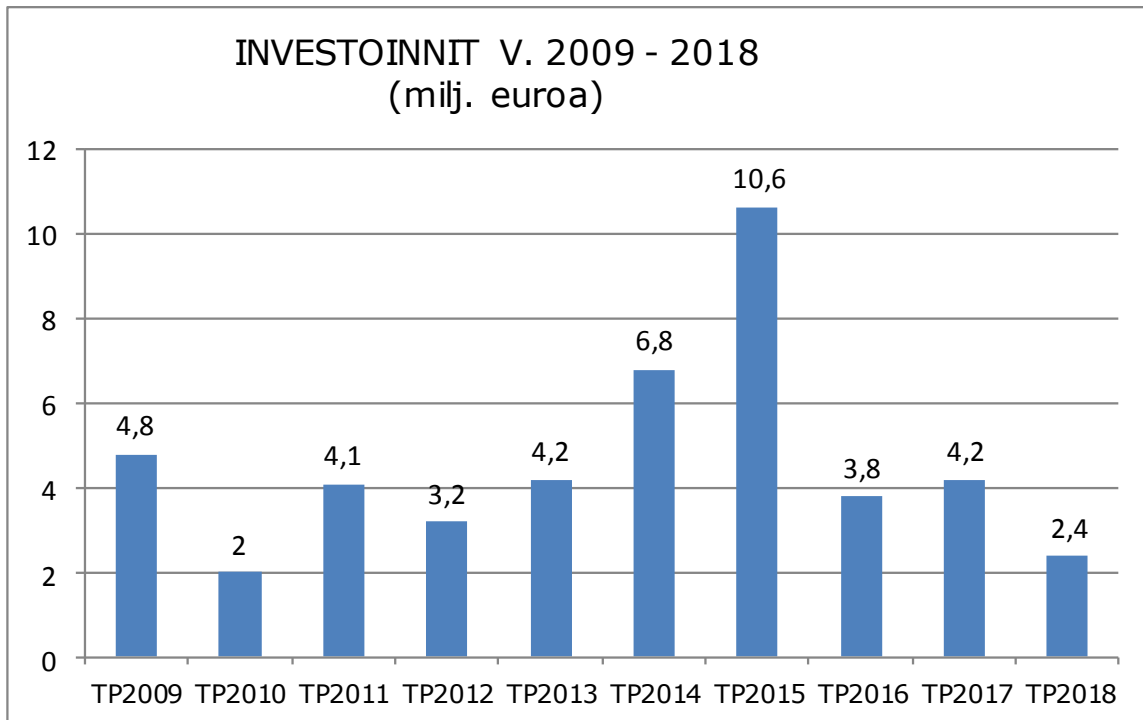
	v.2018 1000 e	v.2017 1000 e
TULOSLASKELMA		
** TOIMINTATUOTOT	8.083	7.524
** VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	334	313
** TOIMINTAKULUT	54.392-	51.272-
TOIMINTAKATE	45.975-	43.435-
* Verotulot	39.404	38.655
* Valtionosuudet	10.327	9.970
Rahoitustuotot ja -kulut		
* Korkotuotot	43	12
* Muut rahoitustuotot	364	130
* Korkokulut	71-	79-
* Muut rahoituskulut	4-	4-
VUOSIKATE	4.087	5.249
* Poistot ja arvonalentumiset	3.860-	3.676-
TILIKAUDEN TULOS	228	1.573
* Varausten lis (-) väh (+)	0	1.100-
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	228	473

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

Toimintatuotot/ Toimintakulut, %	15,0 %	14,8 %
Vuosikate/Poistot, %	105,9 %	142,8 %
Vuosikate, euroa/asukas	402 €/as	520€/as
Asukasmäärä	10169	10095

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista
= 100 x Toimintatuotot / (Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön)

Vuosikate prosenttia poistoista
= 100 x Vuosikate / Poistot ja arvonalentumiset

1.8.2 Toiminnan rahoitus

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	v.2018 /1000 e	v.2017 /1000 e
RAHOITUSLASKELMA		
Toiminnan rahavirta		
** Vuosikate	4.087	5.249
** Tulorahoituksen korjauserät	829-	705-
Investointien rahavirta		
* Investointimenot	2.403-	4.223-
* Rah.osuudet invest. menoihin	144	56
* Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1.058	758
*** Toiminnan ja invest. rahavirta	2.056	1.135
Rahoituksen rahavirta		
Antolainojen muutokset		
* Antolainojen lisäykset	750-	72-
* Antolainojen vähennykset	100	36
Lainakannan muutokset		
* Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	5.000
* Pitkäaikaisten lainojen vähenn	2.376-	2.181-
* Lyhytaikaisten lainojen muutos	200	2.400-
* Muut maksuvalmiuden muutokset	393	744-
*** Rahoituksen rahavirta	2.434-	362-
***** RAHAVAROJEN MUUTOS	377-	773
* Rahavarat 31.12.	654	1.031
1.1.	<u>1.031</u>	<u>258</u>
	377-	773

Rahoituksen tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta, (1000 €)	-3815	-4645
Investointien tulorahoitus, %	181	126
Lainanhoitokate,	1,1	1,4
Kassan riittävyys, pv	4,0	6,5

Toiminnan ja investointien rahavirta -välituloksen tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla voidaan seurata investointien omarahoituksen toteutumista pitemmällä aikavälillä. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä on viimeksi päättyneenä tilinpäätösvoonna positiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä ei kirjanpitolautakunnan yleisohjeen mukaan saisi muodostua pysyvästi negatiiviseksi.

Investointien tulorahoitus, %
= 100 x Vuosikate/ Investointien omahankintameno

Lainanhoitokate
= (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)
Pitkäaikaiset lainat on huomioitu laskelmassa todellisen lyhennysohjelman mukaisesti. Kunnan lainakannan lyhytaikaiset lainat ovat kertalyhenteisiä. Lyhytaikaisten lainojen lyhennyksen määräksi tunnuslukua laskettaessa otetaan laskennallinen vuosilyhennys, joka saadaan jakamalla em lyhyt-aikainen lainakanta 31.12. kahdeksalla.

Kassan riittävyys
= 365 pv x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

1.9 Rahoitusasema ja sen muutokset

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT

	v.2018 1000 e	v.2017 1000 e
T A S E		
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
* Aineettomat oikeudet	153	167
** Aineettomat hyödykkeet yht.	153	167
Aineelliset hyödykkeet		
* Maa- ja vesialueet	9.811	9.730
* Rakennukset	30.142	31.559
* Kiinteät rakenteet ja laitt	9.869	10.013
* Koneet ja kalusto	624	780
* Ennakkomaksut ja kesk.er.h.	0	20
** Aineelliset hyödykkeet yht.	50.447	52.102
Sijoitukset		
* Osakkeet ja osuudet	4.452	4.629
* Muut lainasaamiset	687	36
* Muut saamiset	146	146
** Sijoitukset yht.	5.285	4.812
**** PYSYVÄT VASTAAVAT YHT.	55.885	57.081
TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
* Lahj.rahastojen erityiskatt.	2	2
**** TOIMEKSIANTOJEN VARAT	2	2
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
* Lainasaamiset	0	693
** Pitkäaik.saamiset yht.	0	693
Lyhytaikaiset saamiset		
* Myyntisaamiset	1.404	1.126
* Lainasaamiset	335	125
* Muut saamiset	462	521
* Siirtosaamiset	1.321	918
** Lyhytaikaiset saamiset yht.	3.522	2.689
*** Saamiset yht.	3.522	3.382
Rahoitusarvopaperit		
* Osakkeet ja osuudet	15	15
** Rahoitusarvopaperit yht.	15	15
Rahat ja pankkisaamiset		
** Rahat ja pankkisaamiset yht.	639	1.017
**** VAIHTUVAT VASTAAVAT YHT.	4.176	4.414
***** VASTAAVAA YHTEENSÄ	60.063	61.497

	v.2018 1000 e	v.2017 1000 e
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
* Peruspääoma	18.365-	18.365-
* Arvonkorotusrahasto	7-	25-
* Muut omat rahastot	1.012-	1.012-
* Ed.tilikausien yli-/alijäämä	9.039-	8.565-
* Tilikauden yli-/alijäämä	228-	473-
*** Oma pääoma yhteensä	28.651-	28.441-
POISTOERO JA VAPPAEHT.VARAUK.		
* Vapaaehtoiset varaukset	1.100-	1.100-
*** Poistoero ja vapaaeht.var.yht	1.100-	1.100-
PAKOLLISET VARAUKSET		
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
* Lahjoitusrahastojen pääomat	2-	2-
* Muut toimeksiantojen pääomat	87-	70-
*** Toimeksiantojen pääomat yht.	89-	72-
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
* Lainat vakuutus- ja rah.lait	6.090-	7.741-
* Liittymismaksut ja muut vela	2.142-	2.019-
** Pitkäaik.vieras pääoma yht.	8.231-	9.759-
Lyhytaikainen		
* Joukkovelkakirjalainat	12.200-	12.000-
* Lainat rahoitus- ja vak.lait	1.398-	2.123-
* Saadut ennakot	22-	24-
* Ostovelat	3.941-	3.702-
* Liittymismaksut ja muut vela	958-	834-
* Siirtovelat	3.472-	3.440-
** Lyhytaikainen vieras pääoma	21.991-	22.124-
*** Vieras pääoma yhteensä	30.223-	31.883-
***** VASTATTAVAA	60.063-	61.497-
TASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuus, %	49,6	48,1
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	55,1	56,7
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	60	65,0
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 €	9267	9039
Kertynyt yli-/alijäämä, €/asukas	911	895
Lainakanta 31.12., M€	19,7	21,9
Lainakanta 31.12., €/asukas	1936	2166
Lainasaamiset, M€	1	0
Asukasmäärä	10169	10095

Omavaraisuusaste, %

= 100 x (Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

= 100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot

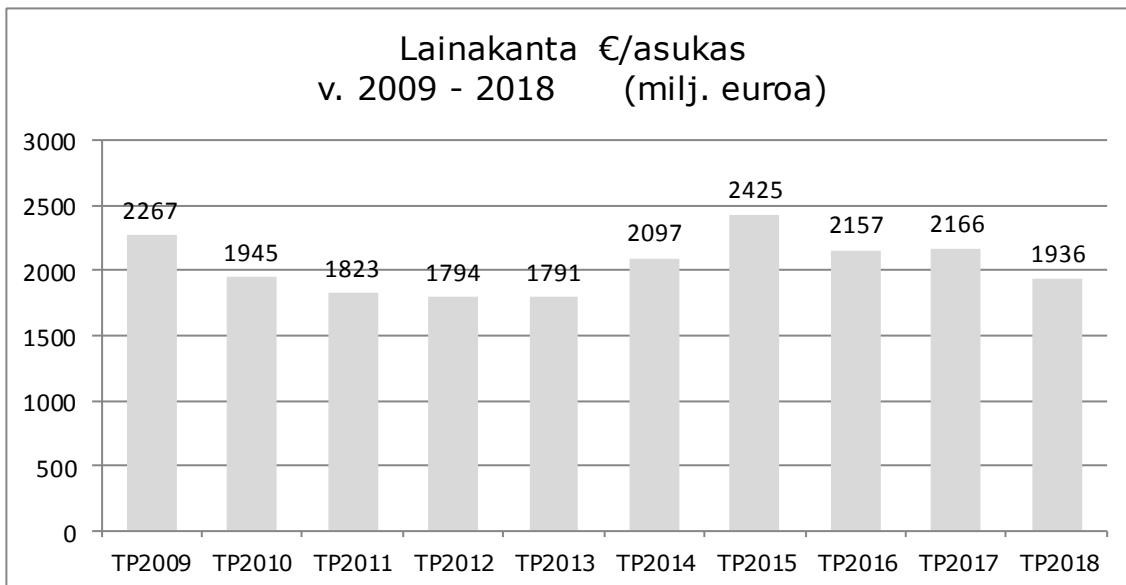
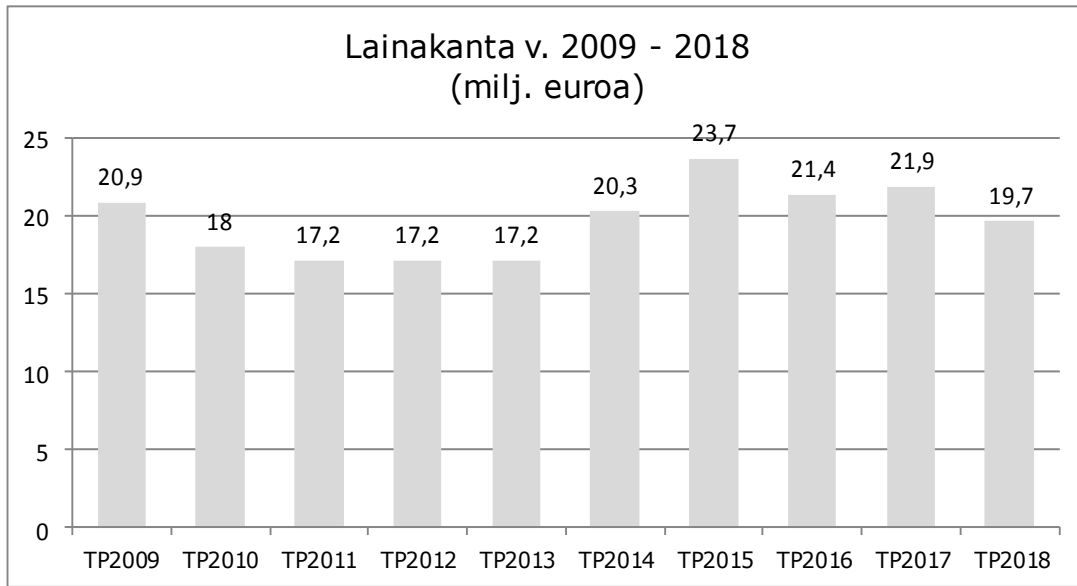
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista

= 100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakot + Vuokravastuut) / Käyttötulot

Lainakanta 31.12.

= Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Lainasaamiset 31.12. = Sijoituksiin merkityt jvk-lainasaamiset ja muut lainasaamiset

1.10 Kokonaistulot ja -menot

KUNNAN KOKONAISTULOT JA -MENOT

	1000 e		1000 e
TULOT		MENOT	
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	8 083	Toimintakulut	54 392
Verotulot	39 404	- Valmistu omaan käyttöön	-334
Valtionosuudet	10 327	Korkokulut	71
Korkotuotot	43	Muut rahoituskulut	4
Muut rahoitustuotot	364	Satunnaiset kulut	0
Tulorahoituksen korjauserät		Tulorahoituksen korjauserät	
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden		Pakollisten varausten muutos	
luovutusvoitot	-829	- Pakollisten varausten lis (+) , väh (-)	
		- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden	
		luovutustappiot	
Investoinnit		Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointeihin	144	Investointimenot	2403
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden			
luovutustulot	1 058		
Rahoitustoiminta		Rahoitustoiminta	
Antolainojen vähennykset	100	Antolainojen lisäykset	750
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	2 376
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	200	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	
Kokonaistulot yhteensä	58 894	Kokonaismenot yhteensä	59 662

1.11 Kuntakonsernin toiminta ja talous

1.11.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

YHDISTELY KONSERNITILINPÄÄTÖKSEEN

	Yhdistelty (kpl)	Ei yhdistelty (kpl)
Tytäryhteisöt		
Yhtiöt		
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	5	
Kunnallista liiketoimintaa harjoittavat yhtiöt	2	
Kuntayhtymät	4	
Osakkuusyhteisöt	1	
Yhteensä	12	

Tytäryhteisöt:

yhdistely tytäryhteisön oman pääoman eristä hankintahetkellä konsernille kuuluvaa osuutta vastaan, vähemmistöosuudet erotettu

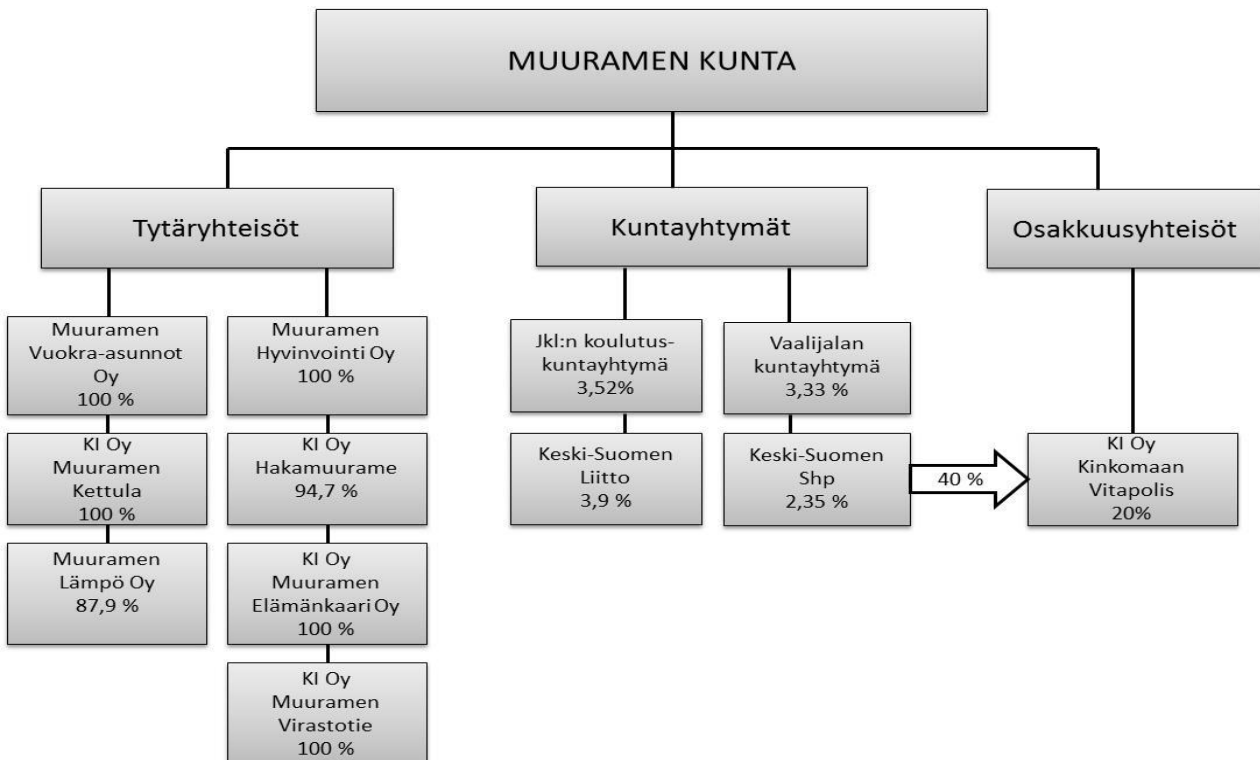
Kuntayhtymät:

yhdistely suhteellisen peruspääomaosuuden mukaan

Osakkuusyhteisöt:

yhdistely pääomaosuusmenetelmällä

1.11.2 Muuramen kunnan konsernirakenne

1.11.3 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

KONSERNITULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2018	2017
	1000 e	1000 e
Toimintatuotot	24 135	23 809
Toimintakulut	-70 576	-67 183
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	-52	30
TOIMINTAKATE	-46 493	-43 344
Verotulot	39 404	38 655
Valtionosuudet	13 256	12 744
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	38	17
Muut rahoitustuotot	385	135
Korkokulut	-355	-401
Muut rahoituskulut	-20	-19
VUOSIKATE	6 214	7 787
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poisto	-6 128	-5 715
Omistuksen eliminointierot	0	-19
Arvonalentumiset		
Satunnaiset erät		
TILIKAUDEN TULOS	86	2 053
Tilinpäätössiirrot	-1	12
Tilikauden verot	-34	-9
Laskennalliset verot	-43	-53
Vähemmistöosuudet	-0	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	8	2 003
KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	34,2	35,4
Vuosikate/Poistot ja arvonalentumiset, %	101,4	135,8
Vuosikate, euroa/asukas	611	771
Asukasmäärä	10169	10095

Konsernituloslaskelman tunnusluvut lasketaan samoin kuin vastaavat kunnan tuloslaskelman luvut.

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT

	2018	2017
	1000	1000
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	6214	7787
Satunnaiset erät	0	
Tilikauden verot	-34	-9
Tulorahoituksen korjauserät	-762	-926
Investointien rahavirta	0	
Investointimenot	-6994	-7339
Rahoitusosuudet investointeihin	185	131
	0	
Pysyvien vastaavien	0	
hyödykkeiden luovutustulot	1098	1291
Toiminnan ja invest. rahavirta	-292	935
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset	0	
Antolainasaamisten lisäykset	0	-74
Antolainasaamisten vähennykset	0	
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1816	7177
Pitkäaikaisten lainojen vähenn	-4125	-3854
Lyhytaikaisten lainojen muutos	605	-3342
Oman pääoman muutokset	8	131
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiant.var.ja po:n muutok	17	-12
Vaihto-omaisuuden muutos	14	27
Saamisten muutos	332	-553
Korottomien velkojen muutos	395	791
Rahoituksen rahavirta	-939	293
RAHAVAROJEN MUUTOS	-1232	1228
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12	2264	3496
Rahavarat 1.1.	3496	2268
	-1232	1228
KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, (1000 €)	-2992	-2187
Investointien tulorahoitus, %	87	104
Lainanhoitokate	1,0	1,3

KONSERNITASE JA SEN TUNNUSLUVUT

VASTAAVAA	2018 1000 e	2017 1000 e
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	572	582
Muut pitkävaikutteiset menot	172	148
Ennakkomaksut		
Aineettomat hyödykkeet yht.	744	730
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	11 558	11 372
Rakennukset	49 239	51 200
Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 077	11 390
Koneet ja kalusto	1 437	1 761
Muut aineelliset hyödykkeet	32	33
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	6 055	2 971
Aineelliset hyödykkeet yht.	79 398	78 727
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	360	420
Muut osakkeet ja osuudet	2 024	2 238
Muut lainasaamiset	0	36
Muut saamiset	157	4
Sijoitukset yht.	2 540	2 810
PYSYVÄT VASTAAVAT YHT.	82 682	82 267
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	48	52
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	100	114
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	0	15
Lyhytaikaiset saamiset	5 991	5 330
Rahoitusarvopaperit	57	57
Rahat ja pankkisaamiset	2 208	3 439
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHT.	8 356	8 956
VASTAAVAA YHTEENSÄ	91 086	91 275

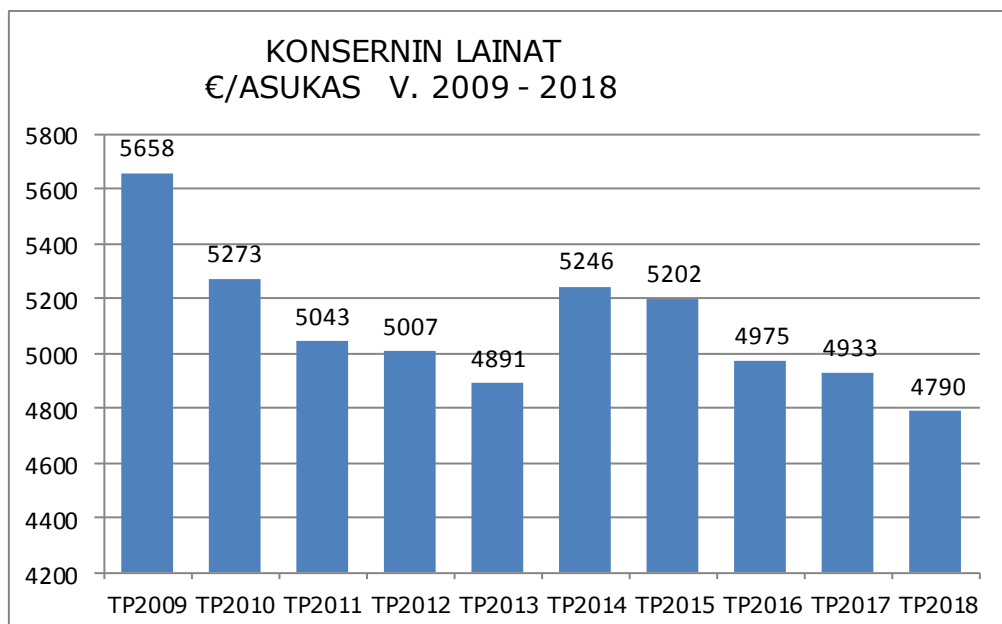
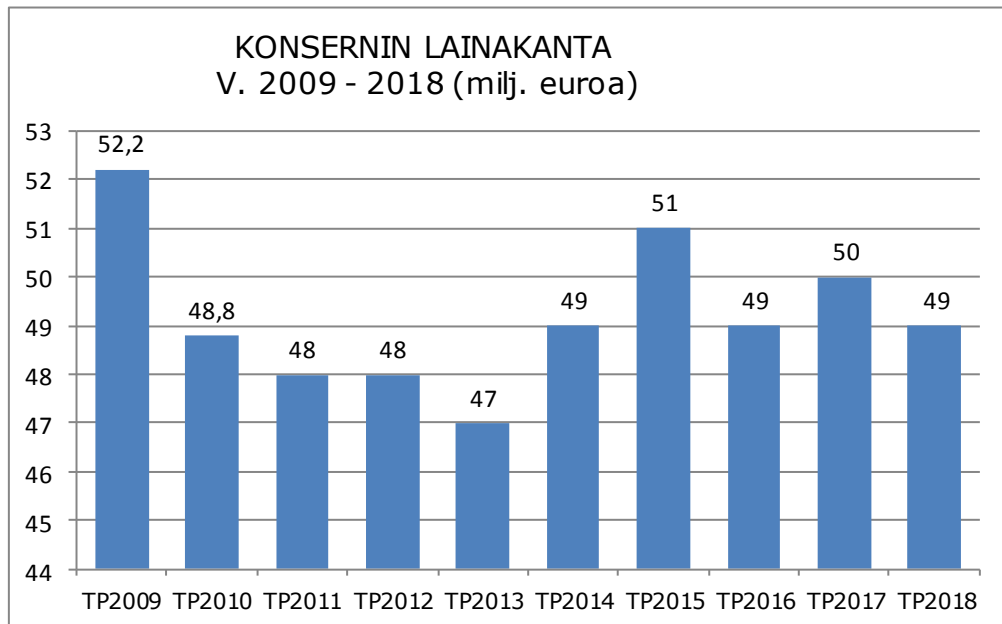
VASTATTAVAA	2018	2017
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	18 365	18 365
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat		
Arvonkorotusrahasto	7	25
Muut omat rahastot	3 197	3 196
Ed.tilikausien ylijäämä (alijäämä)	4 725	2 690
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	8	2 003
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	26 303	26 279
VÄHEMMISTÖOSUUDET	12	12
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevakuutukset		
Muut pakolliset varaukset	412	387
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	139	126
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaik.korollinen vieras pääoma	31 490	33 003
Pitkäaik.koroton vieras pääoma	2 979	2 813
Lyhytaik.korollinen vieras pääoma	17 223	16 792
Lyhytaik.koroton vieras pääoma	12 528	11 863
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	64 221	64 471
VASTATTAVAA	91 086	91 275
KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT		
Omavaraisuusaste	28,9	28,8
Suhteellinen velkaantuneisuus %	83,6	85,7
Velat ja vastuut % käyttötuloista	89,8	92,4
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	4 733	4 693
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), € /asukas	4 725	2 690
Konsernin lainat, €/asukas	4 790	4 933
Konsernin lainakanta 31.12., milj. €	49	50
Konsernin lainasaamiset 31.12., milj. €	-	0,0
Kunnan asukasmäärä	10 169	10 095

Omavaraisuus, %

= 100 x (Oma pääoma+ Vähemmistöosuudet+Konsernireservi+Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)/ (Koko pääoma- Saadut ennakot)

Konsernin taseen tunnusluvut lasketaan samoin kuin vastaavat kunnan taseen tunnusluvut.

Velat ja vastuut % käyttötuloista = 100* (Vieras po - Saadut ennakot + Vuokravastuut)/ Käyttötulot

1.12 Kunnanhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä ja talouden tasapainottamista koskevista toimenpiteistä

Kunnanhallituksen on kuntalain 69 §:n mukaan tehtävä toimintakertomuksessa esitys tilikauden tuloksen käsittelystä.

Tilikauden tulos on 227 730,68 euroa ylijäämäinen.

Kunnanhallitus esittää, että ylijäämä lisätään edellisten tilikausien ylijäämään kuluvaan vuoden kirjanpidossa. Edellisten tilikausien ylijäämä on taseessa 9 038 612,51 euroa.

2 KUNTAKONSERNI

2.1 Muuramen Vuokra-asunnot Oy

Ydintehtävä

Muuramen Vuokra-asunnot Oy tarkoitus on tuottaa vuokra-asuntopalveluita ja rakennuttaa Muuramen kunnan alueella

Konsernitavoitteet/konsernitaso/tavoitetaso	Toteutuminen
Toiminnalliset tavoitteet	
- hyvä talous ja kilpailukykyiset vuokrat	- talous toteutui tyydyttävästi. Vuokrat toteutui kilpailukykyisenä lähikuntiin verrattuna.
- kiinteistöjen hyvä kunto	- kiinteistöjä ja asuntoja on korjattu suunnitelman mukaisesti
- vuokrausaste >93 %	- vuokrausaste ei toteutunut asetetun tavoitteen mukaisesti
Taloudelliset tavoitteet	
- vuokrasaavat / liikevaihto (>1,5 %)	- saavat vähentyivät, mutta ei saavuttanut tavoitetta tilikauden aikana (2,5 %)
- vuosittaiset poistot toteutetaan SUMU mukaisesti	- poistot toteutuivat SUMU mukaisesti ja yhtiö tasasi tulosta asuintalovarauksella 190 016,48 €.
Kattavan kokonaiskuvan antaminen	

Tunnusluvut	TP 16	TA 17	TP 17	TA2018	TP2018
Talouden tunnusluvut:					
- lainavastuut €/as.m ²	703	684	610	641	582
- lainamäärä milj. €	21,6	21,0	18,7	18,8	17,2
Toiminnan tunnusluvut:					
- asuntojen määrä	527	527	527	511	508
- asukasluku	925	925	925	896	890
- keskivuokra	10,71	10,91	9,83	10,90	9,83 *)
- käyttöaste- %	93	96	96	96	89 *)
- vaihtuvuus- %	35	32	32	32	32

*) Keskivuokra = toteutunut-tyhjäkäynti
TA 2019 käyttöaste-% tavoite laskettu 91 %

	TA2018	TP2018	poikkeama
Toimintatuotot	4 014 058,60	3 576 471,63	437 586,97
Toimintakulut	2 213 667,57	2 351 326,18	- 137 658,61
Toimintakate	1 800 391,03	1 225 145,45	575 245,58
Rahoitusmenot	1 776 951,50	216 585,87	1 560 365,63
Poistot		818 543,11	-818 543,11
Asuintalovaraus		190 016,48	-190 016,48
Tilikauden tulos	23 439,53	0	23 439,53

2.2 Kiinteistö Oy Muuramen Kettula

Toiminta-ajatus

Yhtiön tehtävänä on hallita ja ylläpitää sille vuokrattuja tontteja ja niille rakennettuja rakennuksia. Yhtiön omistaa Muuramen kunta 100 %.

Palvelusuunnitelma

Yhtiön omistamia asuntoja vuokrataan muuramelaisille syrjäytymisuhan alaisille tai syrjäytyneille, entisille tai nykyisille päihteiden käyttäjille ja muille henkilöille, joiden on vaikea saada muuta asuntoa. Yhtiö tarvitsee lähes vuosittain avustusta kunnalta, koska toiminta on tappiollista.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet		
Tuotantotavoitteet Kustannukset (hoito ja rahoitus) Avustukset omistajalta	yhtiön tulot kattavat menot avustusten määrän pieneminen	ei toteudu avustuksen määrä kasvanut vuodesta 2017 3.500 € ollen 28.500 € yhteensä

Tunnusluvut

	TP 17	TA 18	TP 18
<i>Talouden tunnusluvut:</i>			
- velkojen takaisinmaksuaika	- toteutunut lainaohjelman mukaan	- lainaohjelman mukaiset	- toteutunut lainaohjelman mukaan
- hoitokulu	- 40.000 €	- 40.707 €	- 43.000 €
- rahoituskulu	- 41.500 €	- 35.040 €	- 31.800 €
- lainavastuut	- 0,455 M€	- 0,44 M€	- 0,392 M€
<i>Toiminnan tunnusluvut:</i>			
- huoneistoja	- 16	- 16	- 16
- neliövuokra	- 13,15 €/m ²	- 13,15 €/m ²	- 13,15 €/m ²

	TA2018	TP2018	poikkeama
Toimintatuotot	75747	82186	-6439
Toimintakulut	40707	43588,29	-2881,29
Toimintakate		38597,71	-38597,71
Rahoitusmenot	4405,27	3156,02	1249,25
Poistot	0	21253,59	-21253,59
Tilikauden tulos	-4405,27	14188,1	-58602,05

2.3 Kiinteistö Oy Muuramen Elämäkaari

Toiminta-ajatus

Yhtiön tehtävänä on hallita ja ylläpitää sille vuokrattua tonttia ja sille rakennettua kiinteistöä. Yhtiön omistaa Muuramen kunta 100 %.

Palvelusuunnitelma

Kiinteistön toiminta on vanhusten palveluasumista ja lasten päivähoitoa.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet		
Tuotantotavoitteet Kustannukset (hoito ja rahoitus)	yhtiön tulot kattavat menot	toteutunut +302,17 €

Tunnusluvut

	TP 17	TA 18	TP 18
<i>Talouden tunnusluvut:</i>			
- velkojen takaisinmaksuaika	- toteutunut lainaohjelman mukaan	- lainaohjelman mukaiset	- toteutunut lainaohjelman mukaan
- hoitokulu	- 79.900 €	- 80.631 €	- 69.200 €
- rahoituskulu	- 94.316 €	- 104.344 €	- 89.816 €
- lainavastuut	- 1,226 M€	- 1,01 M€	- 1,137 M€
<i>Toiminnan tunnusluvut:</i>			
- huoneistoja	- 2	- 2	- 2
- neliövuokra	- 14,55 €/m ²	- 19,64 €/m ²	- 12,24 €/m ²

	TA2018	TP2018	poikkeama
Toimintatuotot	200065	141874,82	58190,18
Toimintakulut	80632	69443,37	11188,63
Toimintakate	119433	72431,45	47001,55
Rahoitusmenot		7375,99	-7375,99
Poistot	64753	64753,29	-0,29
Tilikauden tulos	54680	302,17	54377,83

2.4 Muuramen Lämpö Oy

Toiminta-ajatus

Tuottaa lämpöä (kaukolämpöä) asiakasyhtiöille, tuottaa kiinteistöhoitopalveluja asiakasyhtiöille (huolto ja siivous) sekä vuokrata tiloja Y4-Yrittäjyystralolta ja Kiinteistö Oy Muuramenportista.

Kunnan omistusosuus 100 %.

Palvelusuunnitelma

Muuramen kaukolämpöverkkoalueen kaukolämpö ostetaan Jyväskylän Energialta vuonna 2013 solmitulla hankintasopimuksella. Kaukolämpö tuotetaan ekotehokkaana yhteistuotantona turpeella ja puulla. Punasillanalueen kaukolämpö ostetaan Vapo Oy:ltä vuonna 2007 sovitulla hankintasopimuksella. Kaukolämpö tuotetaan pelletillä.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet Asiakasmäärän kasvattaminen Vuokrausaste	3 % vuositasolla vuokrausasteen pitämisen nykytasolla, vuositasolla vuokrausaste 80%	kasvu 1 % vuokrausaste 80 % on toteutunut
Tuotantotavoitteet Lämpöverkon laajuus	säilytetään nykytasoa	nykytasoa säilytetty

Tunnusluvut

	TP 17	TA 18	TP 18
<i>Talouden tunnusluvut:</i>			
- omavaraisuusaste	- 15,3	- 12,0 %	- 17,0 %
- velkojen takaisinmaksuaika	- toteutunut lainaohjelman mukaan	- lainaohjelman mukaiset	- toteutunut lainaohjelman mukaan
- lämmöntuotanto	- 21.800MWh	- 22.500 MWh	- 21.700MWh
- liikevaihto	- 2,165 M€	- 2,207 M€	- 2,234 M€
- tulos	- 169.700 €	- 111.391 €	- 120.900 €
- lainavastuut	- 1,9 M€	- 2,1 M€	- 1,5 M€
<i>Toiminnan tunnusluvut:</i>			
- liittymien määrä	- 107 kpl	- 117 kpl	- 108 kpl
- hoidettavat kiinteistöt, lkm	- 53 kpl	- 54 kpl	- 54 kpl
Henkilöstö (lkm vuoden lopussa)	9 vakituista ja 3 – 6 kesä-talvituuraajaa	10 vakituista ja 3 – 5 kesä-talvituuraajaa	10 vakituista ja 3 – 5 kesä-talvituuraajaa

	TA2018	TP2018	poikkeama
Toimintatuotot	2254300	2361541,64	-107241,64
Toimintakulut	1891349	1905185,14	-13836,14
Toimintakate	362951	456356,5	-93405,5
Rahoitusmenot	34642	70162,67	-35520,67
Poistot	264630	265284,84	-654,84
Tilikauden tulos	63679	120908,99	-57229,99

2.5 Kiinteistö Oy Hakamuurame

Ydintehtävä

Kiinteistö Oy Hakamuurame on Muuramen kunnan, Nokka-yhtiö Oy ja Arenna Oy perustama yhtiö. Tarkoitus on tuottaa vuokra-asuntopalveluita ja rakennuttaa Muuramen kunnassa.

Konsernitavoitteet/konsernitaso/tavoitetaso	Toteutuminen
Toiminnalliset tavoitteet	
<ul style="list-style-type: none"> - hyvä talous ja kilpailukykyiset vuokrat - kiinteistöjen ja asuntojen hyvä kunto - vuokrausaste >99 % 	<ul style="list-style-type: none"> - yhtiöllä on hyvä talous. Vuokrataso ja asuntojen kunto toteutui tavoitteiden mukaisesti. - vuokrausaste toteutui asetetun tavoitteen mukaisesti (99,7%)
Taloudelliset tavoitteet	
<ul style="list-style-type: none"> - vuokrasaatavat / liikevaihto (>1,0 %) - vuosittaiset poistot toteutetaan SUMU mukaisesti 	<ul style="list-style-type: none"> - vuokrasaatavien toteutui tavoitteiden mukaisesti (n.1 %). - poistot toteutuivat SUMU mukaisesti ja yhtiö tasasi tulosta asuintalovarauksella 24024,80 €.

Tunnusluvut

	TP 16	TA 17	TP 17	TA2018	TP2018
Talouden tunnusluvut:					
- lainavastuut €/as.m ²	47,6 0,047	15,7 0,015	15,7 0,015	15,7 0,015	0 0
- lainamäärä milj. €					
Toiminnan tunnusluvut:					
- asuntojen määrä	21	21	21	21	21
- asukasluku	38	38	38	38	36
- keskivuokra	8,25	8,25	8,25	8,39	8,21
- käyttöaste- %	99	100	99	100	99,7
- vaihtuvuus- %	10	10	6	10	7

	TA2018	TP2018	poikkeama
Toimintatuotot	113 694,00	110 341,71	3 352,29
Toimintakulut	81 781,99	72 030,03	9 751,96
Toimintakate	31 912,01	38 311,68	-6 399,67
Rahoitusmenot	168,30	112,92	55,38
Poistot		14 399,80	-14 399,80
Asuintalovaraus		24 024,80	-24 024,80
Tilikauden tulos	31 743,71	0	31 743,71

2.6 Kiinteistö Oy Muuramen Virastotie

Muuramen kunnan kokonaan omistama Kiinteistö Oy Muuramen Virastotie 7 on hankittu kunnan omistukseen vuonna 2018 eikä sille ole asetettu toiminnallisia tavoitteita. Ensimmäisen toimintavuoden osalta on vakiinnutettu ja haltuunotettu toiminta kunnan omistuksessa ja saatu kaikki vuokrattavat liiketilat täyteen

	TA2018	TP2018	poikkeama
Toimintatuotot	86000	86505,14	-505,14
Toimintakulut	85000	90521,38	-5521,38
Toimintakate	1000	-4016,24	5016,24
Rahoitusmenot	0	11,95	-11,95
Poistot	1000	0	1000
Asuintalovaraus			0
Tilikauden tulos	0	-4028,19	4028,19

2.7 Muuramen Hyvinvointi Oy

Muuramen Hyvinvointi Oy:llä ei ole ollut toimintaa vuonna 2018. Yhtiötä on pidetty pystyssä mahdolliseen sote-uudistukseen liittyen ja sen toimintaa ja tarpeellisuutta tullaan tarkastelemaan sen mukaan, millaiseen sote-ratkaisuun tuleva hallitus päätyy.

3 KÄYTTÖTALouden TOTEUTUMINEN

3.1 Keskusvaalilautakunta

Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
100	VAALIT				
***	Toimintatulot	15.200	0	16.236,00	1.036,00-
***	Toimintamenot	6.710-	0	21.576,30-	14.866,30
****	Toimintakate (Netto)	8.490	0	5.340,30-	13.830,30

Toiminta-ajatus

Keskusvaalilautakunnan tehtävänä on huolehtia yhdessä kunnanhallituksen kanssa valtiollisten ja kunnallisten vaalien ja äänestysten lainmukaisesta läpiviennistä Muuramen kunnan alueella. Lisäksi keskusvaalilautakunta aktivoi kuntalaisia käyttämään äänioikeuttaan ja vaikutusmahdollisuuksiaan vaaleissa ja edistää näin ollen kuntalaisten osallisuutta. Lisäksi keskusvaalilautakunta vastaa ennakoäänestyksen ja koti- sekä laitosäänestyksen järjestämisestä Muuramen kunnan alueella.

Palvelusuunnitelma

Vuonna 2018 järjestettiin tasavallan presidentin vaalin 1. vaali, jonka varsinainen vaalipäivä oli sunnuntaina 28.1.2018. Vaalin ennakoäänestys järjestettiin kotimaassa 17. - 23.1.2018. Koska Sauli Niinistö valittiin tasavallan presidentiksi jo ensimmäisessä vaalissa, ei vaaleissa tarvittu toista vaalia. Myöskään ensimmäisiä maakuntavaaleja ei järjestetty suunnitelman 28.10.2018, koska siihen liittyvää lainsäädäntöä ei saatu valmiiksi.

Tasavallan presidentin vaalien äänestysprosentti laski hieman vuoden 2012 vastaavasta vaalista, mutta vaalin äänestysprosentti pysyi valtuuston asettamassa tavoitteessa. Äänestysaktiivisuudessa Muurame oli vaalipiirin toiseksi aktiivisin kunta.

Kunnat järjestivät vuoden 2018 vaalit toimeksiantotehtävänä, jolloin niiden järjestämisestä sai korvauksen valtiolta. Korvaus perustuu äänioikeutettujen määrään kunnassa. Vuoden 2018 aikana tarkasteltiin talousarvion mukaisesti äänestysaluejaotusta uudelleen ja vähennettiin valtuuston päätöksellä äänestysalueiden määräksi kolme. Isolahden ja Niittyahon äänestysalueet yhdistettiin Muuramen eteläiseen äänestysalueeseen. Taustalla oli ennakoäänestyksen lisääntyminen, mikä etenkin europarlamentin vaaleissa olisi aiheuttanut haasteita pienten äänestysalueiden osalta. Lisäksi Muuramessa äänestysalueiden väliset koerot ovat olleet huomattavan suuria äänestäjämäärien suhteen. Muutos myös mahdollistaa aiempaa paremmin sähköisten äänioikeusjärjestelmien käytön äänestyspaikoilla.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteutuminen
Vaikuttavuustavoitteet		
Äänestysaktiivisuuden säilyttäminen tai parantaminen edellisistä vastaavista vaaleista	Äänestysaktiivisuus verrattuna edelliseen vastaavaan vaaliin. Äänestysaktiivisuuden tulisi olla vähintään sama	2012 TP-vaali 76,3 % 2018 TP-vaali 75,4 %
Pohjautuu strategiassa asetettuun tavoitteeseen <i>Vastuullinen, aktiivinen ja osallistuva kuntalainen</i>	(1%) kuin edellisissä vastaavissa vaaleissa.	

Kunnanhallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteutuminen
Vaikuttavuustavoitteet Äänestysaluejaon uudelleenarviointi	Äänestysalueiden määrä suhteessa nykyiseen viiteen äänestysalueeseen	Valtuusto vähensi äänestysalueiden määrää viidestä kolmeen
Tuotantotavoitteet Sähköisen äänioikeusrekisterin ja tulosohjelman käyttöönotto varsinaisen vaalipäivän äänestyksessä	Sähköisen äänioikeusrekisterin ja tulosohjelman määrän käyttöönoton aloittaminen äänestysalueilla	Tasavallan presidentin vaalissa otettiin käyttöön sähköinen äänioikeusrekisteri yhdellä äänestysalueella (002) ja sen käyttö laajennetaan vuoden 2019 eduskuntavaaleissa kaikille kolmelle äänestysalueelle (001-003)

Tunnusluvut

	TP 16	TP 17	TA 18	TP18	TA 19
Äänioikeutettujen määrä	Ei vaaleja	7 328	7 350	7 380	7 400

Talousarvion toteutuminen

Vuonna 2018 järjestettiin heti alkuvuodesta tasavallan presidentin vaali, jossa Oli vain yksi vaali. Maakuntavaaleja ei järjestetty. Talousarvio oli laadittu varmuudella tiedossa olevien vaalien eli tasavallan presidentin 1. vaalin perusteella. Vaalien toteuttaminen valtiolta saadun korvauksen jälkeen maksoi kunnalle 5 340 euroa.

Vaalien järjestämistehtävän osalta toteutettiin kehittämistoimenpiteitä. Talousarviovuonna otettiin käyttöön sähköinen äänioikeusjärjestelmä varsinaisen vaalipäivän äänestyksiin. Oikeusministeriö on linjannut, että järjestelmä voidaan ottaa käyttöön vaiheittain siten, että ensimmäisessä vaiheessa se otetaan käyttöön yhdellä äänestysalueella. Tavoitteen mukaisesti sähköinen äänioikeusjärjestelmä otettiin käyttöön presidentin vaalin yhteydessä. Vaalipaikoilla tapahtuvan ääntentallennuksen tarpeellisuutta selvitettiin, mutta toistaiseksi keskusvaalilautakunta toimii äänten tallentajana. Kevään 2018 aikana valmisteltiin selvitys äänestysaluejaon tarkoituksenmukaisuudesta, jonka pohjalta valtuusto vähensi äänestysalueet kolmeen.

3.2 Tarkastuslautakunta

3.2.1 Tilintarkastus

Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
110	TARKASTUSLAUTAKUNTA				
***	Toimintamenot	26.340-	0	28.537,46-	2.197,46
****	Toimintakate (Netto)	26.340-	0	28.537,46-	2.197,46

Toiminta-ajatus

Tarkastuslautakunta ja tilintarkastaja vastaavat kunnan hallinnon ja talouden ulkoisesta valvonnasta. Tarkastuslautakunta valmistelee valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat sekä arvioi ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet. Tarkastuslautakunta sekä tilintarkastaja arvioivat myös tytäryhteisöille asetettujen tavoitteiden toteutumista kuntalain edellyttämällä tavalla.

Palvelusuunnitelma

Tarkastuslautakunta toimii valtuuston alaisena lautakuntana hallinnon ja talouden tarkastusta koskevissa asioissa. Lautakunta tutustuu toiminnassaan eri toimialojen toimintaan ja tekee niihin liittyviä kehittämissesityksiä. Lautakunta tuottaa myös edellistä tilikautta koskevan arviointikertomuksen osana kunnan tilinpäätösprosessia

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet		
Keskeisten toimialojen mahdollisimman laaja läpikäynti	Läpikäydyt toimialat	
Tuotantotavoitteet		

Tunnusluvut

	TA 18	Tp 18
Kokousten lukumäärä	8	12

Tunnusluku ei ole ollut käytössä 2016 - 2017

Talousarvion toteutuminen

Talousarviossa tarkastuslautakunnan talousarvio on säilytetty edellisen vuoden tasolla. Vuonna 2018 on painottunut perehtymiseen tarkastustyön kokonaisuuteen, Tilintarkastustoimenannon kilpailutus on tehty alkuvuodesta 2019.

3.3 Kunnanhallitus/tukipalvelut

3.3.1 Hallinto ja henkilöstö

TUKIPALVELUKESKUS
Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
150	KUNNANHALLITUS/TUKIPALVELUKES.				
120	HALLINTO JA HENKILÖSTÖ				
***	Toimintatulot	196.000	2.310	210.527,03	12.217,03-
***	Toimintamenot	2.433.010-	7.130-	2.465.511,45-	25.371,45
****	Toimintakate (Netto)	2.237.010-	4.820-	2.254.984,42-	13.154,42
***	Suunnitelmapoistot	100.870-	0	97.635,14-	3.234,86-
***	Laskennalliset tulot	1.098.430	0	1.111.032,28	12.602,28-
***	Laskennalliset menot	62.550-	0	63.581,10-	1.031,10

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
150	KUNNANHALLITUS/TUKIPALVELUKES.				
220	KIINTEISTÖTOIMI				
***	Toimintatulot	5.347.520	0	5.598.721,80	251.201,80-
***	Valmistus omaan käyttöön	27.710	0	48.179,08	20.469,08-
***	Toimintamenot	3.642.870-	0	3.585.264,68-	57.605,32-
****	Toimintakate (Netto)	1.732.360	0	2.061.636,20	329.276,20-
***	Suunnitelmapoistot	1.809.380-	0	1.856.270,67-	46.890,67
***	Laskennalliset tulot	1.141.330	0	1.094.226,90	47.103,10
***	Laskennalliset menot	1.182.180-	0	1.140.883,09-	41.296,91-

(Sisältää toimitilapalvelun ja siivoustoimen)

RUOKAPALVELUT
Kohderahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
150	KUNNANHALLITUS/TUKIPALVELUKES.				
3095	Keskuskeittiö Tulosbudjetti				
	Toimintatulot				
*	Myyntitulot	1.171.500	0	1.148.758,89	22.741,11
*	Tuet ja avustukset	200	0	13.478,97	13.278,97-
	Toimintamenot				
	Materiaalit ja palvelut				
*	Aineet, tarvikkeet, tavarat	366.460-	0	392.336,46-	25.876,46
*	Palvelujen ostot	47.790-	0	52.515,99-	4.725,99
*	Henkilöstömenot	706.040-	0	732.178,45-	26.138,45
*	Muut menot	156.140-	0	156.118,79-	21,21-
**	TOIMINTAKATE	104.730-	0	170.911,83-	66.181,83
	Rahoitustulot ja -menot				
***	VUOSIKATE	104.730-	0	170.911,83-	66.181,83
	Poistot ja arvonalentumiset				
*	Suunnitelman mukaiset poisto	27.910-	0	28.498,87-	588,87
****	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	132.640-	0	199.410,70-	66.770,70

Toiminta-ajatus

Tukipalvelukeskus vastaa kunnassa talous-, atk- ja hallintopalveluiden tuottamisesta kunnan ulkoisille ja sisäisille asiakkaille. Lisäksi tukipalveluihin on yhdistetty kiinteistöhallinnon- ja hoidon, siivouksen ja ruokapalveluiden osuudet.

Hallintopalvelukeskuksen tehtävänä on tuottaa kirjanpidon, laskentatoimen, palkanlaskennan ja henkilöstöhallinnon palvelut sekä vastata kunnan yleishallinnosta, kunnanhallituksen ja valtuuston asioiden valmistelusta ja täytäntöönpanosta sekä muista keskushallinnon tehtävistä. Lisäksi talous- ja hallintopalvelukeskus tulee vastaamaan Muuramen Hyvinvointiliikelaitoksen tukipalvelut. Lisäksi talous- ja hallintopalvelukeskus vastaa Muuramelainen -lehden julkaisemisesta. Tukipalveluiden osalta kiinteistötoimi ylläpitää ja kehittää kunnan palvelutuotannon tarvitsemia kiinteistöjä. Siivoustoimi huolehtii pääosin kunnan kiinteistöjen siivoustoimesta ja ruokapalvelut pääsääntöisesti koulujen ja varhaiskasvatuksen ruokapalveluiden hoitamisesta.

Palvelusuunnitelma

Talous- ja hallintopalvelukeskus vastaa asiakaspalvelun sujuvuudesta ja hallinnollisten palveluiden toimivuudesta. Keskushallinnon tavoitteena on luoda puitteet toimivalle ja tehokkaalle luottamushenkilötyöskentelylle ja varmistaa eri hallintokuntien välisen yhteistyön toimivuus asioiden valmistelussa. Erityisesti keskushallinto tukee toiminnallaan kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen päätöksentekoa ja päätösten toimeenpanoa. Keskushallinto vastaa myös tiedotustoiminnan järjestämisestä kuntalaisille muun muassa tiedotuslehti Muuramelaista julkaisemalla.

Kunnan laskentatoimesta huolehditaan siten, että kirjanpito on oikein ja ajan tasalla. Maksuliikenteestä ja rahoituksen riittävydestä huolehditaan siten, että maksatus ja perintä ovat tehokkaita ja ajan tasalla sekä rahavarojen hoito tehokasta ja tuottavaa. Rahoituksen osalta jatketaan edelleen erilaisten instrumenttien kehittämistä, joilla rahoitustarpeen ennakointia kyetään parantamaan nykyisestä.

Palkanlaskenta ja siihen liittyvät työnantajatililykset ja -ilmoitukset hoidetaan oikein ja oikea-aikaisesti. Kunnan henkilöstöhallinnon osalta määritellään pitkäjänteisesti vastuut, joiden

mukaisesti kunnan henkilöstöhallinnon toimintaa kehitetään. Vuoden 2018 aikana otetaan vaiheittain käyttöön uusi palkka- ja henkilöstöhallinnon ohjelmisto.

ATK-ohjelmia ja laitteita hyödynnetään riittävällä koulutuksella korkean käytettävyyssasteen saavuttamiseksi. Lisäksi tehtävänä on ATK-tuen tarjoaminen käyttäjille sisältäen työasemien, laitteiden, ohjelmistojen ja tietoturvan ylläpidon. Tavoitteena on järjestelmien kehittäminen siten, että päämääränä ovat helppokäyttöisyys, korkea käyttötehokkuus ja sekä nykyistä pienemmät kustannukset.

Seudullisten tietojärjestelmien ja tietoliikenneyhteyksien ylläpito ja kehittäminen on osa Muuramen kunnan ATK-toimintaa. Eri palveluissa lisätään kunnan strategian mukaisesti uuden teknologian ja sähköisten toimintatapojen edistämistä.

Kiinteistötoiminta on hoitaa ja ylläpitää sekä rakennuttaa kunnan palveluiden tarvitsemia rakennuksia ja muita tiloja. Siivoustoimi huolehtii näiden kohteiden siivoamisesta pääosin omana toimintana.

Ruokapalvelut tuottavat ruokaa koulun ja varhaiskasvatuksen tarpeisiin suunnitelmien mukaisesti. Hyvinvointiliikelaituksen tarvitsemat ruokapalvelut tuotetaan ostopalveluina.

Muuramen Hyvinvointi Oy:n osalta tukipalvelukeskus on keskeisessä roolissa liikelaituksen toimintaa tukevien palveluiden tuottamisessa.

Kunnanhallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet		
Oikeusvarman hallinnon järjestäminen	Hallintotuomioistuimissa muutettujen päätösten määrä, tavoitetaso 0 valitusten kautta muutunutta ratkaisua Valvontaviranomaisen antamien huomautusten määrä – tavoitetaso 0	Hallinto-oikeuksista ei tullut muuttuneita tai kielteisiä päätöksiä Valvontaviranomaisen tekemien huomautusten määrä 0
Tuotantotavoitteet		
Sähköisten asiointipalveluiden lisääminen	Lisätään sekä ulkoisten että sisäisten palveluiden käyttömahdollisuuksia nykyisestä – seurataan vuosittain käyttöönotettujen sähköisten asiointitapojen lisääntymistä	Talousarviovuonna otettiin käyttöön sähköiset henkilöstöhallinnon asiointipalvelut ja päivitettiin toimielinten ja viranhaltijapäätösten julkaisujärjestelmä Kunnalle otettiin käyttöön somessa Instagram- ja Twitter-tilit Hankittiin vuonna 2019 käyttöön otettava tilavaraus- ja ilmoittautumisjärjestelmä Kunnassa otettiin käyttöön hankintatoimeja varten (HankintaSam-po)

Tunnusluvut

	TP 16	TP 17	TP 18	TA 2019	TA 2020
Henkilöstön määrä					
- Talous- ja henkilöstöpalvelut	16	17	15	14	13
- Tukipalvelut hallinto	5	5	5	5	5
- Kiinteistötoimi	5	5	5,5	5,5	5,5
- Siivoustoimi	16	22	22	23	23
- Ruokapalvelut	23	23	23	23	23
Hallintotuomioistuimissa tai valvontaviranomaisissa muuttuneet ratkaisut			0	0	0

Talousarvion toteutuminen

Vuoden 2018 aikana talous- ja hallintopalvelukeskuksessa otettiin käyttöön uusi henkilöstö- ja palkkaohjelmisto, jossa hyödynnetään strategian mukaisesti uuden teknologian tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntämistä mm. sähköisen asiointin osalta. Käyttöönottoprojekti aloitettiin talousarvion mukaisesti vuonna 2017 ja palkanlaskenta aloitettiin uudessa järjestelmässä 1.1.2018 lukien. Järjestelmän käyttöönottoprojekti ei ole toimittajan osalta mennyt kuitenkaan suunnitelmien mukaan ja järjestelmässä on edelleen tilinpäätöstä laadittaessa useita keskeneräisyyksiä ja ongelmia. Tietopohjan lisääminen osana ennakointia ja kuntajohdantamista on edelleen keskeinen tavoite sekä kunnan viranhaltijoiden että luottamushenkilöiden työskentelyn tueksi.

Esimieskoulutuksissa painotettiin talousarviotavoitteiden mukaisesti hyvän hallinnon periaatteiden koulutusta ja viranhaltijapäätösten muotovaatimuksia. Lisäksi esimiehille koulutettiin mittavissa määrin uuden henkilöstöhallinnon ohjelmiston käyttöä.

Tiedottamisen osalta Muuramelainen -lehti on toimintaansa entisellä tavalla toteutettuna, joskin ilmestymispäiviin on tehty postin toiminnasta johtuvia muutoksia. Vuonna 2018 Muuramelainen -lehti ilmestyy Postin aikatauluista johtuen torstaisin. Lisäksi kunnan internet-sivut on uudistettu ulkoasultaan vastaamaan 2010-luvun vaatimuksia ja jatkossa painottuu etenkin sähköisen asiointin ja kunnan intranet-ympäristön kehittäminen. Vuoden 2018 aikana nettisivuja on kehitetty etenkin pöytäkirjojen ja viranhaltijapäätösten julkaisua tulevaan suuntaan, missä yhteydessä myös esityslista- ja pöytäkirjajärjestelmään on tehty mittavia päivityksiä ja laajennettu sen käyttöä osana viranhaltijapäätösprosessia.

Talousarviovuonna tapahtui henkilöstön eläköitymisiä ja työpaikan vaihtoja, jossa yhteydessä työtehtäviä on arvioitu uudelleen. Lisäksi jatketaan organisaatiouudistuksen läpivientiä tukipalveluiden osalta. Talousarviossa oli varauduttu lisäresursointiin, joka johtui sekä vajaakuntoisesta työvoimasta että uudistusten vaatimasta lisäresurssista. Näiltä osin lisäresursseja on myös käytetty. Lisäksi muut toimialat ovat yhä enenevässä määrin hyödyntäneet omassa toiminnassa tukipalveluiden resurssia, mikä on kasvattanut merkittävästi keskuksen työkuormaa. Lisäksi palvelujohtajan siirtyminen 8 kuukaudeksi maakuntavalmisteluun lisäsi merkittävästi hallintojohtajan sekä talous- ja henkilöstöjohtajan työkuormaa ja oli osin poissa tukipalvelukeskuksen resursseista.

Kiinteistönhoidon osalta talousarviossa linjattiin, että talousarviovuonna valmistellaan nykyisen kiinteistökannan osalta pitkän tähtäimen korjaussuunnitelmat, joilla pyritään varmistamaan vanhojen kiinteistöjen käytettävyyden ja kunto pitkällä tähtäimellä. Selvitysten ja päätöksenteon tueksi tilatun palvelurakennesuunnittelun pohjalta päädyttiin kuitenkin siihen, että Mäkelänmäen koulun hiukan yli 40 vuoden ikäinen rakennus korvataan heti seuraavan vuosikymmenen alussa uudella koululla. Muiden kiinteistöjen osalta on tehty kuntoarvioita, joita on yhteen sovitettu palveluverkkosuunnitelmassa esitettyihin johtopäätöksiin.

KUNNANHALLITUS, MUU YLEISHALLINTO
Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Muun yleishallinnon sisältämiä menoja ovat suhdetoiminnan, erilaisten jäsenmaksujen, vakuutuksien ja käyttövarausmaksujen menot. Osuudet Keski-Suomen liitolle ja Suomen kuntaliitolle sisältyvät näihin määrärahoihin. Jäsenmaksuilla tuetaan kansalaistoimintaa sekä mahdollistetaan osaltaan laadukkaiden ja monipuolisten palveluiden tuottaminen kuntalaisille.

Palvelusuunnitelma

Jäsenmaksut:

Kopioisto

Teosto ry

Gramex ry

Päijänteen virkistysalueyhdistys ry

Muuramen Yrittäjät ry

Suomen lasten ja nuorten kuvataidekoulujen liitto ry

Kuntaosuus:

Jyväsräihi ry

Kunnanhallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteutuminen
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Turvataan yhdistysten toimintaedellytyksiä avustusten muodossa</p>	<p>Annettujen avustusten määrä suhteessa edelliseen vuoteen</p>	<p>Kansalaistoiminnan avustus oli uusi avustusmuoto, joten vertailu tehdään 1. kerran vuodelta 2019</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Jakoperusteiden yhtenäistäminen ja tuen jakaminen uusien perusteiden mukaisesti</p>	<p>Tukea saavien yhdistysten ja toimijoiden määrän kehitys, tavoitteena lisätä tuettavien määrää</p>	<p>Talousarviovuonna otettiin käyttöön suunnitelman mukaisesti kansalaistoiminnan avustus</p>

Talousarvion toteutuminen

Talousarviovuonna otettiin käyttöön uudistetut järjestö yms. toiminnan avustusperiaatteet, joilla aktivoitiin strategian mukaisesti vastuullista, aktiivista ja osallistuvaa kuntalaisuutta. Tavoitteena oli selkiyttää ja muuttaa läpinäkyviksi avustusperiaatteet sekä laajentaa avustusta saavien joukkoa perinteisten avustuksensaajien rinnalle luomalla uusi kansalaistoiminnan avustus. kansalaistoiminnan avustuksia myönnettiin yhteensä 6 hakijalle ja niiden yhteissumma oli 3298 euroa vuonna 2018.

3.3.2 Kunnanhallitus, sisäiset palvelut Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
150	KUNNANHALLITUS/TUKIPALVELUKES.				
140	SISÄISET PALVELUT				
***	Toimintatulot	0	0	193,80	193,80-
***	Toimintamenot	121.400-	0	123.355,36-	1.955,36
****	Toimintakate (Netto)	121.400-	0	123.161,56-	1.761,56
***	Laskennalliset tulot	121.400	0	123.161,56	1.761,56-

Toiminta-ajatus

Sisäisten palveluiden avulla kunnan eri toimialat pystyvät tuottamaan palvelunsa kuntalaisille tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Kustannukset vyörytetään palveluihin yhteisesti sovitulla periaatteilla.

Palvelusuunnitelma

Määrärahaan sisältyy kopioinnin, puhelinkeskuksen, postituksen ja toimistotarvikkeiden kustannukset, joiden hankkimisen ja tuottamisen osalta tarkastellaan uusia tapoja tuottaa palveluita.

Kunnanhallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet		
Kustannusten minimoiminen palvelutaso säilyttäen	Sisäisten palveluiden kustannukset suhteessa nykyisiin kustannuksiin	Tukipalveluiden osalta on otettu käyttöön uusia järjestelmiä ja muutettu toimenkuvia siten, että vertailukelpoisen tiedon saamiselle ei ole perusteita
Tuotantotavoitteet		
Tarkastellaan uudenlaisia ja kustannustehokkaita tapoja tuottaa sisäiset palvelut	Uudistettujen palveluiden määrä	Henkilöstöhallinnon järjestelmän käyttöönotto Sähköisen viranhaltijapäätössovelluksen käyttöönotto

Talousarvion toteutuminen

Sisäiset palvelut tuotetaan hallintopalveluiden työnä. Talousarviovuoden aikana ei pystytty täysin selvittämään talousarviossa suunnitellun mukaisesti mahdollisuuksia tuottaa palvelut tehokkaammin ja pienemmin tai vähemmän kasvavin kustannuksin kuin nykyään. Osana tarkastelua oli tarkoitus selvittää puheliniikenteen ja puhelunvälityksen uudelleen organisoimista sekä nykyistä laajempaa sähköisen ympäristön hyödyntämistä postitoiminnan heikentyneen palvelutason osalta. Näiltä osin puheluniikenteen osalta alustavat selvitykset osoittivat, että nykyinen toiminta on hinnaltaan varsin kilpailukykyinen. Postitoiminnalle saatiin loppuvuodesta 2018 ratkaisut, joilla ainakin väliaikaisesti päästään eteenpäin, mutta postin palvelutason heikentymiselle ei ole löydetty korvaavia ratkaisuita.

Samassa yhteydessä hallintopalveluissa oli tavoitteena uudelleen organisoida infopisteen toiminta ja palvelut. Tämä tavoite on toteutunut ja infopisteen toiminta on uudistettu ja pisteestä on tullut laajemmin kunnan asiakaspalvelun keskus.

3.3.3 Kunnanhallitus, seutu- ja alueyhteistyö

Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
150	KUNNANHALLITUS/TUKIPALVELUKES.				
150	SEUTU- JA ALUEYHTEISTYÖ				
***	Toimintamenot	5.000-	0	1.020,00-	3.980,00-
****	Toimintakate (Netto)	5.000-	0	1.020,00-	3.980,00-

Toiminta-ajatus

Muuramen kunta osallistuu aktiivisesti ja pitkäjänteisesti Jyväskylän seudulla toteuttaviin yhteisiin hankkeisiin sekä lakisääteisiin selvityksiin, joilla kuntien palveluita on pyritty ja edelleen pyritään yhteen sovittamaan eri sektoreiden nyky-lainsäädännön tavoitteita vastaaviksi. Lisäksi kunta on mukana seudullisissa yhtiöissä, jotka tuottavat palveluita alueen kunnille ja niiden kuntalaisille.

Palvelusuunnitelma

Muuramen kunta osallistuu aktiivisesti ja yhteistyöhaluisesti Jyväskylän seudun ja Keski-Suomen maakunnan kehittämiseen erilaisten kehittämishankkeiden kautta. Kunta harkitsee tapauskohtaisesti etenemistapansa lainsäädännöllisten velvoitteiden täyttämässä ja yhteistyöhankkeiden tarkoituksenmukaisuuden Muuramen kunnan näkökulmasta.

Viime vuosien aikana toimintaympäristö seudullisessa toiminnassa on muuttunut, kun etenkin elinkeinoelämän kannalta keskeiset toimijat ovat lopettaneet toimintansa (Jykes Oy) tai muuttaneet merkittävässä määrin toimintamalliaan (Jykes Kiinteistöt Oy). Seudullinen yhteistyö on aiempaa enemmän korostunut palvelutuotannon osalla.

Palveluiden järjestämisen kannalta keskeisiä luottamus/hallituspaikkoja kunnan kannalta ovat:

Maakuntahallitus/maakuntavaltuuston puheenjohtajisto

Sairaanhoidopiirin hallitus/puheenjohtajisto

Pelastuslaitoksen johtokunnan jäsenyys

Koulutuskuntayhtymän hallitus/puheenjohtajisto

Sopimusten nojalla kunnalla on hallituspaikat Jyvässeudun jätelautakunnassa ja joukkoliikennejajaostossa sekä yhtiöistä Jykes Kiinteistöt Oy:ssä, Ki Oy Vitapoliksessa, Jyväskylän seudun puhdistamossa sekä Mustankorkea Oy:ssä

Vuoden 2018 osalta seurataan kunnan edustusta maakunta- ja sote-uudistuksen ohjausryhmissä

Kunnanhallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteutuminen
Vaikuttavuustavoitteet Aktiivinen rooli seutuyhteistyössä	Kunnan edustus merkittävässä seudullisissa toimielimissä -> jäsenyyksien määrään kehitys ylikunnallisissa toimielimissä	Kunnanjohtaja tai hänen määräämänsä viranhaltijaedustaja on osallistunut aktiivisesti kunnanjohtaja kokouksiin Kunnan edustajat ovat olleet mukana maakuntavalmistelussa joko valmisteluorganisaatiossa tai sen työtä tukeneissa työryhmissä-
Tuotantotavoitteet Pyritään saamaan kunnan edustaja kunnan kannalta keskeisiin toimieliimiin	Valittujen edustajien määrä vähintään 50 % tavoitteeksi asteutusta toimielimistä	Tavoitteen mukainen

Tunnusluvut

	TP 17	TA 18	TP18	2020
Edustus toimielimissä				-
SHP hallitus	1/0	0	0	0
Keski-Suomen Liiton hallitus	1	1	1	1
Koulutuskuntayhtymän hallitus	0	0	0	0
Pelastuslaitoksen johtokunta	0/1	1	1	1

Talousarvion toteutuminen

Vuosi 2018 piti olla merkittävä vuosi yhteisten toimintamallien luomiselle, koska tällöin piti tehdä pitkälti linjaukset siitä, millä malleilla Keski-Suomi ottaa vastaan tulevat maakunta- ja sote-uudistukset. Vuoden aikana alkoi näyttää siltä, että uudistus kaatuu perustuslaillisiin ongelmiin ja tilinpäätöstä tehdessä on selvää, että uudistus ei toteudu ollenkaan siinä muodossa, jossa hallitus sitä valmisteli. Kuntien välinen yhteistyö on muilta osin ollut melko vähäistä, koska maakuntavalmistelu ja siihen osain liittyvä sairaalahanke ovat vieneet merkittävästi kuntien voimavaroja.

Strategiassa on linjattu, että kunnan organisaatio on muuntautumiskykyinen ja kokeileva. Tältä pohjalta kunnassa on jo vuonna 2017 valmisteltu organisaatorakenne sellaiseksi, että se olisi toimintakykyinen muuttuvassa ympäristössä, tulipa maakunnallinen hallinnon uudistus missä muodossa tahansa.

3.3.4 Muu toiminta

ASUNTOTUOTANNON EDISTÄMINEN**ASUNTOTOIMI**

Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
150	KUNNANHALLITUS/TUKIPALVELUKES.				
190	MUU TOIMINTA				
***	Toimintamenot	21.910-	0	23.345,62-	1.435,62
****	Toimintakate (Netto)	21.910-	0	23.345,62-	1.435,62
***	Laskennalliset menot	1.310-	0	902,39-	407,61-

Toiminta-ajatus

Asuntotoimen tehtävänä on antaa neuvontaa ja ohjausta, toimia valvovana viranomaisena ja hoitaa arava- ja korkotukilainsäädännöstä kunnalle kuuluvia tehtäviä.

Palvelusuunnitelma

Asuntotoimi tukee ja edistää kuntalaisten asumistason kehittämisyhtymiksi tarjoamalla heille asuntojen avustus- ja lainoituspalveluja sekä asumiseen liittyvää yleistietoutta ja valvontaa.

Kunta seuraa omistusasuntojen ja vuokra-asuntojen tarpeen kehitystä ja reagoi asuntomarkkinoihin siten, että sillä on hallussaan riittävät ja tarkoituksenmukaiset resurssit hoitaa erilaisen asumisen tarpeet kunnan alueella. Kunta pyrkii pääsemään eroon vanhimmasta vuokra-asuntokannastaan ja tarvittaessa rakentamaan niiden tilalle uusia vuokra-asuntoja.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet

Asuntotoimen tarkoituksena on: asuntotuotannon edistäminen, asumistarpeen tyydyttäminen, asumisturvasta vastaaminen. Asuntotoimella turvataan osalta kunnan strategiassa asetettuja kasvutavoitteita sekä muita strategiaan nähden oleellisia yhdyspintoja.

Kunnanhallitukseen nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet Asuntotarjonta on monipuolista ja nojaa asuntomarkkina-tilanteeseen.	Riittävä valtion tukema asuntotuotanto hyväksytyt lainoituksen piiriin	Tiiviin lainoitus- ja muun asuntopoliittisen yhteistyön harjoittaminen Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskusten sekä muiden toimijoiden kanssa asuntotuotannon rahoituksen ja toteutuksen turvaamiseksi.
Tuottavuustavoitteet Lainsäädännön puitteissa pyritään tarjoamaan asunto niitä tarvitseville ja työhön tuleville.	Kunnan valvonta ja MVA Oy:n ylläpitämät asukasvalinta- ym. tilastot	Asukasvalinnassa noudatetaan valtion tukemien vuokra-asuntojen asukasvalintaa koskevia säännöksiä ja valtioneuvoston vahvistamia asukkaiden valintaperusteita, joita noudatetaan ARA-asunnoissa (arava- ja korkotuki)

Tunnusluvut

	TP 17	TA 18	TP 18
Asuntohakemuksia kpl	180	200	144
Asunnon saaneita talouksia kpl	133	150	108
Valvonta			
Kunnan määräämis- vallassa olevien as oy:n (MVA Oy) asuntojen lukumäärä	499	505	499
(muut)	120	128	122
Palveluasunnot	49	49	49
Asumisoikeus- ja osa- omistusasunnot	124	124	124

Talousarvion toteutuminen

Asuntorakentamista ja asuntokannan perusparantamista tuetaan nykyisin korkotukilainoilla ja investointiavustuksilla. Pyritään siihen, että arava/korkotukituotanto säilyy riittävällä tasolla. Vuosittainen tuotanto täsmennetään asuntomarkkinatilanteen mukaan. Asuntolainoituksen painopistettä suunnataan kysyntä-tarjonta -tilanne huomioon ottaen. Kunnan tulee vuosittain tehdä asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskukseksi ja ympäristöministeriölle asuntomarkkinaselvitys.

Valtion varoista myönnettäviä avustuksia hyödynnetään, pääasiassa tuet kohdistuu ikääntyvien- ja vammaisavustuksiin.

ARA/asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus vapautti aravarajoituksista vuokratalon Pien- jaakkolantie 1:n.

ASUNTOJEN JA RAKENNUSTEN VÄLIVUOKRAUS

Toimintastrategia

Yksinäisten asunottomien henkilöiden asuntojen hankinta yhteistyössä Y-Säätiön kanssa.

Toiminnalliset tavoitteet

Mahdollisimman kohtuuhintaisten asuntojen aikaansaaminen järjestämällä niiden rahoitus siten, että vuokrat muodostuvat käyttäjäkunnan maksukykyä vastaaviksi.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Vuonna 2018 ei tehty asuntokauppoja. Asunnot on hankittu velattomina ja kohtuuhintaisina vanhasta tai uudesta asuntokannasta. Vuokrataso on 11,13 €/m². Asuinpinta-ala 35,50 m²/henkilö. Asunnot on tarkoitettu pysyviksi, asukasvaihto on vähäistä. Välivuokraus Muuramen Vuokra-asunnot Oy:llä.

Tunnusluvut

Välivuokratut asunnot	TA 18	TP 18
Asuntoja	45	45
Asukkaita	46	44

Kunnanhallitus/tukipalvelukeskus yhteensä:

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
150	KUNNANHALLITUS/TUKIPALVELUKES.				
***	Toimintatulot	6.715.220	2.310	6.971.680,49	254.150,49-
***	Valmistus omaan käyttöön	27.710	0	48.179,08	20.469,08-
***	Toimintamenot	7.472.620-	7.130-	7.495.660,45-	15.910,45
****	Toimintakate (Netto)	729.690-	4.820-	475.800,88-	258.709,12-
***	Suunnitelmapoistot	1.938.160-	0	1.982.404,68-	44.244,68
***	Laskennalliset tulot	2.361.160	0	2.328.420,74	32.739,26
***	Laskennalliset menot	1.274.040-	0	1.241.352,93-	32.687,07-

3.4 Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta

Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
250	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
***	Toimintamenot	38.970-	0	26.079,77-	12.890,23-
****	Toimintakate (Netto)	38.970-	0	26.079,77-	12.890,23-
***	Laskennalliset tulot	38.970	0	26.079,77	12.890,23

3.4.1 Hallinto

Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
270	HALLINTO (HYVINV. JA PALV.LTK)				
***	Toimintatulot	0	0	73.763,10	73.763,10-
***	Toimintamenot	466.680-	0	453.462,52-	13.217,48-
****	Toimintakate (Netto)	466.680-	0	379.699,42-	86.980,58-
***	Suunnitelmapoistot	10.300-	0	0,00	10.300,00-
***	Laskennalliset tulot	534.640	0	429.315,67	105.324,33
***	Laskennalliset menot	57.660-	0	49.616,25-	8.043,75-

Toiminta-ajatus

Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta järjestää toimialaansa kuuluvia palveluja kuntalaisille. Hyvinvoinnin palveluiden perustehtävä on muuramelaisten monipuolinen hyvinvointi, terveyden edistäminen, osaaminen sekä osallistuminen. Keskeisiä hyvinvointipalveluja ovat opetuksen ja kasvatuksen, sosiaali- ja terveydenhuollon, kulttuuri- ja nuorisopalvelut, sekä Liikkuva Muurame kokonaisuus. Palveluiden tuottavuutta ja vaikuttavuutta seurataan aktiivisesti, ja hankittu tieto jalostetaan toimenpideohjelmiksi. Asukkaille tarjotaan mahdollisuuksia antaa palautetta ja kehittämissuhteita palveluiden parantamiseksi.

Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunnan tuottamat palvelut vastualueittain:

1. Opetus ja kasvatus
 - Varhaiskasvatus
 - Perusopetus
 - Aamu- ja iltapäivätoiminta, kerhot
 - Lukio
2. Liikkuva Muurame
 - Kuntalaisten terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen
 - Liikuntapalvelut
 - Liikuntapalvelut ja puistoalueet
3. Kulttuuri- ja nuorisopalvelut
 - Kulttuuripalvelut
 - Taiteen perusopetus
 - Kansalaisopisto
 - Kirjastopalvelut
 - Nuorisopalvelut

4. Sosiaali- ja terveyspalvelut (Muuramen hyvinvointi –kunnallinen liikelaitos)
 - Vanhus- ja vammaispalvelut
 - Sosiaali- ja perhepalvelut
 - Avoterveydenhuolto
 - Suun terveydenhuolto
5. Tuki- ja joukkoliikennepalvelut

Palvelusuunnitelma

Talousarviovuoden merkittävimmät haasteet koostuvat valtakunnallisen sosiaali- ja terveyspalveluiden, sekä maakuntaudistuksen mahdollisista vaikutuksista kunnan omaan palvelutuotantoon. Sote- ja maakuntaudistusta koskeva lainsäädännön on kerrottu valmistuvan vuoden 2018 aikana. Kunnan Muuramen hyvinvointi –liikelaitoksen palveluja kehitetään laadullisesti sekä tuotantokustannusten näkökulmasta kilpailukykyiseen kuntoon.

Kunnan palveluverkkoratkaisuilla pyritään varautumaan erilaisiin vaihtoehtoihin väestörakenteessa. Tavoitteena ovat laadukkaat, monipuoliset ja kuntalaisia yhdenvertaisesti kohtelevat palvelut.

Talousarvion toteutuminen

Palveluverkon kehittämiseksi vuonna 2018 toteutettiin palveluverkkoselvitys, jonka erityisenä painopisteenä olivat koulut ja päiväkodit. Selvityksen tuloksia hyödynnetään paitsi keskustan koulukeskuksen, myös huomattavasti koko opetuksen ja kasvatuksen toiminnan ja palveluverkon suunnittelun pohjana. Palveluverkon avulla suunnitellaan myös muiden, kuten esimerkiksi liikunta-, nuoriso-, kirjasto- sekä vanhuspalvelujen palveluissa. Palveluverkkosuunnitelma teetettiin tilaustyönä, josta toimeksiannon sai FCG Finnish Consulting Group Oy.

Toimintavuoden aikana Muuramen kunta, KS2021 –projekti sekä Sosiaali- ja terveysministeriö solmivat yhteistyösopimuksen, jonka perusteella palvelujohtaja Simo Oksasen työpanos ohjautui Keski-Suomen maakunnan sote- ja maakuntaudistuksen valmisteluun. Yhteistyösopimuksen noin 10 kuukauden voimassaolon ajan palvelujohtajan virkatehtävät hoidettiin sijaisjärjestelyin, omien tehtäviensä ohella viranhoidosta vastasivat hallintojohtaja Sami Niemi sekä talous- ja henkilöstöjohtaja Jukka Kaistinen.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikutavuustavoitteet		
Vaikeassa työmarkkinatilanteessa olevien pitkäaikaistyöttömien hyvinvoinnin edistäminen	Työmarkkinatukea yli 300 päivää saaneet < 20% työttömistä työnhakijoista Ei toteutunut. Keskiarvo 26 %	Tiivis yhteistyö kunnan työllistämispalveluiden, työpajan, terveydenhuollon ja TE- palveluiden välillä
Tuotantotavoitteet		
Hoitoon pääsy avoterveydenhuollossa	Ns. T3 aika (=kolmas vapaa aika) hoitajalle enintään 7 vrk, lääkärille enintään 14 vrk ja terapeuteille enintään 30 vrk Toteutui osittain. Kiireetön vastaanottoaika hoitajalle tai lääkärille 10 vrk, terapeuteille 15 vrk.	Riittävä resursointi, palveluprosessien, -tuotteiden sekä asiakaspalvelun kehittäminen.

3.4.2 Varhaiskasvatuspalvelut

Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
290	VARHAISKASVATUSPALVELUT				
***	Toimintatulot	574.500	27.060	595.744,29	5.815,71
***	Toimintamenot	6.605.050-	69.910-	6.612.788,33-	62.171,67-
****	Toimintakate (Netto)	6.030.550-	42.850-	6.017.044,04-	56.355,96-
***	Suunnitelmapoistot	6.380-	0	17.438,90-	11.058,90
***	Laskennalliset tulot	0	0	29.764,81	29.764,81-
***	Laskennalliset menot	418.700-	0	427.085,59-	8.385,59

Toiminta-ajatus

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea perheiden kasvatustyötä sekä lasten myönteistä kasvua, kehitystä ja oppimista perheiden ja yhteiskunnan muuttuvien tarpeiden mukaisesti.

Varhaiskasvatuksen järjestämistä ohjaa varhaiskasvatuslaki. Toiminnan sisältöä ohjaa valtakunnalliset varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelman perusteet sekä Muuramen varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelma.

Palvelusuunnitelma

Varhaiskasvatus on kasvatuksen, opetuksen ja hoidon kokonaisuus, jossa painottuu pedagogiikka. Varhaiskasvatus on tavoitteellista ja suunnitelmallista lasten kehitystä ja oppimista tukevaa toimintaa, jota arvioidaan ja kehitetään säännöllisesti. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden myötä varhaiskasvatus on kytketty tiiviiksi osaksi elinikäisen kasvun ja oppimisen polkua sekä opetussuunnitelmien jatkumoa.

Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkodeissa, ryhmäperhepäiväkodeissa, perhepäivähoidossa ja avoimissa varhaiskasvatuspalveluissa. Esiopetusta järjestetään päiväkodeissa tai kouluilla. Varhaiskasvatuspaikkoja lisätään kysyntää vastaavasti ja aletaan valmistella viisivuotiaille lapsille maksutonta osa-aikaista varhaiskasvatusta. Asiakasmaksut alenevat tammikuussa 2018 (varhaiskasvatuksen asiakasmaksulain muutos).

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Päiväkodeissa ja (ryhmä) perhepäivähoidossa oleville lapsille tehdään yksilölliset varhaiskasvatussuunnitelmat (esiopetuksessa esiopetus-suunnitelma).</p> <p>Oppimisympäristöjä ja toimintakulttuuria kehitetään lasten liikuntaa edistäväksi, liikkuva Muurame strategian mukaisesti.</p>	<p>Vasu (leops) keskustelut pidetty 2 kk:n kuluessa aloittamisesta.</p> <p>Valtakunnallinen liikuntasuositus 3h/pv. Kokoaikaisessa varhaiskasvatuksessa toteutuu 2h/pv ja osa-aikaisessa 1h/pv.</p>	<p>Lasten ja huoltajien osallistuminen. Toteutui osittain.</p> <p>Liitytään valtakunnalliseen "ilo kasvaa liikku-en" -hankkeeseen, koulutus, materiaali-hankinnat, ryhmien liikunnan vuosisuunnitelmat Toteutui.</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Päiväkotiryhmien kokoa ei kasvateta.</p> <p>Mahdollistetaan viisivuotiaiden lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen.</p>	<p>Suhdelukuna säilyy 7 yli 3v lasta/1 kasvattaja päiväkodissa. Tarve noin 15 - 20 päiväkotipaikkaa /v taloussuunnitelmakaudelle.</p> <p>Koko viisivuotiaiden lasten ikäluokka osallistuu varhaiskasvatukseen vuoteen 2019 mennessä.</p>	<p>Perustetaan uusia päiväkoteja tai laajennetaan nykyisiä siten, että huomioidaan varhaiskasvatuksen esiopetuksen ja koulun kokonaisuus. Toteutui osittain.</p> <p>Maksuton osapäiväinen varhaiskasvatus valmistelleille, kustannukset ja järjestämistapa. Ei toteutunut.</p>

Varhaiskasvatuspalveluissa lapsia	TP 17	TA 18	TP 2018
Oma palvelutuotanto (+ostopalvelu pl. myydyt paikat)	404	425	397
- joista esiopetuksessa	138	120	123
Yksityinen palvelutuotanto (palveluseteli ja ostopalvelu)	262	250	289
- joista esiopetuksessa	33	35	33
Avoin varhaiskasvatus, kerhot	36	40	28
Lapsia varhaiskasvatuspalvelujen piirissä, yhteensä	702	715	714
Varhaiskasvatuksessa olevien lasten suhteellinen osuus 1-6 vuotiaiden lasten ikäluokissa	81 %	82 %	83 % *

*arvio, ei vahvistettua ikätilastoa v. 2018

Laskennallisen paikan hinta, brutto (€)	TP 17	TA 18	TP 2018
Oma palvelutuotanto:			
- perhepäivähoito	955	910	1089
- ryhmäperhepäivähoito	960	1080	1203
- päiväkotit (yli/alle 3v)	777/1243	810/1300	777/1244
- esiopetus	466	530	466
Yksityinen palvelutuotanto:			
Palveluseteli, yli/alle 3v:			
- perhepäivähoito	741/815	750/825	758/834
- päiväkotit	741/1186	750/1200	758/1213
- päiväkotit, iltahoito	834/1334	844/1350	853/1365
- päiväkotit, vuoroahoito	1260/2016	1275/2040	1289/2062
Esiopetus, ostopalvelu:	445	450	455

Talousarvion toteutuminen

Työllisyys on parantunut, ja varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten suhteellinen osuus ikäluokista kasvanut. Lasten määrä palveluissa on arvioitua suurempi ja paikat ovat täyttyneet syksyllä 2017. Perhepäivähoidossa paikat vähenevät samaan aikaan eläkkeelle jäämisten ja muihin tehtäviin siirtymisten vuoksi. Uusia perhepäivähoitajia rekrytoidaan kysynnän mukaan ja kunnallisia päiväkotipaikkoja tarvitaan lisää vuosille 2018 -2019 arviolta 40 lapselle. Yksityisten päiväkotien osuus päiväkotipaikoista on jo 45 %.

Lasten kokonaismäärä palveluissa kasvoi arvioidusti. Yksityisten päiväkotipaikkojen suhteellinen osuus nousi 46 %:iin, vaikka kunnallinen Saunakylän päiväkoti (54 paikkaa) aloitti helmikuussa. Päiväkotiin siirtyi lopettaneista yksiköistä lapsia (pph 10, rpph 15, Niittyahon pk 22, Leikarin ylipaikoilta 7). Kunnallisten päiväkotipaikkojen määrä kasvoi mutta kokonaisuutena kunnallisten paikkojen määrä ei kasvanut. Jyväskylä on ilmoittanut, että jatkossa rajat auki -paikkojen ostaminen heiltä vaikeutuu, koska heillä on historiallisen vaikea tilanne paikkojen riittävydessä (ostettu noin 20 paikkaa). Yksityisen varhaiskasvatuksen palvelusetelin käyttö tulee kasvamaan edelleen, jos kunnallisia päiväkotipaikkoja ei saada Muurameen lisää. Painetta keskustan päiväkoteihin saisi helpotettua esim. Isolahden ja Niittyahon esiopetus- ja päiväkotipalveluita kehittämällä.

Varhaiskasvatuksen kustannusrakenne muuttuu yhä menopainotteisemmaksi asiakasmaksujen alentuessa vuoden 2018 alussa ja hallituksen ohjatessa maksuttomuuden lisäämiseen. Taloussuunnitelmaraamissa ei ole mahdollista pysyä asiakasmäärän kasvaessa ja asiakasmaksujen pienentyessä. Tulot vähenevät 11 %, menot kasvavat 4,5 %.

Talousarvio toteutui koko varhaiskasvatuspalvelujen tasolla suunnitellusti (menot 99 %, tulot 99,8 %). Yksityisen varhaiskasvatuksen palvelusetelimenot ylittyivät 200 000 €. Ylitys katettiin henkilöstömenoista ja palvelujen ostoista. Lapsiryhmiin saatiin palkattua avustajia osin palkkatuella. Avustajien tarve on kasvanut, kun varhaiskasvatuksen opettajien työajasta kuuluu aiempaa enemmän KVTESSin mukaisesti lapsiryhmätyön ulkopuoliseen suunnittelu- arviointi- ja kehittämistyöhön (SAK-aika 13 % työajasta eli keskimäärin 5h/vko).

3.4.3 Perusopetus

Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
320	PERUSOPETUS				
***	Toimintatulot	344.100	13.050	400.476,58	43.326,58-
***	Toimintamenot	10.759.480-	27.300-	10.824.109,10-	37.329,10
****	Toimintakate (Netto)	10.415.380-	14.250-	10.423.632,52-	5.997,48-
***	Suunnitelmapoistot	85.220-	0	85.175,40-	44,60-
***	Laskennalliset tulot	0	0	5.500,00	5.500,00-
***	Laskennalliset menot	488.220-	0	432.719,39-	55.500,61-

Toiminta-ajatus

Perusopetus on oppilaan perusoikeus. Perusopetuksen tavoitteina opetus- ja kasvatustehtävän näkökulmasta ovat tukea oppilaan monipuolista osaamista, positiivisen identiteetin kehittymistä sekä kasvua yhteiskunnan jäsenyyteen. Perusopetuksessa tuetaan oppilaan kykyä kohdata erilaisia muutoksia, arvioimaan niitä kriittisesti ja ottamaan vastuuta ja osaa murroksessa olevan yhteiskunnan rakentamiseen. Perusopetuksen oppilas saa valmiuksia tasa-arvon, yhdenvertaisuuden sekä oikeudenmukaisuuden edistämiseen.

Oppilaiden osallisuus, osaaminen sekä kokonaisvaltainen hyvinvointi ovat perusopetuksen perustehtävä.

Palvelusuunnitelma

Perusopetuksessa laaditaan yhteistyössä henkilöstön kanssa Muuramen kuntastrategiasta johdettu opetuksen strategia. Valmistelu on aloitettu syksyn 2017 aikana, yhteisesti sovitut ja hyväksytyt strategisen tason toiminnalliset tavoitteet linjaavat palvelun tuottamista jatkossa kouluilla. Vuoden 2018 aikana jatketaan kouluverkon kehittämistä ja tasapainottamista. Palveluverkon kehittämisen tavoitteena on varmistaa kaikille perusopetuksen oppilaille fyysiset olosuhteet, joissa opetus voidaan järjestää turvallisesti ja laadukkaasti. Pidemmän aikavälin tavoitteena on muodostaa alueellisia keskittymiä, joissa kuntalaisille tarjotaan mahdollisuuksien mukaan mm. varhaiskasvatus-, perusopetus-, sekä kulttuuri- ja liikuntapalveluja. Opetuksen järjestämisen näkökulmasta tärkeimpiä painopistealueita ovat uuden Opetussuunnitelman mukaisten oppimisen ja arvioinnin käytänteiden vakiinnuttaminen, sekä tv-oppimisen ja Liikkuva koulu-ideologian vahvistaminen. Resursoinnin näkökulmasta perusopetuksen perustehtävän toteuttamista mahdollistetaan panostuksilla opetusryhmien koon pitämiseksi kohtuullisena, sekä vahvistamalla opetuksen tukipalveluiden roolia ja volyyymia.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet Perusopetuksen oppilas saa tarpeidensa ja osaamistasonsa mukaisesti opetusta.	Perusopetuksen opetusryhmien keskimääräinen koko on alle 18,5 oppilasta/op.ryhmä. Ei toteutunut (19,6 opp.).	Panostetaan tuntikehyksen ja opetushenkilöstön määrään.
Tuotantotavoitteet Opetushenkilöstön työhyvinvointi ja jaksaminen mahdollistavat laadukkaan ja kustannustehokkaan opetuksen järjestämisen.	Henkilöstölle tehdään työhyvinvointi-kysely, sekä kyselyn perusteella toteutettava toimenpideohjelma (joka toinen vuosi). Ei toteutunut.	Määritellään työhynteisöittäin tulosten perusteella.

Tunnusluvut

	TP 17	TA 18	TP 18
Oppilasmäärä			
luokat 1-6	935	933	990
luokat 7-9	425	436	439
YPR	13	16	19
Yhteensä	1373	1385	1429
Kokonaiskustannukset euroa/oppilas	7750	7770	7580

Talousarvion toteutuminen

Perusopetuksen järjestämisen painopisteitä vuonna 2018 ovat opetuksen räätälöiminen oppilaiden osaamistason sekä yksilöllisten tarpeiden mukaiseksi, uuden OPS:n sisältöjen mukaisen opetuksen juurruttaminen, tieto- ja viestintäteknologinen, sekä Liikkuva koulu –sisältöjen kehittäminen opetuksen ja koulujen arjessa.

Vuoden 2018 aikana panostettiin opetushenkilöstön digivalmiuksien ja tvt-opetuksen kehittämiseen, sekä uuden OPS:n mukaisen opetuksen juurruttamiseen. Etenkin yläkoululla otettiin digitaaliset oppimisympäristöt otettu aiempaa enemmän käyttöön. Peruskouluissa on kokeiltu Tabletkoulua, ja Gsuite on otettu käyttöön työskentely-ympäristönä laajasti perusopetuksessa.

Liikkuva koulu toimintaa ja toimintakulttuuria toteutettiin liikuntajohtajan vastuulla toimineen opetuksen Liikkuva koulu –työryhmän avulla. Toimintavuoden aikana vastattiin yksilöllisen opetuksen pienryhmän tarpeiden kasvuun perustamalla määräaikaisesti (lv. 2018-19) ajaksi uusi YPR –ryhmä.

Mäkelänmäen alakoulun teknistä kuntoa selvitettiin toimintavuoden aikana, ja tulosten perusteella investointia päätettiin aikaistaa suunnitellusta. Vuoden 2019 talousarvioon varattiin määräraha keskustan koulukampuksen suunnitteluun.

Yläkoulussa aloitettiin Erasmus+ -hankkeessa Health4U. Hankkeen tavoitteena oli auttaa oppilasta ymmärtämään terveellisten elämäntapojen vaikutus omaan terveyteen. Toiminnallisilla kokoontumiskerroilla eri maissa paneudutaan terveellisten elämäntapojen valintoihin luentojen, keskustelujen ja käytännön harjoitusten kautta. Lisäksi tavoitteena oli saada oppilaille, opettajille ja kouluille kansainvälistä yhteistyötä kielitaidon kehittämiseksi, opetusmenetelmien, tapojen ja uusien ideoiden jakamiseksi osallistujamaiden koulujen kesken. Hankkeen puitteissa Nisulanmäen yläkoululta vieraili Norjassa kaksi opettajaa ja kuusi oppilasta. Hanketta pidettiin onnistuneena.

Perusopetuksen toiminnassa havaittiin oppilaiden kasvussa olevat oppimis- ja käyttäytymisvaikeudet. palveluntarpeeseen vastattiin mm. koulujen psykiatrisen sairaanhoitajan palkkaamisella, sekä pienryhmätoiminnan laajentamisen suunnittelulla. Oppilasmäärän talousarvion ennustetta suurempi kasvu toi myös omat haasteensa, talousarvioon verrattuna oppilaita oli 44 arvioitua enemmän.

AAMU- JA ILTAPÄIVÄTOIMINTA

Toiminta-ajatus

Perusopetuslain mukaisen aamu- ja iltapäivätoiminnan tarkoituksena on tukea pienen koululaisen kasvua ja kehitystä, sekä tarjota lapselle monipuoliset mahdollisuudet osallistua ohjattuun toimintaan ammattitaitoisen ja tehtävään soveltuvan henkilöstön valvonnassa ennen ja jälkeen koulupäivän. Toiminnalla tuetaan huoltajien työssäkäyntiä järjestämällä koululaiselle turvallinen ja valvottu ympäristö koulupäivän jälkeen.

Aamu- ja iltapäivätoiminta pohjautuu perusopetuksen arvoihin ja toimintaa ohjaavat perusopetuksen yleiset kasvatustavoitteet. Toiminnalla on oma erityisluonteensa, se perustuu vapaaehtoisuuteen ja sijoittuu lasten vapaa-aikaan.

Mikäli kunta järjestää perusopetuslain mukaista toimintaa, tulee toiminta järjestää aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden mukaisesti. Kunta voi hakea toimintaan valtionosuutta.

Palvelusuunnitelma

Perusopetuslain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa järjestetään kunnan päättämässä laajuudessa ensimmäisen ja toisen vuosiluokkien oppilaille, sekä oppilaille joilla on perusopetuslainmukainen päätös erityisestä tuesta. Toiminnan tavoitteena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä yhdessä kodin, koulun ja monialaisen verkoston kanssa. Toiminnalle ominaista on monipuolisuus, vapaaehtoisuus ja tarvelähtöisyys.

Toimintaa järjestetään koulujen tiloissa. Tiloja suunniteltaessa huomiota kiinnitetään tilojen turvallisuuteen ja niiden soveltuvuuteen aamu- ja iltapäivätoiminnan erityispiirteet huomioiden.

Kehitysvammalain mukainen kehitysvammaisten lasten iltapäivähoito järjestetään muun aamu- ja iltapäivätoiminnan yhteydessä. Kehitysvammaisten koululaisten loma-aikojen hoito järjestetään opetuspalveluiden henkilöstön toimesta. Loma-aikoina toiminnan kustannuksista vastaa vammaispalvelut.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin sekä kodin ja koulun kasvatustyön tukeminen</p> <p>Iltapäivätoiminnan laadun kehittäminen</p>	<p>Huoltajien ja lasten palaute toiminnasta</p> <p>Sairauspoissaolojen määrä</p> <p>Työntekijöiden säännöllinen koulutus</p> <p>Kehityskeskustelut</p>	<p>Monipuolisen ja laadukkaan toiminnan tarjoaminen Toteutui.</p> <p>Päätöksenteon nopeus toimintaan haettaessa Toteutui.</p> <p>Osaava ja motivoitunut henkilökunta Toteutui.</p> <p>Viestinnän ja vuorovaikutuksen kehittäminen Toteutui.</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Taloudelliset ja tehokkaat rakenteet sekä toimintamallit</p> <p>Sähköisten palveluiden kehittäminen</p>	<p>Ohjaajien omaa osaamista ja koulutusta voidaan hyödyntää paremmin, jolloin oppilas saa parhaan tuen</p> <p>Sijaiskulujen väheneminen</p> <p>Sähköisten palveluiden käyttäjäprosentti/ kokonaisasiakasmäärä</p>	<p>Koulunkäynnin- ja iltapäivätoiminnan ohjaajien työnkierto työpisteiden välillä Toteutui.</p> <p>Sähköinen hakeminen iltapäivätoimintaan Toteutui.</p> <p>Sähköinen päätöksenteko Toteutui osittain.</p>

Tunnusluvut

	TP 17	TA 18	TP 18
Osallistujien määrä (keskimäärin/ kk)	145	160	150
– kokoaikaiset	89	90	94
– osa-aikaiset	46	58	45
– YPR	12	12	12
Toimintaan osallistuvien oppilaiden %-osuus ikäluokista			
– 1. lk	55	60	54
– 2. lk	30	40	31
– YPR	80	100	67
Nettokustannukset (euroa/ osallistuja)	1897	1980	1808
Bruttokustannukset (euroa/ osallistuja)	2887	2870	2759

Talousarvion toteutuminen

Iltapäivätoimintaa järjestettiin jokaisella alakoululla ja kaikki toimintaan hakuaikana ilmoittautuneet oppilaat pääsivät mukaan toimintaan. Sähköinen hakeminen ja päätöksenteko nopeutti ja selkeytti hakemista toimintaan myös kesken lukuvuoden.

Ohjaajille järjestettiin Puhejudo-koulutusta, lisäksi tuettiin työntekijöiden omaehtoista koulutautumista.

Kevätlukukaudella 2018 toimintaan osallistuneiden oppilaiden määrä jäi tavanomaista pienemmäksi, joka vaikutti vuoden keskimääräiseen osallistujamäärään ja toiminnasta saatujen tulojen määrään. Myös henkilöstömenot jäivät odotettua pienemmiksi.

3.4.4 Muuramen lukio

Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talousarvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
350	TOISEN ASTEEN KOULUTUS				
***	Toimintatulot	13.700	0	46.132,71	32.432,71-
***	Toimintamenot	1.405.180-	0	1.415.542,80-	10.362,80
****	Toimintakate (Netto)	1.391.480-	0	1.369.410,09-	22.069,91-
***	Suunnitelmapoistot	4.580-	0	4.579,16-	0,84-
***	Laskennalliset menot	112.650-	0	75.896,74-	36.753,26-

Toiminta-ajatus

Muuramen lukio on oppimiskeskus, joka antaa nuorelle hyvän yleissivistyksen sekä tukee oman persoonallisuuden ja elämänhallinnan taitojen kehittymistä. Lisäksi se innostaa jatko-opintoihin ja luo niiden edellyttämät opiskeluvälit. Lukio-opetuksessa korostetaan aktiivisen nuoren ja kansalaisen kehittymistä. Tätä tuetaan parhaiten ottamalla opiskelijoita laajasti mukaan lukion toimintaan aina suunnittelusta (opettajainkokoukset, kehitysaloitteet, vanhempainkerho) toteutukseen (oppilaskunta, tutortoiminta, lukion juhlien järjestämisvastuu). Tätä ajattelumallia kutsutaan opiskelijälähtöisyydeksi (asiakaskeskeisyys), jonka tarkoituksena on kehittää opiskelijajohtajuutta ja sitoutuneisuutta oppilaitokseen. Konseptia tuetaan runsaalla positiivisella viestinnällä sidosryhmiin ja yhteisön jäseniin.

Palvelusuunnitelma

Lukio-opetuksen yhteistyötä muiden ydinprosessien kanssa kehitetään ja lisätään palveluiden kustannusvaikuttavuuden parantamiseksi. Tavoitteena on nuorten tasapainoisen kasvun turvaaminen. Opiskelijoiden osallisuutta tuetaan ja syrjäytymistä ehkäistään tiiviillä yhteistyöllä (opiskeluhoitoryhmä) sosiaalitoimen, kouluterveydenhoidon ja koulupsykologin avulla. Opiskelijoille tarjotaan fyysisesti ja henkisesti turvallinen ympäristö. Avoimuutta ja luotettavuutta parannetaan tiedottamista ja viestintää kehittämällä.

Taloudenpito onnistui hyvin ja suunnitelmissa kehitettiin. Lukion tuloissa ja menoissa näkyvät useat hankkeet (Liikkuva opiskelu, Future makers ja FinEduAI tekoälyhanke) ja niiden vaikutus.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Tulevaisuuden taidot ja yritteliäs kokeilukulttuuri (21st century skills)</p> <p>Kehittyminen jatkuvan oppimisprosessin kautta (kestävän kehityksen sertifikaatti)</p>	<p>Pedagogiset kokeilut (lukumäärä) ja yrittäjämäinen toimintakulttuuri (kurssien, hankkeiden, sidosryhmien/kontaktien määrät)</p> <p>Tiimien kehittämistavoitteet lukukausittain ja toteumat</p>	<p>Pedagogiset kokeilut(60) YR1 ja YR2 kurssit pidetty LiikkuvaOpiskelu toiminta/liikkatutorit Työosuuskunta Kisälli Verkostoituminen Hankkeet (47)</p> <p>Sertifikaatin ylläpitäminen/auditointi 2017-2020. Tiimien vuosittainen kehitystyö</p>
<p>Aktiivinen opiskelijatoiminta</p> <p>Yhteistyöverkoston ylläpitäminen ja kehittäminen</p> <p>Kummiyritystoiminnan jatkaminen</p>	<p>Opiskelijoiden tekemät aloitteet</p> <p>Opiskelijat mukana opettajainkokouksissa, tiimeissä ja toiminnassa (tutor, opiskelijakunta, kekettäjät, yr-opiskelijat)</p> <p>Vierailijat lukiolla (määrät) Kisällin liikevaihto/työtunnit</p> <p>Kummiyritykset (nimet/lukumäärä) ja Muuramen Yrittäjät (pidetyt palaverit)</p>	<p>Opiskelija-aloitteet (9)</p> <p>Opettajainkokoukset ja palaverit, joissa opiskelijoita mukana. Kekettäjien ja yr-opiskelijoiden, tutorien/ opiskelijakunnan projektit</p> <p>Koulu- ja sidosryhmien vierailut(105), työelämäkontaktit (101)</p> <p>Kisälli-Innolan toiminta Liikevaihto 18 954 €</p> <p>Kummiyritysvierailut, kummiyrittäjät (Muuramen Syke ry, HK Instruments, Ommellinen Oy, Sport Bar Silver, Halpa-Halli, Gloria), yrittäjätarinat, yhdessä tekeminen. Yrittäjien palaverit 1/kk</p>

Tunnusluvut

	TP 17	TA 18	TP 18
Opiskelijamäärä	210	210	225
Tuntikehys	316	316	316
	sisältää lukiokertoimen 1,1	sisältää lukiokertoimen 1,1	sisältää lukiokertoimen 1,1

Talousarvion toteutuminen

Lukion opiskelijamäärä on muutaman vuoden nousun jälkeen vakiintunut 225 paikkeille. Määrä on tilojen kannalta maksimissaan, koska lukiorakennus on suunniteltu 210 opiskelijalle.

Lähitulevaisuudessa lukiot kokevat suurimman muutoksen 150 vuoteen, kun yo-koet tehdään kokonaan sähköisesti keväästä 2019 lähtien. Tätä varten olemme varautuneet hankkimalla kannettavia tietokoneita yo-koetta sekä sähköisiä kurssikokeita varten. Uusia ykkösiä on 75 ja heissä on runsaasti pitkän matematiikan ja fysiikan opiskelijoita. Heitä varten joudumme varaamaan hieman enemmän opetusresurssia, koska mm. pitkän fysiikan kurssin koko on 46 opiskelijaa. Se on pakko jakaa kahtia.

Henkilöstömenot alittuivat hieman, mutta palveluja ostettiin hieman enemmän hankkeista johtuen. Sijaiskuluissa tilanne on hyvä, eikä henkilöstö sairastele paljoa. Tehokkuutta ja tuottavuutta nostaa tuntikehyksen pysyminen 316 tunnissa vaikka opiskelijamäärä nousi parhaimmillaan 230 opiskelijaan budjetoidusta. Lukion vahva hanketoiminta jatkuu sillä saimme Opetushallitukselta FinEduAI tekoälyhankkeeseen 131 000 €. Tekoälyhankkeeseen jatkuu heinäkuuhun 2020 saakka. Lisäksi saimme LiikkuvaOpiskelu hankkeeseen 14 000 euroa aluehallintovirastolta sekä Future makers (Erasmus+) hankkeeseen 34 000 € hollantilaisen kumppanimme kanssa. LOL – lukion oppikirja lainaamo -hankkeeseen saimme 63 000 € yhdessä kumppaniemme kanssa.

3.4.5 Liikkuva Muurame

LIIKUNTAPALVELUT

Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
375	LIIKKUVA MUURAME				
***	Toimintatulot	241.990	14.780	330.516,88	73.746,88-
***	Toimintamenot	1.557.920-	43.320-	1.479.741,05-	121.498,95-
****	Toimintakate (Netto)	1.315.930-	28.540-	1.149.224,17-	195.245,83-
***	Suunnitelmapoistot	192.570-	0	175.253,70-	17.316,30-
***	Laskennalliset tulot	0	0	2.750,00	2.750,00-
***	Laskennalliset menot	105.820-	0	28.654,50-	77.165,50-

Toiminta-ajatus

Kunnallisen liikuntapalveluiden tehtävänä on luoda edellytykset seuratoiminnalle ja kuntalaisien omaehtoiselle liikunnalle, järjestää liikunta-toimintaa sellaisille ryhmille, jotka jäävät järjestöjen ohjatun toiminnan ulkopuolelle sekä aktivoida kuntalaiset ottamaan vastuuta omasta hyvinvoinnista. Tavoitteena on tehokas ennaltaehkäisy ja kuntalaisten hyvinvoinnin sekä elämänlaadun edistäminen.

Palvelusuunnitelma

Luodaan olosuhteet ja aktivoidaan kuntalaiset harrastamaan liikuntaa vähintään terveystasolla, edistäen terveyttä ja hyvinvointia sekä ennaltaehkäisten sairauksia. Palveluiden kehittämisellä ja saatavuudella kuntalaisia kannustetaan aktiiviseen ja omatoimiseen hyvinvoinnin edistämiseen.

Liikkuva Muurame -toimintaa toteutetaan eri palvelualueiden kanssa läpileikkaavana teemana yhteistyössä kolmannen sektorin ja yritysten kanssa.

Urheiluseuratyötä tuetaan avustuksin ja yhteistyöprojektein sekä tarjoamalla liikuntapaikat (poislukien uimahalli ja kuntosali) maksutta muuramelaisten järjestöjen junioreiden (alle 18-v.) ja avustuksella tuettuna aikuisryhmien käyttöön.

Uimahalli-kuntosalilla järjestetään lasten uimakouluja, alaluokkien oppilaiden ja esikoululais-ten uimaopetusta sekä aikuisten vesiliikunta- ja kuntosaliryhmien ohjausta. Palvelutarjontaa sekä -aikoja kehitetään resurssien puitteissa.

Liikuntapaikkojen ja -reittien olosuhteita kehitetään sekä liikuntatilojen kalusteita ja välineitä uusitaan siten, että varmistetaan turvallinen harrastaminen.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Järjestetään toimintasuunnitelman mukaisesti esiopetuksen ja alakoulujen oppilaiden uinninopetus</p> <p>Järjestetään työikäisille ja senioreille toimintakykyä kehittävää ja hyvinvointia edistävää ohjattua toimintaa</p>	<p>Kuudesluokkalaisista oppilaista 100 % suorittaa hyväksytysti pohjoismaiden uimataitotestin.</p> <p>Kaikki esiopetuksen lapset ja alakoulujen oppilaat pääsevät osalliseksi järjestelmällisestä uinninopetuksesta</p> <p>Mitoitetaan ryhmien määrä siten, että kaikki halukkaat mahduttavat mukaan</p>	<p>Opetuksen järjestäminen yhteistyössä koulujen kanssa.</p> <p>Kaikkien oppilaiden keskiarvo oli 95,4% (Mäkelänmäki/99,1%, Niittyaho/100%, Isolah- ti/100% Kinkomaa/80%)</p> <p>Esiopetuksen ja alakoulujen järjestelmällinen uinninopetus on toteutunut</p> <p>Ohjattujen ryhmien määrä suhteessa asiakaskäyttöön on toteutunut hyvin. Suunnittelussa on kuultu kuntalaisia ja tiedotusta on laajennettu some-kanavia hyödyntäen</p> <p>Henkilöstöä on täydennyskoulutettu palvelutarjonnan monipuolistamiseksi ja laadun varmistamiseksi</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Riittävät ja monipuoliset liikuntapaikat ja liikuntaharrastusmahdollisuudet, mukaan lukien ulkoilureitit, kevyenliikenteen väylät ja puistoalueet. Huomioidaan liikuntaesteettömyys.</p>	<p>Kinkomaan lähiliikuntapaikan 2. vaiheen rakentaminen ja tekonurmen uusinta</p>	<p>Tavoitteet ovat toteutuneet</p>

Tunnusluvut

	TP 17	TA 18	TP 18
Uimahallikävijät	34 642	36 000	38 544
Uimahallin nettomenot euroa/kävijä	16,58	12,09	11,49
Kuntosalikävijät	17 025	24 000	20 792
Kuntosalin nettomenot euroa/kävijä	+ 2,35	+ 1,12	+ 1,47
Ohjatut ryhmät/ osallistujat	4 563	4 800	8 023
Seniorikorttien määrä	151		194
Avustusta saaneiden seurojen jäsenmäärä	3 571	3 700	3 528
Liikuntapalveluiden käyttömenot €/asukas	97,58	107,00	85,13

Talousarvion toteutuminen

Uimahalli-kuntosalin palvelurakennetta ja -tarjontaa on kehitetty Liikkuva Muurame strategian mukaisesti. Tavoitteena on yhä useamman eri-ikäisen muuramelaisen hyvinvoinnin edistäminen uimahalli-kuntosalin palveluja sekä muita lisä- ja ulkoliikuntapaikkoja hyödyntäen. Uimahalli-kuntosalin kassa- ja kahvipalveluita kehitettiin edelleen omana tuotantona.

65-vuotiaille muuramelaisille otettiin v.2017 alussa käyttöön uimahalli-kuntosaliin oikeuttava seniorikortti, jolla kannustetaan senioreita omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Kortin käyttäjämäärä lisääntyi 43 henkilöllä.

Ohjattujen liikuntaryhmien järjestämistä kehitettiin ohjaustoiminnan aikatauluja tiivistäen sekä aukioloaikoja muokaten. Uutena ryhmänä aloitti mm. yli 75-vuotiaiden kuntosaliryhmä. Lisäksi kuntalaisten liikuntaneuvonnassa otettiin ensiaskeleet kuntosalineuvonnan puitteissa.

Senioriryhmien toiminnan tavoitteena on osallistujien toimintakyvyn ylläpitäminen mahdollisimman pitkään ja näin parantaa heidän elämänlaatua ja säästää kunnan terveydenhuollon kustannuksissa.

Liikuntapalvelujen järjestämien ohjauspalvelujen lisäksi jatkettiin yhteistyötä terveydenhuollon, sosiaalipalvelujen, yritysten ja järjestöjen kanssa matalan kynnyksen liikuntaryhmien toteutuksessa.

Jatkettiin edelleen Liikkuva Muurame -toiminnan sisältöjen kehittämistä yhteistyössä eri palvelualueiden kanssa kattuen koko muuramelaisen asukkaan elämänkaaren. Tavoitteellinen Liikkuva Muurame-toiminta toteutuu varhaiskasvatuksesta senioriastin.

Varhaiskasvatuksessa kehittämistyötä toteutetaan valtakunnallisen Ilo kasvaa liikkuen -ohjelman askeleilla. Opetus- ja liikuntapalveluiden yhteistyönä toteutetaan kaikkia perusopetusikäisiä aktivoivaa Liikkuva koulu -toimintaa. Lukiossa kehittämistyötä tehdään Liikkuva opiskelu-sisällöillä.

Aikuisten Liikkuva Muurame-toiminnan tärkeä yhteistyötaho on Hyvinvointi liikelaitos, jonka kanssa rakennetaan ohjauspolkua terveydenhuoltopalveluista liikunnan ohjauspalveluihin. Senioritoiminnassa oltiin mukana valtakunnallisessa Voimaa vanhuuteen-kärkikuntatoiminnassa.

Kaikissa eri ikäryhmien Liikkuva Muurame-toiminnoissa on oma ohjausryhmä, joka ohjaa kehitystyötä.

Retkeilyreittien suunnittelussa ja kehitystyössä edettiin kahden lyhyen, helpon latuosuuden rakentamisella. Muuratharjulle työstettiin ns. Laidunmaan lenkki ja Kinkomaalle Ahvenlammen peltolatu.

LIIKUNTAPAIKAT

Toiminta-ajatus

Organisaatiomuutoksen yhteydessä 6/2017 liikuntapaikkojen hoitovastuu siirtyi Liikkuva Muurame –toiminnan sisällöksi. Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunnan tehtävä on järjestää mahdollisimman hyvät edellytykset urheilun ja liikunnan harjoittamiseen sekä kilpaurheilijoille että muille liikunnan harrastajille. Toiminnan tuloksena ihmisten terveys ja työkyky säilyy ja kohenee.

Palvelusuunnitelma

Toiminta keskittyy suuren yleisön, koululaisten ja aktiivisten urheilijoiden liikuntamahdollisuuksien ylläpitoon ja liikuntapaikkojen hoitoon.

- Urheilukenttien ja muiden liikuntapaikkojen hoito ja kunnossapito
- Uimarantojen pitäminen viihtyisinä ja puhtaina
- Uimarantojen tason tulee täyttää terveysviranomaisten vaatimukset
- Muuramessa ei ole EU-uimarantoja
- Kesäaikana ulkoilureitit palvelevat lenkkeilijöitä ja talvisin suurin osa reiteistä toimii latupohjina. Keskeisimmät reitit on valaistu.

Lautakuntaan nähdenn sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet Edellytysten luominen erilaisille liikunnan harrastajille	Erilaisten liikunta- ja harjastus-paikkojen määrä	Liikuntapaikat lisääntyivät/paranivat: - Jalkapallon tekonurmen uusinta - Kinkomaan lähiliikuntapaikan 2. vaihe
Tuottavuustavoitteet Liikuntapaikkojen hoitotason säilyttäminen kohtuullisena	Asiakaspalaute	Tavoite toteutui. - 1 liikuntapaikkahoitajan koulutus oppisopimuksella

Tunnusluvut

Liikuntapaikat	TP 17	TA 18	TP 18
Kentät			
Urheilukenttä	2	2	2
Jalkapallokenttä (tekonurmi)	1	1	1
Jääkiekkokaukalo	5	5	5
Tenniskenttä	1	1	1
Luistelukenttä	5	5	5
Pienluistelualueita	6	6	7
Koripallokenttä (ulkona)	1	1	1
Salibandykenttä (ulkona)	1	1	1
Monitoimikenttä	3	3	3
Pieni palloilunalue (tekonurmi)	1	1	1
Parkouralue	1	2	2
Ulkokuntosali	1	2	2
Urheilu- ja retkeilyalueet			
Valaistua latureittiä km	7	7	7
Muuta latua km	65	65	68
Yleinen uimaranta kpl	12	12	12
Venelaituri kpl	3	3	3
Venepaikka kpl yhteensä	82	82	82
Kylänlahti	20	20	20
Saarenlahti	32	32	32
Kinkomaa	30	30	30
Latukone kpl	1	1	1
Latuhöylä kpl	2	2	2

Talousarvion toteutuminen

Vuoden 2018 tavoitteet ovat toteutuneet suunnitelmien mukaisesti. Liikuntapaikkoja hoideetaan pääsääntöisesti vain normaalityöaikana. Talvisin jääkenttien hoidossa on 1 henkilö myös ilta- sekä la/su -vuorossa. Muuratharjun ladut ajetaan lumiolosuhteiden salliessa sekä lauantaisin että sunnuntaisin.

Kinkomaan koulun lähiliikuntapaikan toteuttamista jatkettiin 3-vuotisen kehittämissuunnitelman mukaisesti 2-vaiheella. Alueelle valmistui parkourkenttä sekä ja ulkokuntosali. Lisäksi rakennettiin pieni hiekkakenttä katsomoineen. Kenttä jäädytetään talvella luistelunalueeksi.

Latukilometrien määrä lisääntyi hieman Muuratharjun ja Ahvenlammen pienladuilla. Reitistöjen pohjia kunnostettiin ja tasattiin pienimuotoisesti.

Venepaikkojen määrä säilyi nykyisellä tasolla sekä keskustan että Kinkomaan alueella.

Matonpesupaikkoja kehitettiin Ratastien pesupaikan peruskorjauksella.

Liikuntapaikkojen hoitoon työllistettiin toimintakauden aikana työvoimaa sekä palkkatuella että muilla tukitoimilla kunnan työllistämistrategian mukaisesti.

PUISTOT

Toiminta-ajatus

Rakennetun ja luonnontilaisen ympäristön viihtyisyyden ja maisemakuvan ylläpitäminen.

Palvelusuunnitelma

Puistojen, puistometsien, kaduilla olevien kunnan omien bussipysäkkien, katujen liikennevihreän ja muiden yleisten alueiden ylläpitäminen ja kunnostaminen sekä hoitotason säilyttäminen kohtuullisella tasolla. Osa viheralueista niitetään kerran tai kahdesti kesässä ostopalveluna.

Kunnan leikkipuistojen ja välineistön ylläpitäminen vaatimusten edellyttämällä tasolla.

Vesakoitumisen estäminen.

Muuramenjoen virkistyspolun ylläpitäminen. Matonpesupaikkojen ylläpitäminen ja kunnostaminen.

Keskustan merkittävät puistot pyritään hoitamaan hyvin. Keskustan merkittävimpien paikkojen viihtyisyyttä ja kauneutta lisätään kukka-asetelmilla, jotka istutetaan keväisin ja poistetaan talven ajaksi.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet		
Viihtyisä keskusta-alue	Myönteinen kuntalaispalaute	
Tuottavuustavoitteet		
Leikkipaikkojen kehittäminen	Leikkikenttien määrä	Leikkikenttien määrä ja hoidettavien puistoalueiden määrä on pysynyt samana.
Keskusta-alueen kehittäminen	Hoidettavien puistoalueiden määrä (ha)	

Tunnusluvut

Puistot	TP 17	TA 18	TP 18
Puistoina hoidettavia alueita (ha), joista	191,3	205,4	205,4
– hoidettavaa tiealuetta	2,9	3,1	3,1
– leikattavaa nurmea	12,1	12,3	12,3
– niittoalueita	34,4	40	40
– puistometsää	141,9	150	150
Leikkikenttiä (kpl)	20	20	20

Talousarvion toteutuminen

Puistojen ja asuntoalueiden rakentamisen myötä hoidettavia puistoalueita ja liikennevihreitä tulee lisää hoidettavaksi.

Olemassa olevia puistoalueita hoidettiin niittotyönä, siimaamalla ja leikkaamalla ruohoa tie-alueilta ja nurmialueilta. Puistometsiä kunnostettiin poistamalla vesakkoa. Lisäksi hoidettiin koulujen, päiväkotien ja muiden kunnan kiinteistöjen pensasalueita.

Vieraslajien torjunnassa pyritään esiintymien kurissapitämiseen.

Puistotoimeen ja kunnossapitoon työllistettiin osaksi kesäkautta 3 henkilöä liittyen kunnan työllistämisstrategiaan. Lisäksi työllistettiin nuorten kesätyöprojektin kautta 10 nuorta puistoalueiden kitkentätyöhön. Nurmialueiden ruohonleikkuutyöt hoidettiin omana työnä. Kerran tai kahdesti kesässä niitettävien alueiden hoito ja liikennevihreiden nurmikoiden leikkuu ostettiin urakoitsijalta.

Kunnan puistotoimeen on palkattu kokovuotinen puistotyöntekijä syksyllä 2016. Hän vastaa kunnan puistojen, kesäkuukaistutusten ja leikkikenttien hoidosta sekä rakennuttamis- ja suunnittelutehtävistä. Näin puistotoimen kehittämiseen on saatu lisää suunnitelmallisuutta. Toimintavuoden aikana jatkettiin leikkikenttien turvallisuusasiakirjojen päivitystä.

3.4.6 Joukkoliikenne

Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
415	JOUKKOLIIKENNE				
***	Toimintamenot	322.100-	0	329.876,80-	7.776,80
****	Toimintakate (Netto)	322.100-	0	329.876,80-	7.776,80

Toiminta-ajatus

Joukkoliikenteen tehtävänä on järjestää kuntalaisille edulliset, tarkoituksenmukaiset kulkuyhteydet työ-, asiointi- ja vapaa-ajan liikenteessä. Muuramen kunta kuuluu 1.1.2012 toimintansa aloittaneeseen Jyväskylän seudulliseen joukkoliikenneorganisaatioon ja osallistuu sen toimintaan. Kyseinen organisaatio toimii joukkoliikenteen järjestämistä vastuussa seudulla.

Lisäksi Muuramen kunnan alueella toimii arkipäivisin kunnan järjestämä Monipalveluliikenne, joka koostuu asiointiliikenteestä, koulu- ja sosiaalitoimen kuljetustehtävistä sekä kaikille avoimesta palveluliikenteestä.

Palvelusuunnitelma

Joukkoliikenteen palvelutarjonnan tavoitteena on käyttäjäkunnan laajentaminen sekä järjevän joukkoliikenneverkon toteuttaminen. Asiakaskunnan laajenemisen ja toimivan reitityksen kautta tavoitellaan mahdollisimman tehokkaasti ja tasapuolisesti rahoitettua joukkoliikennettä seudulla.

Monipalveluliikenne on kaikille väestöryhmille tarkoitettua, erityisesti liikkumisrajoitteisille suunniteltua joukkoliikennettä.

Talousarvion toteutuminen

Joukkoliikenteen kustannukset (330.000 euroa) ylittyivät 2,4 prosenttia, eli 8.000 euroa talousarviosta. Toimintavuoden aikana tunnistettiin joukkoliikenteen järjestämisen kaipaavan kehittämistä, esimerkiksi Monipalveluliikenteen asiakasmäärät jäivät varsin alhaisiksi kustannuksiin suhteutettuna.

3.4.7 Kulttuuri- ja nuorisopalvelut

KULTTUURIPALVELUT

Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talousarvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
430	KULTTUURI JA NUORISOPALVELUT				
1840	KULTTUURIPALVELUT				
***	Toimintatulot	38.500	0	41.079,92	2.579,92-
***	Toimintamenot	213.110-	0	192.467,91-	20.642,09-
****	Toimintakate (Netto)	174.610-	0	151.387,99-	23.222,01-
***	Laskennalliset menot	3.720-	0	3.736,99-	16,99

Toiminta-ajatus

Kulttuuripalvelujen tehtävänä on järjestää kulttuuritoimintaa ja tukea kulttuurin ja taiteen harjoittamista ja harrastamista ja siten edistää kuntalaisten hyvinvointia sekä huolehtia kotiseutuun ja sen historiaan liittyvistä asioista. (Laki kuntien kulttuuritoiminnasta)

Palvelusuunnitelma

Palveluja tuotetaan itse tai yhteistoiminnassa muiden toimijoiden kanssa ja palveluvalikoimaa täydennetään ulkopuolisilta hankituilla kulttuuripalveluilla. Keskeiset kohderyhmät ovat lapset ja ikäihmiset.

Opetus- ja kulttuuripalveluiden yhteistyönä toteutettava, opetussuunnitelmaan sisältyvä Kulttuurikello – perusopetuksen taide- ja kulttuurikasvatusohjelma tavoittaa kaikki peruskoululaiset (noin 1350 oppilasta). Kulttuurikello pitää sisällään vuosittaiset koululaiskonsertit, museoretket ja luokkakohtaiset taidetyöpajat sekä kirjastokäytön opetuksen.

Yhdessä varhaiskasvatuspalveluiden kanssa toteutettava Kulttuurikaruselli pitää sisällään henkilökunnan koulutuksen lisäksi päivähoitolaisten taidetyöpajatoimintaa vuosittain sovittavan painotuksen mukaisesti. Kulttuurikarusellin ohjelmalvelut ovat tarjolla kaikille alle kouluikäisille.

Ikäihmisten hyvinvointia ja viihtymistä tuetaan mm. järjestämällä Koskikodilla säännöllisiä, kaikille avoimia tilaisuuksia kuten yhteislauluhetkiä, Kevätpolska-tapahtuma keväällä ja yhdessä vanhuspalveluiden kanssa vanhusten viikko syksyisin.

Kuntalaisten omaehtoista kulttuuritoimintaa tuetaan avustuksilla, tarjoamalla toimitiloja, tiedottamisella ja yhteisiä tapahtumia järjestämällä. Kotiseututyössä keskitytään paikallisten järjestöjen ja seurakunnan kanssa tehtävän yhteistyön lisäksi kuntajuhliin.

Muuramesalin ohjelmisto tarjoaa laadukkaita teatteri-, tanssi- ja elokuvaesityksiä sekä konsertteja kaiken ikäisille. Ohjelmatarjontaa täydentävät paikallisten järjestöjen ja harrastajien omaehtoiset ohjelmatuotannot sekä ammattitaiteilijoiden, ohjelmatoimistojen ja taiteen oppilaitosten tuotannot.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet Parantaa ihmisten elämänlaatua, tukee alueen luovuutta, edistää myönteistä sosiaalista ilmapiiriä, rakentaa yhteenkuuluvuutta ja paikallista identiteettiä.		
Tuotantotavoitteet Luo edellytyksiä taiteen ja kulttuurin tekemiselle ja kokemiselle. Edistää palvelujen saavutettavuutta ja lisää kulttuuripalveluiden käyttöä.	Kulttuuritoimijoiden tukeminen Tapahtumien määrä ja monipuolisuus Kävijämäärä	Avustukset Kulttuuritilat Tapahtumatuotanto Yhteistyö eri toimijoiden kanssa

Tunnusluvut

	TP 17	TA 18	TP 18
Nettokustannukset euroa/asukas	15	17,5	15,5
Tilaisuudet	86	80	102
Kävijämäärät	9 000	8 000	8 000

Talousarvion toteutuminen

Toimintavuosi toteutui palvelusuunnitelman mukaisesti. Kulttuurikellon toimintaa laajennettiin lukemisen innostamisen suuntaan ja siihen liittyen toteutettiin viisi kirjailijavierailua eri luokka-asteilla. Syksyllä 2018 käynnistettiin yhdessä kirjastopalvelujen kanssa Meidänkirjasto-konsepti, jonka tavoitteena on vuorovaikutteisesti lisätä osallistumista ja osallisuutta kunta-laisten palveluissa. Meidänkirjaston sisältörakentaminen ja vastaanotto onnistuivat erinomaisesti.

TAITEEN PERUSOPETUS

Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talousarvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
430	KULTTUURI JA NUORISOPALVELUT				
1800	TAITEEN PERUSOPETUS				
***	Toimintatulot	28.000	0	26.574,00	1.426,00
***	Toimintamenot	126.270-	0	117.209,15-	9.060,85-
****	Toimintakate (Netto)	98.270-	0	90.635,15-	7.634,85-
***	Laskennalliset menot	7.940-	0	8.339,67-	399,67

Toiminta-ajatus

Taiteen perusopetuslain mukaisen musiikin, tanssin ja kuvataiteen perusopetuksen järjestäminen ensisijaisesti lapsille ja nuorille. Taiteen perusopetuksen tehtävänä on tarjota oppilaille mahdollisuuksia opiskella taidetta pitkäjänteisesti, päämäärätietoisesti ja omien kiinnostuksen kohteiden mukaisesti.

Palvelusuunnitelma

Tanssin ja musiikin perusopetus (laaja oppimäärä) ja musiikin varhaiskasvatus musiikkileikkikoulua lukuun ottamatta ostetaan Jyväskylän koulutuskuntayhtymältä (Jyväskylän ammattiopisto, Hyvinvointi ja kulttuuri/taiteen perusopetus). Musiikkileikkikoulu ja kuvataiteen perusopetus toteutetaan omassa musiikkileikkikoulussa ja kuvataidekoulussa (yleinen oppimäärä).

Musiikkileikkikoulussa lapset tutustuvat musiikin maailmaan elämyksellisen ja kokonaisvaltaisen kokemuksen kautta. Musiikkileikkikoulutoimintaa tarjotaan alle kouluikäisille lapsille viidesikäkehityksen mukaisessa ryhmässä. Musiikkileikkikoulussa luodaan pohjaa myös musiikin harrastamisen jatkamiselle.

Musiikin perusopinnoissa tarjolla on klassisen ja pop/jazz-musiikin opintoja.

Tanssin opinnot antavat oppilaalle monipuoliset perustaidot sekä yleiskuvan tanssista taide- muotona ja ilmaisun välineenä. Varhaisiän musiikkikasvatuksessa lapset voivat osallistua kaksivuotiseen musa- tai rokkikouluun. Musiikin perusopetuksen oppilaat valitaan pääsykokeen perusteella, muihin ilmoittautumalla.

Kuvataidekoulun opintojen tarkoituksena on taiteenalan perustaitojen hankkiminen. Opetus etenee tavoitteellisesti tasolta toiselle ja antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään, ymmärtää visuaalista kulttuuria ja hakeutua alan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. Opintojen tavoitteena on rohkaista ja tukea oppilaan kuvallista ilmaisua, omakohtaisen taidesuhteen muotoutumista sekä identiteetin rakentumista. Oppilaita kannustetaan käyttämään taiteen toimintatapoja yhteistyön, vuorovaikutuksen ja vaikuttamisen välineenä.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet Luo perustaa emotionaaliselle, esteettiselle ja eettiselle kasvulle. Edistää lasten ja nuorten kokonaisvaltaista hyvinvointia.		
Tuotantotavoitteet Luo edellytyksiä taiteen ja kulttuurin tekemiselle ja kokemiselle. Edistää palvelujen saavutettavuutta ja lisää kulttuuripalvelujen käyttöä. Tarjoaa pitkäjänteisen ja tavoitteellisen harrastamisen mahdollisuuden.	Opiskelijamäärät	Oma palvelutuotanto Ostopalvelut

Tunnusluvut

	TP 17	TA 18	TP 18
Musiikkileikkikoulu/ opiskelijamäärä	33	40	24
Musiikin varhaisopetus/ opiskelijamäärä	7	7	5
Musiikin perusopetus/ opiskelijamäärä	51	51	48
Musiikkiopistotaso			4
Tanssin perusopetus/ opiskelijamäärä	11	11	13
Kuvataidekoulu/ opiskelijamäärä	97	100	100
Euroa/asukas		10	

Talousarvion toteutuminen

Musiikkileikkikoulun osallistujamäärä jatkoi laskuaan toista vuotta peräkkäin. Ryhmiä toteutui keväällä kolme ja syksyllä neljä, mutta soittoryhmää lukuun ottamatta ryhmät olivat vajaita.

AIKUISOPETUS (KANSALAIPOISTO)

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
430	KULTTUURI JA NUORISOPALVELUT				
1850	KANSALAIPOISTO				
***	Toimintamenot	73.710-	0	71.141,45-	2.568,55-
****	Toimintakate (Netto)	73.710-	0	71.141,45-	2.568,55-

Toiminta-ajatus

Kansalaisopisto tarjoaa kohtuuhintaista ja monipuolista koulutusta sekä laaja-alaisia harrastusmahdollisuuksia. Opiskelu ja harrastaminen mahdollistavat itsensä kehittämisen, lisää henkistä hyvinvointia ja hyvää elämänlaatua sekä tarjoaa onnistumisen ja omaehtoisen oppimisen elämyksiä, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. (Laki vapaasta sivistystyöstä)

Palvelusuunnitelma

Aikuisopetuspalvelut ostetaan Jyväskylän kansalaisopistolta. Tuntimäärästä ja kurssien sisällöstä käydään keskustelu palveluntuottajan kanssa vuosittain. Kursseja järjestetään yhä enemmän myös päiväaikaan palvelemaan eri väestöryhmiä ja ikääntyviä kuntalaisia. Kurssi-tarjontaa pyritään lisäämään voimakkaasti kasvavalla Kinkomaalla.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet Edistää elinikäisen oppimisen, kansalaisvalmiuksien ja itsensä kehittämisen mahdollisuuksia ja lisää henkistä ja fyysistä hyvinvointia sekä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta.		
Tuotantotavoitteet Monipuolinen, mielenkiintoinen ja ajassa oleva kurssitarjonta, joka ottaa huomioon eri ikäryhmät ja kunnan eri asuinalueet	Kurssien määrä Kurssilaisten määrä Opetustuntien määrä	Koulutus-, kulttuuri- ja harrastustoiminnan järjestäminen eri-ikäisille

Tunnusluvut

	TP 17	TA 18	TP 18
Opiskelijamäärä	1196	1200	1184
Opintopiirit	79	75	78
Opetustunnit	2078	2155	2022
Opetustunnin hinta	30	27	27
Euroa/opiskelija	61,56	60	60
Euroa/asukas	7	7,3	7

Talousarvion toteutuminen

Toimintavuosi toteutui palvelusuunnitelman mukaan. Kurssitarjonnasta liikunta-, tanssi- tai kehonhuoltokursseja oli 33 ja niissä osallistujia 661, musiikin kursseja oli 22, osallistujia 235, taide- ja kädentaitokursseja 15, osallistujia 157 ja kielten kursseja seitsemän, kurssilaisia 131 sekä yksi yleisötilaisuus.

KIRJASTOPALVELUT

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
430	KULTTUURI JA NUORISOPALVELUT				
1870	KIRJASTOPALVELUT				
***	Toimintatulot	11.000	6.390	21.276,72	3.886,72-
***	Toimintamenot	392.650-	15.780-	418.595,30-	10.165,30
****	Toimintakate (Netto)	381.650-	9.390-	397.318,58-	6.278,58
***	Laskennalliset tulot	0	0	2.063,00	2.063,00-
***	Laskennalliset menot	31.350-	0	32.889,30-	1.539,30

Toiminta-ajatus

Kirjasto- ja tietopalveluilla edistetään kuntalaisten yhtäläisiä mahdollisuuksia tietoon, lukukokemuksiin sekä muihin sivistystä, kansalaistoimintaa ja elinikäistä oppimista tukeviin kokemuksiin (kirjastolaki 1492/2016).

Kirjastopalvelujen tavoitteena on laajaa käyttäjäkuntaa kiinnostavat ja hyödyttävät monipuoliset palvelut, jotka tuotetaan monikanavaisina (fyysiset palvelut, verkko- ja mobiilipalvelut) Paikallisten palvelutarpeiden mukaan uudistuvat ja pääosin maksuttomat kirjastopalvelut ovat kaikenikäisten asukkaiden saavutettavissa myös alueellisesti mahdollisimman tasa-arvoisesti.

Palvelusuunnitelma

Kirjaston tehtävänä on:

- tarjota pääsy aineistoihin, tietoon ja kulttuurisisältöihin
- ylläpitää monipuolista ja uudistuvaa kokoelmaa
- edistää lukemista ja kirjallisuutta
- tarjota tietopalvelua, ohjausta ja tukea tiedon hankintaan ja käyttöön sekä monipuoliseen lukutaitoon
- tarjota tiloja oppimiseen, harrastamiseen, työskentelyyn ja kansalaistoimintaan
- edistää yhteiskunnallista ja kulttuurista vuoropuhelua

Kirjastolla on yksi toimipiste, ja lisäksi Isolahden ja Kinkomaan alueen asukkaille ostetaan kirjastoautopalveluja Jyväskylän kaupungilta. Kirjastossa työskentelee kirjastojohtajan ja kolmen kirjastovirkailijan lisäksi kirjastoavustaja, sekä järjestelyapulainen. Muuramen kirjasto kuuluu Keski-kirjastojen yhteenliittymään, joka kattaa kaikki maakunnan 23 kuntaa. Kimpan kirjastot käyttävät yhteistä asiakasrekisteriä ja samaa kirjastojärjestelmää, josta asiakas näkee kaikkien kirjastojen teokset ja voi halutessaan seutulainata aineistoa, jota ei löydy omasta kirjastosta. Keski-kirjastojen välisellä aineistokuljetuksella parannetaan aineistojen saataavuutta koko alueella. Keski-kirjastot myös hankkivat yhteisiä verkkokäyttöisiä aineistokoelmia (e-kirjat ja e-lehdet) kaikkien alueen kirjastojen asiakkaiden käyttöön.

Kirjasto osallistuu monialaiseen paikalliseen ja alueelliseen palvelutuotantoon muiden palvelutoimialojen (opetus-, kulttuuri-, liikunta-, nuoriso- sekä sosiaali- ja terveystalvelujen) kanssa. Koululaisille kirjasto järjestää kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetusta sekä kirjavinkkauksia. Kirjaston ja koulujen yhteistyön toimintatavat on kirjattu Kulttuurikello -kulttuuriopetussuunnitelmaan.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Tiedon ja elämysten tarjoaminen kuntalaisille tuottamalla monipuolisia kirjastopalveluja</p> <p>Kaikkien lukutaitojen edistäminen</p>		<p>Laajat ja helposti saavutettavat palvelut ja tilat kaikille kuntalaisille.</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Palvelun helppo saavutettavuus</p> <p>Laadukkaat kirjastopalvelut sekä osaava ja motivoitunut henkilöstö</p> <p>Lasten ja nuorten lukemaan innostaminen ja lukemisharrastuksen ylläpitäminen aikuisilla</p>	<p>Aukiolotunnit / v kävijämäärä(fyysiset+verkko)</p> <p>Asiakaspalaute, henkilöstön koulutuspäivät pv/v</p> <p>Uutuushankinta kpl / v lainausmäärät / as, kirjavinkkausten osallistujamäärä, aineistonnäyttelyt</p>	<p>Aukiolotunnit 3319/v 127 263 kirjastokäyntiä omatoimikirjasto käyttöön 4.6.2018</p> <p>Palvelujen ja osaamisen jatkuva kehittäminen, koulutuksiin osallistuminen 19 hlötyöpäivää/v</p> <p>Aktiivinen kokoelma-työ, näyttelyt, kirjavinkkaus, verkkosivujen palvelut - hankinnat yht. 3604 - lainaus 18,2 / as - vinkkaus 402 hlöä - näyttelyitä 8 kpl</p>

Tunnusluvut

	TP 17	TA 18	TP 18
Suoritettavoitteet:			
Lainausten määrä	181 629	180 000	183 810
Kirjastokäynnit (fyysiset- ja verkkokäynnit)	123 758	115 000	127 263
Taloudellisuus:			
Menot euroa/asukas	43,73	47,0	44,78
Tehokkuus:			
Lainat/asukas	18,27	19	18,20
Käynnit/asukas	12,45	12,0	12,60
Vaikuttavuus:			
Käyttäjäkoulutukset (osallistujat)	518	450	766
Tapahtumat/tilaisuudet (osallistujat)	571	350	1 219
Voimavarat:			
Vakinainen henkilökunta	5	5	5
Työllistetyt	1	1	1

Talousarvion toteutuminen

Kirjastopalveluita tuotettiin palvelusuunnitelman mukaisesti.

Palvelujen saatavuutta parannettiin huomattavasti hankkimalla omatoimikirjastovalmiudet Muuramen kirjastoon kesäkuussa 2018. Myös kirjaston lattiapinnoite ja palvelupisteen sekä satusiilon kalusteiden uusiminen toteutettiin suunnitellusti huhtikuussa. Samassa yhteydessä tehtiin myös kaikki omatoimikirjaston vaatimat tekniset uudistukset (valvontakamerat ja kuulutusjärjestelmä) ja lainaus- ja palautusautomaattien sekä omatoimikirjasto-järjestelmän hankinta.

Tunnuslukujen valossa toimintavuosi sujui suunnitellusti. Muuramen lainausluvut ovat erittäin hyvällä tasolla valtakunnallisiin lukuihinkin verrattuna. Kokonaislainaus kasvoi edellisvuoteen verrattuna, vaikka kirjasto oli huhtikuussa suljettu lattiaremontin vuoksi 3 viikkoa. Muuramessa asukaskohtainen lainaus ylittää valtakunnallisen keskiarvon reilusti; Muuramessa kirjattiin jokaista asukasta kohden 18,2 lainaa, keskiarvon ollessa alle 16 lainaa/as. Omatoimikirjaston käynnistyminen kesäkuussa mahdollisti sen, että huolimatta sulkuajasta viime vuoden kirjastokäyntien määrä jopa kasvoi hieman (fyysisiä käyntejä 83 158, verkkokäyntejä 44 105). Omatoimikirjaston myötä kirjaston saavutettavuus parani oleellisesti. Kirjaston aukioloaika lisääntyi vuositasolla lähes 800 tuntia, kasvua edellisvuoteen 32 %. Omatoimikirjasto on avoinna joka päivä 07.00-21.00; sisältäen henkilökunnan palveluajat, jotka säilyivät suunnilleen ennallaan.

Kirjastoauton ostopalvelusopimuksen uusimisen yhteydessä Muuramen pysäkkejä vähennettiin elokuusta 2018 alkaen niin, että Muurame ostaa jatkossa Jyväskylästä kirjastoauton palvelua enää Isolahden ja Kinkomaan kouluille (yht. 2 pysäkkiä). Kolme pysäkkiä lakkautettiin vähäisen käytön vuoksi. Kirjastoautopalvelun ostokulut kasvoivat palvelusopimuksen päivityksen myötä. Kirjaston käyttötalousmenoja kasvattivat kertomusvuonna lattian uusimisen yhteydessä toteutettu palvelupisteen uudistaminen sekä omatoimikirjaston käynnistämiseen liittyvät hankinnat.

Kertomusvuonna uutena toimintamuotona käynnistettiin Meidänkirjasto -tapahtumat. Meidänkirjasto -konsepti on Muuramen kirjaston ja kulttuuritoimen yhteinen viime vuonna lanseerattu uusi toimintamalli. Pyrkimys on tarjota kuntalaisille matalan kynnyksen tapahtumia ja osallistumismahdollisuuksia. Toiminnan tausta-ajatuksena on kirjastolain hengen mukaisesti yhteisöllisyys, moniarvoisuus ja kulttuurinen moninaisuus. Meidänkirjaston ja kouluilla toteutetut kirjailijavierailut mukaan lukien kirjastossa järjestettiin kaikkiaan 43 erilaista tilaisuutta ja niihin osallistui 1219 henkilöä. Kirjaston käyttäjäkoulutuksiin osallistui vuoden aikana 766 henkilöä. Ikäihmisten yksilöllistä atk-tutorointia järjestettiin 45 kertaa.

NUORISOPALVELUT

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
430	KULTTUURI JA NUORISOPALVELUT				
1860	NUORISOPALVELUT				
***	Toimintatulot	23.300	0	23.070,41	229,59
***	Toimintamenot	226.940-	0	198.875,35-	28.064,65-
****	Toimintakate (Netto)	203.640-	0	175.804,94-	27.835,06-
***	Suunnitelmapoistot	1.000-	0	1.057,06-	57,06
***	Laskennalliset menot	7.660-	0	9.074,06-	1.414,06

Toiminta-ajatus

Muuramen kunnan nuorisopalvelut toteuttavat Nuorisolain mukaista nuorisotyötä Muurames-
sa. Palvelun päätavoitteena on ehkäistä syrjäytymistä ja auttaa nuoren kasvua aktiiviseksi ja
hyvinvoivaksi yhteiskunnan kansalaiseksi. Nuorisopalvelut tarjoavat virikkeellistä toimintaa
nuorten vapaa-aikaan sekä tukevat vanhempien ja koulujen kasvatustyötä. Kunnan nuoriso-
palveluiden pääkohderyhmänä ovat 13-17-vuotiaat nuoret sekä nivelvaihtelyinä 11-12-
vuotiaat nuoret. Osa toiminnoista koskettaa nuorisolain mukaisesti kaikkia alle 29-vuotiaita.

Palvelusuunnitelma

Muuramen kunnan nuorisopalvelut järjestävät monipuolista ja monimuotoista toimintaa nuo-
rille. Perustyyhön kuuluu kolmena iltana viikossa auki oleva kunnan nuorisotila, pienryhmä-
toiminta, koulunuorisotyö, tapahtumat, retket, leirit ja yksilöohjaus. Nuorisotilalla on käytössä
nuorisotilakortti, joka on pakollinen kaikille nuorisotilan ja ryhmien aktiivikäyttäjille. Nuorisoti-
lakortin täyttää nuoren huoltaja ja sen tarkoituksena on luoda yhteys perheen ja nuoriso-
ohjaajien välille. Lisäksi nuorisotilakortin avulla tilastoidaan aktiivikäyttäjien määrää. Nuoriso-
palvelut tekevät yhteistyötä koulujen, järjestöjen, ja muiden toimijoiden kanssa sekä toteut-
taa nuorisotiedotusta kunnassa.

Vuoden 2018 aikana nuorisopalvelut siirtyvät nykyisistä, väliaikaisiksi suunnitelluista tiloista
uusiin toimitiloihin. Uudet tilat ovat isommat ja soveltuvat nuorten kohtaamiseen paremmin.
Tämä mahdollistaa palveluiden laadun kasvun (mm. nuorisotilan kävijämäärät, turvallisuus,
esteettömyys) ja monipuolisemmat palvelut. Myös nuorten vanha bänditila siirtyy osaksi uu-
sia nuorisotiloja. Nuorisopalveluiden vuotta 2018 määrittää uuden nuorisotilan käyttöönotto
ja uusien toimintojen luominen sekä vakiinnuttaminen.

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet Ehkäistä nuorten syrjäytymistä ja tukea nuoren kasvua yhteiskunnan aktiiviseksi ja hyvinvoivaksi jäseneksi.	1. Nuorisotilakortin saaneiden, 11-17-vuotiaiden nuorten lukumäärä / 11-17-vuotiaiden nuorten lukumäärä Muuramessa 2. Vuonna 2018 nuorisotilakortin saaneiden, 11-17-vuotiaiden nuorten lukumäärä Lomake otettu syksyllä 2018 käyttöön, tilakorttilomakkeita palautui 111 kpl.	Järjestetään monipuolista ja tavoitteellista toimintaa nuorille
Tuotantotavoitteet		

Talousarvion toteutuminen

Toimintavuoden merkittävin asia nuorisopalveluissa oli siirtyminen uusiin tiloihin. Nuorisokeskuksen kävijämäärät ovat olleet huomattavasti aiempaa suuremmat, ja palaute positiivista. Nuorisokeskuksella on toiminut kunnan nuoriso-ohjaajien ohella Innola ry, joka on monipuolistanut tarjontaa.

Kulttuuri ja nuorisopalvelut yhteensä:

Kohde	Nimi	Talousarvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
430	KULTTUURI JA NUORISOPALVELUT				
***	Toimintatulot	100.800	6.390	112.001,05	4.811,05-
***	Toimintamenot	1.032.680-	15.780-	998.289,16-	50.170,84-
****	Toimintakate (Netto)	931.880-	9.390-	886.288,11-	54.981,89-
***	Suunnitelmapoistot	1.000-	0	1.057,06-	57,06
***	Laskennalliset tulot	0	0	2.063,00	2.063,00-
***	Laskennalliset menot	50.670-	0	54.040,02-	3.370,02

Hyvinvoinnin ja palvelujen lautakunta yhteensä:

Kohde	Nimi	Talousarvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
200	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK				
***	Toimintatulot	1.275.090	61.280	1.558.634,61	222.264,61-
***	Toimintamenot	22.188.060-	156.310-	22.139.889,53-	204.480,47-
****	Toimintakate (Netto)	20.912.970-	95.030-	20.581.254,92-	426.745,08-
***	Suunnitelmapoistot	300.050-	0	283.504,22-	16.545,78-
***	Laskennalliset tulot	573.610	0	495.473,25	78.136,75
***	Laskennalliset menot	1.233.720-	0	1.068.012,49-	165.707,51

3.5 Kunnan avustus liikelaitokselle

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
300	LIIKELAITOS				
***	Toimintamenot	22.920.750-	0	22.920.750,00-	0,00
****	Toimintakate (Netto)	22.920.750-	0	22.920.750,00-	0,00

Muuramen hyvinvointi -liikelaitokselle oli 22,9 M€, suoritettiin kokonaisuudessaan ohjelman mukaisesti. Vuoden 2018 toiminnasta tarkempi kuvaus Muuramen Hyvinvointi -liikelaitoksen tilinpäätöksessä tämän toimintakertomuksen lopussa.

3.6 Elinvoiman ja kestävän kasvun palvelut

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet Elinkeinoelämän kehittäminen	Uusien yritysten määrä	Uusia yrityksiä 59 kpl.
Tuottavuustavoitteet Monipuoliset ja viihtyisät asuin ympäristöt	Riittävä asuintonttien kaavoitusreservi kaikissa taajamissa	Kaikissa taajamissa on kaavoitushankkeita käynnissä. Hautalahden, Peltolammen ja Vitapoliksen kortt.1209 kaavat valmistuivat. Pientalotonttien reservi on hyvä.
Tehokkaat lupahakemuspalvelut ja edulliset taksat	Seutukunnan edulliset taksat	Seutukunnan edulliset taksat toteutuivat

Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toteuma
Vaikuttavuustavoitteet Yritysten edellytysten luominen	Liike- ja työpaikkatonttien määrä	Sillanniityn asemakaava osittain lainvoimaiseksi (20 000 kem2). Tonttien määrä lisääntynyt keskustan alueella. Kuusanmäentien asemakaavan laatiminen käynnistyi, tonttien määrä tulee lisääntymään taajaman eteläosassa.
Kevytliikenneväyläyhteydet keskustan palveluiden ja asuinalueiden välille	Kevytliikenneväylien määrän lisäys	Keihästien kevytliikenneväylän suunnittelu valmistui. Sanantien suunnitelmasta valitettiin, toteuttaminen siirtyy.
Tuottavuustavoitteet Asuintonttien määrän lisääminen keskustan, Niittyahon ja Kinkomaan taajamissa	Riittävä asuintonttien kaavoitusreservi kaikissa taajamissa	Uusien kaavahankkeiden myötä asuintontteja on riittävästi reservissä.
Sujuva ja nopea lupakäsittely	Lupien käsittelyajat ja määrä	Lupien käsittelyajat tavoitteiden mukaiset

Tunnusluvut

	TP 17	TA 18	TP 18
Uusien yritysten määrä			59
Hyväksytyt asemakaavat ha	0	50	52
Kevyenliikenteen väyläkohteet	Havutie I-vaihe	Havutie, Sanantie	Havutie
Myönnettyt luvat kpl	248	220	201

3.6.1 Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunta

Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK				
610	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK				
***	Toimintamenot	108.780-	0	108.542,93-	237,07-
****	Toimintakate (Netto)	108.780-	0	108.542,93-	237,07-
***	Laskennalliset tulot	110.670	0	110.883,01	213,01-
***	Laskennalliset menot	1.890-	0	2.340,08-	450,08

Toiminta-ajatus

Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunta vastaa kunnan elinkeinoelämän edistämisestä, maankäytön suunnittelusta, rakentamisen suunnittelusta, rakentamisesta/rakennuttamisesta, mittaustoimesta, rakennusvalvonnasta, ympäristönsuojelusta, ympäristöterveydenhuollosta, palo- ja pelastustoimesta, kaduista, yksityisteistä, vesihuollosta ja jätehuollosta.

Lautakunnan kokoonpano on yhdeksän jäsentä.

Palvelusuunnitelma

Lautakunta huolehtii sille kuuluvat tehtävät tehokkaasti ja taloudellisesti.

Lautakunta kokoontuu vuoden aikana 11 kertaa.

Lautakunnan alaisen henkilökunnan määrä on 28 henkeä. Vuoden 2017 alusta vakituisia oli 27, määräaikaisia 1 ja työllistettyjä 0.

Talousarvion toteutuminen

Vakituisen henkilökunnan määrä oli (31.12.2018) 26 henkeä. Kesällä 1.7.2018 vakituisia oli 25 henkeä ja työllistettyjä 6 henkeä.

Uusi suunnitteluinsinööri aloitti työnsä 12.11.2018.

3.6.2 Infra ja mittaus

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK				
630	INFRA JA MITTAUS				
***	Toimintatulot	119.900	0	139.338,38	19.438,38-
***	Valmistus omaan käyttöön	130.000	0	166.085,60	36.085,60-
***	Toimintamenot	1.344.600-	0	1.292.569,81-	52.030,19-
****	Toimintakate (Netto)	1.094.700-	0	987.145,83-	107.554,17-
***	Suunnitelmapoistot	1.209.690-	0	1.203.577,22-	6.112,78-
***	Laskennalliset tulot	0	0	200.657,01	200.657,01-
***	Laskennalliset menot	85.370-	0	159.882,90-	74.512,90

Toiminta-ajatus

Elinvoiman ja kestäväen kasvun palveluiden hallinnosta, kehittämisestä, suunnittelusta, rakentamisesta ja kunnossapidosta huolehtiminen.

Palvelusuunnitelma

Elinvoiman ja kestäväen kasvun palveluiden hallinnon suurimmat tehtäväkokonaisuudet:

- Elinkeinoelämän edistäminen
- Maankäytön suunnittelutehtävät
- Mittaus- ja kartoitustyöt
- Katujen rakentaminen ja kunnossapito
- Talousveden tuottaminen, vesihuollon rakentaminen ja kunnossapito
- Ympäristönsuojelutehtävät
- Kunnan maa- ja metsätilojen hoito
- Yksityistielain mukaiset kunnan tehtävät

Talousarvion toteutuminen

Elinvoiman ja kestäväen kasvun palveluiden määrän tarve kasvaa kunnan väkiluvun lisääntyessä ja taajamien laajentuessa. Palvelutaso on säilytetty vähintään kohtuullisena tai hyvänä.

KUNNALLISTEKNIIKAN SUUNNITTELU

Toiminta-ajatus

Tehtävä on vastata kevyen liikenteen, katuverkoston sekä vesihuollon yleis- ja rakennus-suunnittelusta.

Palvelusuunnitelma

Suunnittelutehtävät liittyvät sekä uusien että perusparannettavien kohteiden toteuttamiseen.

Katujen perusparannusten yhteydessä pyritään tarkastelemaan myös vesihuolto.

Talousarvion toteutuminen

Vuonna 2018 kunnallistekniikan suunnittelussa toteutettiin Peltolammen ja Hautalahden asemakaava-alueiden, Kinkorinteen perusparannuksen sekä Keihästien kevyen liikenteen väylän suunnittelu. Lisäksi valmistui Sillanniityn vesihuollon yleissuunnitelma sekä aloitettiin Sillanniityn kaava-alueen suunnittelu.

Kunnallistekniikan suunnittelun toteuttamiseen kuuluvat atk-ohjelmistojen lisenssit uusittiin.

MITTAUS

Toiminta-ajatus

Mittaustoimi vastaa ja valvoo kunnan ja muiden toimijoiden kartoitus- ja mittaustöitä maankäyttö- ja rakennuslaissa sekä JHS 185:ssä säädetyllä tavalla kunnan alueella.

Palvelusuunnitelma

Tavoitteina ovat edellytysten luominen asemakaavan toteuttamiselle ja maankäytön suunnittelulle merkitsemällä asemakaavan mukaiset rakennuspaikat maastoon ja tekemällä asemakaavoitusta varten maankäyttö- ja rakennuslain sekä JHS 185:n vaatimukset täyttävät pohjakartat ja kartta-aineistot.

Palvelualueelle kuuluvat rakennusvalvonnan avustaminen merkitsemällä uusien rakennusten sijainti ja korkeusasema rakennuspaikoille, kunnallisteknisen suunnittelun ja rakentamisen mittaus- ja dokumentointityöt, osoitejärjestelmä- ja opaskartta-aineistojen ylläpito sekä mitaustoimessa tarvittavan atk-ohjelmiston ja kaluston ylläpito.

Tunnusluvut

Mittaustoimen tehtävät ovat suhteessa kaikkeen elinvoiman ja kestävän kasvun palvelualueelle liittyvään suunnitteluun ja rakentamiseen. Mittauksen tunnuslukuina voidaan pitää siten kaavoituksen, myytävien tonttien, rakennusvalvonnan ja kunnallistekniikan määrien tunnuslukuja.

Talousarvion toteutuminen

Valtuustoon ja lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet ovat toteutuneet v.2018.

Asemakaavoitusta, rakennusvalvontaa ja kunnallistekniikkaa varten tehtiin mittauksia ja kartoituksia etenkin Hautalahden, Seunavuoren, Murtolammen, Kinkomaan ja keskustan alueilla sekä peruskunnostettavilla kaduilla. Uusia asemakaavatontteja mitattiin ja lohkottiin vuoden 2019 myyntiä varten 22 kpl (Hautalahti, Peltolampi, Sillanniitty). Asemakaavan laadintaa varten tehtiin pohjakartoitusta Sillanniityn ja Kuusanmäentien alueilla. Vesihuollon tarke- ja kartoitusmittaamista sekä johtokartan laatimista numeeriseen muotoon jatkettiin.

LIIKENNEVÄYLÄT

Toiminta-ajatus

Katujen, kevytväylien ja valaistuksen hoito ja kunnossapito.
Kunnan yksityistieavustusten jakaminen.

Palvelusuunnitelma

Liikenneväylien hoitokilometrit lisääntyvät vuosittain uudisrakentamisen vaikutuksesta. Liikenneväylien, katujen ja kevytliikenneväylien hoitotaso pyritään pitämään kohtuullisena. Katujen päällystäminen alentaa hoito- ja kunnossapitokustannuksia, mutta katujen määrän kasvu lisää hoitokustannuksia. Asfaltoinnit ja talvikunnossapito tehdään ostopalveluina.

Vuosittain pyritään parantamaan ja päällystämään vanhempien asuinalueiden katuja. Elivoiman ja kestävä kasvun lautakunta päättää erikseen vanhojen alueiden perusparannettavat kadut ja asfaltoinnit. Katujen peruskorjaus ja päällystys sekä katuvalaistus toteutetaan investointimäärärahalla.

Avustusta annetaan niille yksityisteiden kunnossapidolle, joiden varrella on ympärivuotista, pysyvää asutusta ja joiden tiekunnat on perustettu toimituksessa.

Tunnusluvut

Liikenneväylät	TP 17	TP 18
katuja (km)	68,7	68,78
kevyen liikenteen väyliä (km)	24,0	24,3
avustettavia yks.teitä (kpl)	49	49
avustettavia yks.teitä (km)	101,8	102,5
avustuksia yks.teille (euroina)	50 000	50 000

Talousarvion toteutuminen

Katu- ja kevyen liikenteen väyläverkoston kasvaessa kunnossapitoalueet ovat laajentuneet Murtolammen, Rajalan, Kinkomaan Ahvenlammen ja Seunavuoren asuntoalueilla.

Teiden ja pihojen auraus ja osa hiekoituksesta teetettiin ulkopuolisilla urakoitsijoilla. Samoin teiden asfalttipäällysteet ja päällysteiden asfalttipaikkaukset teki ulkopuolinen urakoitsija. Omalla kalustolla poistettiin teiden polanteita ja hiekoitettiin liikenneväyliä sekä parannettiin risteyksien näkyvyyksiä. Kesäkunnossapito, pölynsidonta ja teiden lanaus tehtiin kunnan omalla kalustolla. Hiekoitushiekan poisto tehtiin pääsääntöisesti omalla kalustolla. Tienvarsien ja liikennevihreiden niitot tapahtuivat ulkopuolisen urakoitsijan toimesta.

Katuvalaistuskustannukset nousevat tievalaistuksen lisääntymisen ja ilkvallan myötä. Katuvalaistusta rakennetaan/uusitaan investointimäärärahalla.

Valaistus on katkaistuna kello 24.00–05.30. Asemakaava-alueen ulkopuoliset valaistukset ovat katkaistuina kello 23.00–06.00. Muuramen ydinkeskustan valot palavat koko yön.

Yksityisteitä avustettiin yhteensä 50 000 eurolla vuonna 2018. Yksityisteiden peruskorjaus-avustukset käsitellään vuosittain erillisinä asioina. Vuodelle 2018 Koivisto-Valkola-Pyyppölä yksityistiekunta haki ja sai perusparannusavustusta 35 000 euroa.

KONEKESKUS

Kohderahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK				
4410	Konekeskus Tulosbudjetti				
	Toimintatulot				
*	Myyntitulot	110.000	0	109.923,00	77,00
*	Valmistus omaan käyttöön	30.000	0	49.097,30	19.097,30-
*	Muut tulot	0	0	746,00	746,00-
	Toimintamenot				
	Materiaalit ja palvelut				
*	Aineet, tarvikkeet, tavarat	29.700-	0	26.321,86-	3.378,14-
*	Palvelujen ostot	36.300-	0	32.897,96-	3.402,04-
*	Henkilöstömenot	38.100-	0	47.383,82-	9.283,82
*	Muut menot	34.550-	0	38.030,19-	3.480,19
*		0	0	1.170,00-	1.170,00
**	TOIMINTAKATE	1.350	0	13.962,47	12.612,47-
	Rahoitustulot ja -menot				
***	VUOSIKATE	1.350	0	13.962,47	12.612,47-
	Poistot ja arvonalentumiset				
*	Suunnitelman mukaiset poisto	11.780-	0	11.775,81-	4,19-
****	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	10.430-	0	2.186,66	12.616,66-

Tehtäväkohtaiset tavoitteet

Konekeskuksen tarkoitus on tukea kunnan omia toimintoja ja myydä niihin palveluja omakustannushintaan.

Palvelusuunnitelma

Konekeskuksen tavoitteena on ylläpitää töiden sujumisen kannalta välttämätöntä konekanta. Vanhentunutta kalustoa uusitaan.

Tunnusluvut

	TP 17	TP 18
Kalustoa (kpl)		
Traktorit	4	4
Kuorma-auto	1	1
Henkilöstö	2	2

Talousarvion toteutuminen

Konekeskus on toiminut talousarvion mukaisesti.

3.6.3 Luvat ja valvonta

RAKENNUSVALVONTA

Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK				
720	LUVAT JA VALVONTA				
***	Toimintatulot	101.000	0	158.936,48	57.936,48-
***	Toimintamenot	357.390-	0	357.039,77-	350,23-
****	Toimintakate (Netto)	256.390-	0	198.103,29-	58.286,71-
***	Laskennalliset tulot	0	0	927,00	927,00-
***	Laskennalliset menot	26.830-	0	49.389,49-	22.559,49

Tehtäväkohtaiset tavoitteet

Valvoa kaavojen noudattamista, huolehtia rakentamista ja muita toimenpiteitä koskevien lupien käsittelystä sekä valvoa rakennetun ympäristön ja rakennusten kunnossapitoa siten, kuin siitä laissa säädetään.

Valtion lainoittaman/avustaman maatalous- ja asuntorakentamisen suunnitelmien, sekä korjaustoimenpiteiden tekninen valvonta.

Rakennus- ja huoneistorekisterin pitäminen ja tietojen toimittaminen muille viranomaisille.

Palvelusuunnitelma

Auttaa ja neuvoo asiakkaita rakentamiseen liittyvissä kysymyksissä ja rakennuslupa-asioissa. Pyritään nopeaan ja oikeudenmukaiseen päätöksentekoon lupa-asioissa, asiakasläheiseen palveluun sekä joustavaan rakennusaikaiseen valvontaan ja ohjaukseen.

Tunnusluvut

	TP 17	TP 18
Myönnettyt luvat yhteensä	248	201
Rakennus- ja toimenpide- luvat	171	156
Toimenpideilmoitukset	62	31
Rakennuslupakatselmukset	581	482
Valmistuneet asunnot	67	48

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

Valtuustoon ja lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet ei ole toteutunut suunnitelmien mukaisesti. Lupamäärät, katselmusten määrä ovat laskeneet vuoteen 2017 ja talousarvioon verrattuna. Lupatulot (139 109 €) ovat suuremmat kuin arvioitiin (TA18 91 000 €) tai vuonna 2017 (TP17 108 490 €). Tulojen kasvu johtuu siitä, että vuonna 2018 myönnettiin enemmän lupia suurille kohteille.

Lupien, niihin liittyvien katselmusten, rakentamisen ohjauksen ja neuvonnan määrä on aina suoraan riippuvainen suhdanteista, rakennettavista kohteista, asukasmäärän kasvusta, kaa-voituksesta ja vapaasta tonttivarannosta.

YMPÄRISTÖNHUOLTO

Toiminta-ajatus

Toimialan tehtävä on ympäristö- ja jätelainsäädännön alainen neuvonta ja valvonta, vesihuoltolain ja jätevesiasetuksen edellyttämät tehtävät, ympäristölupien ja maa-aineslupien valmistelu ja valvonta, ympäristön tilan seuranta, luonnon virkistyskäytön edistäminen sekä lupaviranomaisena toimiminen.

Palvelusuunnitelma

Ympäristönsuojelu edesauttaa terveellisen, turvallisen ja viihtyisän ympäristön aikaansaamista. Toiminnan tavoitteena on sujuva ja nopea lupa- ja ilmoitusasioiden käsittely.

	TP 17	TP 18
Ympäristölupapäätökset ja rekisteröinnit	3	8
Lannan patterointi-ilmoitukset	5	2
Muut päätökset ja ilmoitukset	6	10
Ajoneuvojen siirtopäätökset	7	4
Jätehuolto- ja ympäristölupatarkastukset	5	5
Maa-aineslupatarkastukset	13	14

Talousarvion toteutuminen

Toimiala on jatkuvassa lainsäädäntömuutoksessa. Ympäristölupien valvonnalla on suunnitelma ja valvonta on maksullista. Määräaikaisten maa-aineslupien uusi luvituskierron on meillä.

Lupahakemukset ja ilmoitukset käsiteltiin tavoiteajassa. Ympäristölupien ja erilaisten ilmoitusten lupa- ja tarkastusmaksutulot toteutuivat.

Jätehuollon palvelutehtävät siirtyivät 1.1.2017 Mustankorkea Oy:lle. Kuntaan jäi jätehuollon valvonta, joka siirrettiin tälle kustannuspaikalle. Jätehuolto- ja lupatarkastuksia tehtiin vuoden aikana 20. Jätehuollon valvontaa jatkettiin yhdessä jätelautakunnan kanssa.

Luonnon virkistyskäyttöä edistetään mm. pitämällä Muuramenjoen luontopolku kunnossa. Vesangan koskireitin kalataloudellinen kunnostus valmistui suunnitellusti.

YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO JA ELÄINLÄÄKINTÄHUOLTO

Toiminta-ajatus

Ympäristöterveydenhuollon tehtävänä on vähentää ja ennaltaehkäistä ihmisten terveyttä uhkaavia tekijöitä ja terveyshaittoja, jotka voivat aiheutua mm. elintarvikkeista, talousvedestä, uimavedestä, sisäilmasta, tupakasta tai kemikaaleista. Eläinlääkintähuolto huolehtii hyöty- ja pieneläinten terveydestä sekä eläinsuojelu- ja eläintautilain mukaisista viranomaistehtävistä. Pieneläinpäivystys ja löytöeläinten hoitopalvelut sisältyvät myös tähän kustannuspaikkaan.

Palvelusuunnitelma

Muuramen kunnan ympäristöterveydenhuollon tehtävät hoitaa Jyväskylän kaupunki. Jyväskylän seudun ympäristöhuollon yhteistoiminta-alueeseen kuuluvat Jyväskylä, Hankasalmi, Joutsa, Luhanka, Multia, Muurame, Petäjävesi, Toivakka ja Uurainen.

Kuluttajien turvallisuudesta huolehditaan valvomalla ja tarkastamalla kuluttajapalveluita ja -tavaroita. Vesilaitoksen talousveden laatua valvotaan, samoin uimapaikkojen veden laatua. Muuramen kunnan menot pienenevät vuodelle 2018 3-4 %.

Tunnusluvut

	TP 17	TA 18	TP 18
Ympäristöterveydenhuolto €	72 227	60 000	73 562

	TP 17	TA 18	TP 18
Eläinlääkintähuolto, pieneläinpäivystys ja löytöeläinten hoitopalvelut €	46 030	60 120	40 709

Talousarvion toteutuminen

Muuramen kunnan näkökulmasta talousarvio 2018 toteutui odotetusti.

Terveys- ja elintarvikevalvonnan sekä hallinnon kustannukset jaetaan sopijakuntien asukasluvun suhteessa. Eläinlääkintähuollon kustannukset jaetaan 72 % hyötyeläintilojen ja 28 % asukasluvun mukaisesti, paitsi pieneläinpäivystyksen kustannukset, jotka jaetaan sopijakuntien asukasluvun suhteessa.

3.6.4 Maankäyttö ja elinkeinot

Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK				
740	MAANKÄYTTÖ JA ELINKEINOT				
***	Toimintatulot	1.172.000	3.370	841.771,52	333.598,48
***	Toimintamenot	400.660-	8.680-	442.160,12-	32.820,12
****	Toimintakate (Netto)	771.340	5.310-	399.611,40	366.418,60
***	Laskennalliset tulot	0	0	1.763,00	1.763,00-
***	Laskennalliset menot	19.380-	0	65.121,24-	45.741,24

KAAVOITUS

Toiminta-ajatus

Vastata kunnan kaavoituksesta ja kehittämisestä maankäyttö- ja rakennuslain edellyttämällä tavalla. Kunnan tulee huolehtia riittävien raakamaareservien hankinnasta sekä tonttien markkinoinnista.

Palvelusuunnitelma

Kaavoituksesta ja tonttien markkinoinnista vastaa kunnan kaavoittaja. Ulkopuolista konsulttia tarvitaan suunnittelutehtävissä ja erilaisten selvitysten laadinnassa (esim. luontoselvitykset, tiesuunnitelmat).

Kaavoitukseen liittyvät toimet edellyttävät entistä parempaa luonnon, ympäristön, maiseman, kuntalaisten, eri viranomaisten ja ympäristövaikutusten huomioonottamista.

Tunnusluvut

Kaavoitus	TP 17	TA 18	TP 18
Ulkopuolisten palveluiden osto €	76 950	66 000	64 695

Talousarvion toteutuminen

Kuluneella suunnitelmakaudella oli vireillä yksi yleiskaava sekä useita asemakaavoja. Yleiskaava on kunnan yleispiirteinen maankäytön suunnitelma, sillä ratkaistaan tavoitellun kehityksen periaatteet. Asemakaavassa määritellään yksityiskohtaisemmin alueen tuleva käyttö.

Muuramen kunnassa on tavoitteena tehdä yksi yleiskaava kerrallaan. Suunnitelluista yleiskaavoista vireillä on Keskustaaajaman osayleiskaavan eteläosa, joka aloitettiin syksyllä 2015 ja se jatkuu tarkistetun aikataulun mukaan vuoteen 2020. Osayleiskaavan eteläosan suunnittelualue käsittää taajama-alueen valtatie 9 molemmin puolin. Pohjoisessa suunnittelualue rajoittuu Muuramenjokeen. Etelässä alue rajoittuu valtatie 9 itäpuolella Niittyahon eritasoliittymään ja länsipuolella Ketunmutka tiehen. Yleiskaavatyössä pohditaan suunnittelualueen maankäyttöä yleispiirteisellä tasolla seuraavan noin 20 vuoden aikana tapahtuvalle kunnan kehitykselle, tavoitevuotena on 2035.

Suunnitelluista asemakaavoista lainvoimaiseksi tuli Hautalahden alueen asemakaava (40,65 ha), Kinkomaalla Peltolammen asemakaava (8,02 ha) ja Vitapolis – alueen korttelin 1209 asemakaavamuutos (3,09 ha). Yhteensä lainvoimaisia asemakaavoja 51,77 ha.

Hautalahden asemakaavaan tuli 103 asuintonttia, joista 80 tonttia sijaitsee kunnan maalla. Peltolammen asemakaavaan tuli 20 asuintonttia kunnalle. Vitapoliksen kaava sisältää 4 uutta kerrostalotonttia (9000 kem²).

Asemakaavoja oli vireillä sekä keskustaajamassa että Kinkomaalla. Keskustaajamassa ja Niittyahossa Valtatien 9 varrella on käynnissä Sillanniityn asemakaava, Niittyahon asemakaavamuutos ja laajennus sekä Kuusanmäentien asemakaava. Sillanniityn asemakaava saatiin loppuvuodesta hyväksymiskäsittelyyn. Niittyahon asemakaavamuutos ja laajennus sekä Kuusanmäentien asemakaava ovat luonnosvaiheessa. Näissä kaikissa kaavoissa on aluevarauksia teollisuus- ja yritystonteille.

Vitapolis-alueen kaavamuutos, koskien alueen päärakennuksen (Kinkomaan sairaala) aluetta muuttaa asumiselle, saatiin luonnoksena nähtäville.

Vuoden 2018 lopussa asemakaavoitettuja kunnan omistamia rakentamattomia omakotitalotontteja oli Seunavuorella ja Tervamäessä noin 70, Hautalahdessa 80 ja Kinkomaalla noin 30 tonttia. Isolahun osayleiskaavan alueella kunnalla on kaikkiaan 19 myytävää tonttia, josta on myyty 2. Koulun taakse sijoittuvalle 12 tontin ryppäälle on tehty lohkomissuunnitelma ns. hevos-/puutarhatonteiksi.

Vuoden 2019 rakentamiseen uusia tontteja tuli hakuun marraskuussa 2018 Hautalahdesta, Kinkomaan Peltolammelta sekä Seunavuoren Murtolammelta yhteensä 20 kpl. Rakentamiskelpoisia tontteja vuodelle 2019 oli haettavissa yhteensä 47 kpl.

Muuramen kunta osallistui Jyväskylän rakennusmessuille Jyväskylän Paviljongissa 16.–18.3.2018 Jyväskylän seudun yhteisellä osastolla.

Taloudellisen ja tehokkaan yhdyskuntarakenteen saavuttamiseksi kunta pyrkii kaavoittamaan ja ostamaan raakamaata olemassa olevien asemakaava-alueiden lähetyviltä. Raakamaareserviä kaavoitusta varten kunnalla on Punasillan alueella, Pyyppöläntien varteen sijoittuvala ns. Hirviviidan alueella, Kinkovuorentien varrella Tervamäessä sekä Kylänlahden rannalla.

Kunta osti maata vuonna 2018 yhteensä 33 ha. Etusostoa käytettiin Isolahdessa virkistyskäyttöä ja latupohjaa varten 3 ha. Valituksessa olleesta Innanlahden etuostosta 22 ha tuli myönteinen päätös. Peltolantien jatkeeksi ostettiin katualuetta 0,5 ha. Kuusanmäentien ja valtatie varrelta ostettiin Välimaan niminen tila 7 ha teollisuustonttimaaksi. Työpaikkatointintaa varten hankittiin myös Hiekkarinteen tila 0,5 ha valtatie varrelta.

KESKUSTAN KEHITTÄMINEN

Toiminta-ajatus

Tavoitteena on Muuramen keskustan vetovoimaisuuden lisääminen, alueen viihtyvyys ja toimivuus sekä palvelujen säilyminen. Keskustan kehittämisestä on laadittu yleissuunnitelma 2015, joka antaa suuntaviivoja tuleville hankkeille.

Palvelusuunnitelma

Merkittävimmät uudistus- ja kehittämiskohteet:

- Vanha ja uusi liikekeskus: näiden välinen yhteys, pääpaino vanhan liikekeskuksen alueen kehittämisessä
- Asumisen tehostaminen/tiivistäminen
- Tiejärjestelyt ja kevyenliikenteenväylät
- Muuramejoki ja kylänlahti, rannan hyödyntämismahdollisuudet
- Vihersuunnittelu ja valaistus

Talousarvion toteutuminen

Vuonna 2018 syksyllä käynnistettiin keskustan kehittämissuunnitelman mukaisia visioita Virastotien ja Mikkolantien kohdalta liittyen kunnan kiinteistöhankeisiin. Suunnittelua jatketaan vuonna 2019. Virastotien varren puistoalueen valaistusta rakennettiin lisää.

ELINKEINOELÄMÄN EDISTÄMINEN Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Muuramen kunnan strategia vuoteen 2021 nostaa elinvoiman kunnan keskeiseksi menestystekijäksi. Jo strategian nimi, Mahdollisuuksien Muurame – elinvoimainen edelläkävijä on merkittävä linjaus elinvoiman merkityksestä kunnan toiminnassa. Yksi keskeisimmistä elinvoiman tekijöistä on elinkeinoelämän kehittäminen ja sen kasvun tukeminen. Strategiaan onkin valittu elinvoiman ja kestävä kasvun tavoitteeksi yrittäjäaktiivinen elinkeinopolitiikka.

Muuramen kunta toimii elinkeinoelämän kehittämisessä asiakaslähtöisesti ja tavoitteena on auttaa yrityksiä niiden kasvuhaasteissa ja mahdollistaa näin nykyisten työpaikkojen säilyminen ja uusien luominen. Muuramen kunta toimii myös aktiivisesti etsien ja tarjoten mahdollisuuksia uudelle yritystoiminannalle. Kunta hoitaa yhä enemmän itse elinkeinoelämän kehittämistehtävää ja pyrkii ennakoimaan sen myötä nykyistä paremmin toimintaympäristön muutoksia.

Elinkeinoelämän kehittämisessä keskeisessä asemassa on yhteistyö yrittäjäjärjestön kanssa, mutta samanaikaisesti on löydettävä uusia kontakteja ja verkostoja elinkeinoelämän kehittämiseen ja työpaikkojen lisäämiseen.

Palvelusuunnitelma

Kunnan elinkeinoelämän kehittämisessä hyödynnetään sekä kunnan omaa henkilöstöä että julkisia ja yksityisiä elinkeinoelämää palvelevia toimijoita muuramelaisen ja sitä kautta koko seudun elinkeinoelämän edelleen kehittämiseksi. Kunta tekee yhteistyötä yrittäjien, yritysten ja yrittäjäjärjestön sekä muiden yhteistyötahojen kanssa.

Kunnan elinkeinopolitiikassa tuetaan eri tavoin aloittavia tai kuntaan sijoittuvia yrityksiä, mutta samanaikaisesti huolehditaan jo olemassa olevien yritysten kasvu- ja kehitysedellytysten turvaamisesta. Kunnan strategiana on huolehtia niin palvelualan kuin tuotannollisten yritysten toimintaedellytysten turvaamisesta. Kunta on myös aktiivinen toimija ja yhteistyökumppani yritysten elinkaaren ja toiminnan eri vaiheissa.

Muuramen kunta toteuttaa kuntastrategiaa, jonka tavoitteet on jaettu kahteen strategiseen toimintalinjaan: Elinvoima ja kestävä kasvu sekä hyvinvointi ja palvelut. Muuramen kunnassa aiemmin työstetty elinkeino- ja mainestrategia sisältyy elinvoiman ja kestävä kasvun strategiaan. Elinvoiman ja kestävä kasvun strategian toteutumista seurataan muutamilla avainmittareilla, joista tärkeimmät ovat muuramelaisen yritysten liikevaihdon kasvu ja Muuramen työpaikkaomavaraisuus.

Vuonna 2014 aloitetun selvitystyön pohjalta seudullinen kehitysyhtiö Jykes Oy ajettiin alas vuoden 2017 aikana. Lisäksi Jykes Kiinteistöt Oy:n uudelleen järjestelyt ja kiinteistömäärän myynti vuoden 2017 aikana olivat merkittäviä muutoksia, joilla oli ja on vaikutusta myös Muurameen. Nämä muutokset voivat tarjota Muuramelle myös uusia mahdollisuuksia alueelle sijoittuvien yritysten ja niiden rakennushankkeiden mahdollistamisessa.

Jykesin toiminnan loputtua ja Jykes Kiinteistöt oy:n roolin muuttuessa, seudullisen elinkeino-yhteistyön malli rakentuu uudelle pohjalle. Uuden toimintamallin määrittelyssä keskeinen rooli on Muuramen ja Laukaan kunnanjohtajilla ja Jyväskylä kaupunginjohtajalla.

Viime vuosina työllistäminen ja työllisyyden hoito ovat kasvaneet yhä läheisemmin kiinni kunnan muun elinkeinoelämän tarpeisiin. Muurame on ollut mukana lakisääteisessä TYP-verkostossa. Mahdollisen maakuntauudistuksen yhteydessä on odotettavissa muutoksia myös työllistämisen vastuisiin ja rooleihin.

Tunnusluvut (Tilastotieto v. 2016)

Kaavoitus	TP 17	TA 18	TP 18
Työpaikkaomavaraisuus (Huom! tilastokeskuksen tiedot eivät ole ajan- tasaisia)	65 %	66 %	65,1 %
Yritystontit/luovutukset	0	-	0

Talousarvion toteutuminen

Kuntatalouden haasteissa aktiivisella elinkeinopolitiikalla ja sen onnistumisella on merkittävä asema kuntatalouden liikkumavaran parantamisessa. Aktiivisen ja onnistuneen elinkeinopolitiikan tuloksena kuntaan luodaan työpaikkoja, verotuloja ja hyvinvointia, jonka välilliset vaikutukset kuntatalouteen ovat merkittäviä. Aktiivisella elinkeinopolitiikalla vähennetään tehokkaimmin työllisyyden hoitoon liittyviä kustannuksia.

Suomen Yrittäjien kahden vuoden välein toteuttamassa Elinkeinopoliittinen mittaristo -kyselyssä Muuramessa tehdään Suomen parasta elinkeinopolitiikkaa, Muuramen kokonaisarvosana oli 8,73. Elinkeinopoliittinen mittaristo (ELPO) -kyselyllä kartoitetaan joka toinen vuosi kuntien ja yrittäjien yhteistyötä sekä elinkeinopolitiikan tilaa valtakunnallisesti, alueellisesti ja kuntakohtaisesti.

Työttömyysaste oli Muuramessa maakunnan alhaisin (koko vuoden ka 7,5 %) ja myös pienempi kuin koko maan keskiarvo (9,7 %). Alhaisesta työttömyysasteesta huolimatta kunnan osuus maksetuista työmarkkinatuista oli n. 436 000 €.

Viimeisimmät työpaikkaomavaraisuuden tunnusluvut ovat vuodelta 2016, silloin Muuramen työpaikkaomavaraisuus oli 65 %. Kokonaisuudessaan Muurame on työpaikkamäärien osalta ollut menestyjä. Vuosina 2011-2016 Muuramen työpaikkamäärä on kasvanut 8 %, kun samaan aikaan kaikissa muissa Keski-Suomen kunnissa työpaikat ovat vähentyneet, enimmillään jopa 28 %.

Haastavassa kunnallistalouden tilanteessa elinkeinoelämään kohdentuvien toimenpiteiden vaikuttavuus korostuu entisestään. Lisäksi valtionosuuksissa työpaikkaomavaraisuus on nostettu yhdeksi valtionosuuden määräytymisperusteeksi, mikä entisestään korostaa kunnan elinkeinopolitiikan vaikuttavuuden merkitystä. Valtionosuusuudistuksessa korostuu aiempaa selkeämmin kuntien keskinäinen kilpailu työpaikoista ja aiemmin keskeiseksi koettu alueellinen elinkeinopolitiikka on jäänyt toissijaiseksi toimintatavaksi.

Seudullisesta elinkeinoelämää palvelevaa yhteistyötä tehtiin Keski-Suomen Uusyrityskeskuksen, Ely:n, paikallisen Leader-ryhmän (Jyväsräi ry.) ja TE-toimiston kanssa. Ely:n ja Jyväsräi ry:n kanssa järjestettiin keväällä Yritystukiklinikka rahoituksesta, jossa kävi 8 yrittäjää esittelemässä suunnittelemissaan hankkeita ja näistä n. puolet sai myös rahoitusta kehittämistoimenpiteiden ja investointien toteutukseen.

Teollisuustonttien kysyntää on ollut, mutta kauppaa on hidastanut todennäköisesti jäljellä olevien tonttien korkeat maanrakennustöiden kustannukset. Vuonna 2018 ei myyty yhtään teollisuustonttia, mutta yksi varaus Punasillanmäentieltä päättyi kauppaan heti tammikuun 2019 alussa.

Teollisuus- ja liikepaikkatonttitarjonta paranee 2019 alkaen, kun Sillanniityn ja Kuusanmäentien kaavoitus saadaan valmiiksi ja lainvoimaisiksi. Kysyntää näille alueille on ilmennyt jo hyvin.

Uusia yrityksiä Muurameen perustettiin 59 kappaletta.

MATKAILUN EDISTÄMINEN

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Matkailun edistäminen on hoidettu seudullisena toimintana, jota on jossain määrin vahvistettu myös kunnan omalla toiminnalla. Kunnassa toimii lukuisia matkailuyrittäjiä, joiden kanssa yhteistyössä kehitetään matkailua. Lisäksi kunta pyrkii osaltaan osallistumaan resurssiensa puitteissa erilaisten tapahtumien järjestämiseen kunnan alueella.

Palvelusuunnitelma

Matkailuelinkeino on ollut kohtuullisen pienellä painotuksella Muuramen elinkeinopolitiikassa, mutta sen merkitys on korostumassa ja toimialan mukanaan tuomia laajenemismahdollisuuksia seurataan jatkuvasti. Kunta on hallinnoinut vuonna 2016 - 2017 hanketta, jossa on selvitetty matkailuelinkeinoja ja Päijänteen saamista Unescon biosfäärialueeksi osana matkailutoiminnan toimintaedellytysten parantamista. Biosfäärialueen statuksen saamiseksi Jyväskylän amk on käynnistämässä hanketta, jossa varsinainen biosfäärialue hakemus tehdään Unescolle yhdessä Päijänteen alueen kuntien ja muiden toimijoiden kanssa.

Kunta on matkailuelinkeinojen osalta mukana maan- ja alueidenkäytön suunnittelussa, aloitavien ja toimivien yritysten toimintaedellytysten varmistamisessa ja edelleen kehittämässä. Lisäksi kunta osallistuu yritysten ja seudullisten toimijoiden kanssa toteuttavaan markkinointiyhteistyöhön, mm. Visit Jyväskylän kanssa.

Talousarvion toteutuminen

Matkailun edistämiseen ei ollut varattu lisämäärärahoja edellisiin vuosiin verrattuna. Talousarviokohdan menot ovat kunnan omaa matkailun edistämiseen varattua rahoitusta, minkä lisäksi Visit Jyväskylä on hoitanut osana seutumarkkinointia myös Muuramen matkailupalveluita.

Riihivuoren laskettelu- ja matkailukeskuksen osalta käynnistettiin keväällä Masterplan-prosessi, jonka toteuttajaksi kilpailutuksen perusteella valittiin Ramboll Oy. Masterplan valmistui aikataulun mukaan marraskuun lopussa 2018. Masterplanin mukaan Riihivuoren laskettelu- ja matkailukeskuksesta kehitetään vetovoimainen ja ympärivuotinen matkailualue, jossa laskettelu- ja talvitoimintojen rinnalla alueesta synnytetään luonto- ja liikuntaelämyksiin painottunut keskittymä - yksi maakunnan matkailun vetovoimakohteista. Visiossa korostuvat kulttuuriympäristöön ja suomalaisen luonnon kokemiseen liittyvät palvelut, joissa hyödynnetään alueen omaleimaista maastoa ja vesistöjä. Riihivuori myös monipuolistaa kunnan alueella tarjottavia liikunta- ja aktiviteettimahdollisuuksia ja vahvistaa osaltaan Liikkuva Muurame -strategiaa ja käytännön toteutusta.

Riihivuori Teatterin vuoden 2019 vuokralaiseksi ja tuotantojen toteuttajaksi valittiin kilpailutuksen perusteella Uusi Iloinen Teatteri (UIT), joka tuo kesällä Riihivuoreen ainakin kaksi teatterituotantoa. Riihivuoren kesäteatterissa esitetään kesällä 2019 mm. musiikkikomedia Kaunis Veera, joka teki kesällä 2018 Lappeenrannan kesäteatterin yleisöennätyksen ja oli kriitikoiden ja yleisön suosikki.

Hotelli Vuorikelon huoneiden ja saunatilojen sekä Caravan-alueen vuokraustoiminnan hoitamisesta tehtiin kesällä sopimus Riihivuoren lomakylän kanssa. Hotelli Vuorikelon ja Caravan-alueen vuokratuotot kunnalle heinä-joulukuulta olivat n. 6000 €.

Ravintola Riihikelon päävuokralaisena ja mm. teatteriesitysten kahvitusten / ruokailujen toteuttajana toimi Sohwi oy. Riihikeloa vuokrattiin myös yksityistilaisuuksiin ja niihin catering-palveluja Sohwin lisäksi tuottivat Turkkilan tila, Koivumäen herkkutupa ja Caffitella.

Vuonna 2016 alkanut ja marraskuussa 2017 päättynyt kunnan hallinnoima Leader -rahoitteinen matkailuhanke tiivistä muuramelaisten matkailutoimijoiden yhteistyötä ja käyn-

nisti koko Päijänteen alueella tavoitteen saada Päijänne UNESCO:n sertifioimaksi Biosfääri – alueeksi. Muuramen matkailuhankeen jatkona syntyi 2018 Jyväskylän amk:n ja Lahden amk:n Päijänne Brändiksi-niminen hanke, jossa tavoitteena oli vuoden 2018 loppuun mennessä sitouttaa kaikki Päijänteen ympäristökunnat mukaan Biosfääri –statuksen hakemiseen. Tässä tavoitteessa ammattikorkeakoulut eivät hankkeessaan täysin onnistuneet, mutta tavoitteen toteutumista edistää edelleen Muuramessa perustettu ProPäijänne ry.

MAATALOUDEN HALLINTO JA LOMITUS

Budjettirahoitteinen

Toiminta-ajatus

Maaseutuhallinnossa vastataan lainsäädännöllä kunnalle määrättyjen tehtävien hoitamisesta sekä edistetään maaseudun elinvoimaisuutta maatalous- aluepoliittisten tukien avulla.

Palvelusuunnitelma

Vuonna 2013 maaseutuhallinnon vastuu on siirtynyt Laukaan kunnalle. Yhteistyöalue muodostuu seuraavista kaupungista/kunnista: Jyväskylä, Muurame, Laukaa, Hankasalmi, Toivakka, Uurainen, Joutsa ja Luhanka. Tulevassa maakuntaudistuksessa maataloustoimen hoitaminen on siirtymässä maakunnan tehtäväksi.

Talousarvion toteutuminen

Maatalouden hallinnon palvelut tuotetaan yhteistoiminta-alueella Laukaan kunnan puolesta ja maatalouden lomituspalvelut Keuruun kaupungin toimesta.

Muuramen kunta tukee maksullista lomitusta edelleen neljä euroa/tunti.

MAA- JA METSÄTILAT

Kohderahoitteinen

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK				
3680	TONTIT				
	Tulosbudjetti				
	Toimintatulot				
*	Myyntitulot	32.000	0	13.780,00	18.220,00
*	Muut tulot	1.060.000	0	674.502,40	385.497,60
	Toimintamenot				
	Materiaalit ja palvelut				
*	Aineet, tarvikkeet, tavarat	0	0	2.655,17-	2.655,17
*	Palvelujen ostot	20.000-	0	24.284,15-	4.284,15
*	Henkilöstömenot	0	0	2.982,98-	2.982,98
*	Muut menot	800-	0	390,70-	409,30-
**	TOIMINTAKATE	1.071.200	0	657.969,40	413.230,60
	Rahoitustulot ja -menot				
***	VUOSIKATE	1.071.200	0	657.969,40	413.230,60
	Poistot ja arvonalentumiset				
****	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	1.071.200	0	657.969,40	413.230,60

Tehtäväkohtaiset tavoitteet

Kunnan metsiä hoidetaan ja puuta myydään metsänhoitosuunnitelman mukaisesti. Maata myydään ja vuokrataan tarpeen ja asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Kunnan metsistä osa on varsinaista talousmetsää, osa tulevaa rakennusmaata ja osa puistometsää. Rakennusmaiden metsiä hoidetaan niin, että kaavoitusvaiheessa metsä olisi puistometsäksi soveltuva ja kestävä luonnonoloja vastaan.

Palvelusuunnitelma

Vuonna 2014 valmistui kunnalle talousmetsiä koskeva metsätaloussuunnitelma. Talousmetsissä tavoitteena on oikea-aikainen hoito. Painopiste on tulevina vuosina harvennushakkuissa. Puistometsiä hoidetaan aluekohtaisesti tarpeen mukaan.

Raakamaata/metsää hankitaan kunnan omistukseen kaavoitusta varten aina, kun se on koh- tuudella mahdollista. Hankintaan liittyvä rahoitus on investointipuolella.

Talousarvion toteutuminen

Vuonna 2018 kunta päätti seuraavista kiinteistökaupoista; määräala koskien Peltolantien jatkoa 1,5 ha, Hiekkarinne 0,5 ha, Välimaa 6,8 ha, Lamminmaa 5,6 ha ja etuostona Suskunkallio 3,6 ha. Kohteet sijoittuvat pääosin valtatie ja Kuusanmäentien varrelle. Lamminmaata ja Suskunkalliota koskevat kaupat siirtyvät vuodelle 2019. Innanlahden etuostokohteesta (22,4 ha) saatiin hallinto-oikeudesta myönteinen päätös. Isolahdessa tuli etuoston myötä 3,1 ha:n määräala. Kiinteistökauppojen määrärahat on osoitettu investointipuolella.

Puunmyyntitulot ylittyivät, samoin myös suunnitellut menot. Raakamaan ostoa varten laadittiin myös toteuttamiseen liittyviä kustannusselvityksiä.

Kunnan talous- ja puistometsiä oli erilaisissa metsänkäsitelyissä vuoden aikana yhteensä 24,5 hehtaaria. Metsäsuunnitelmassa on 31.12.2018 noin 345 hehtaaria metsää.

Vuoden kuluessa tehtiin

- talousmetsien päätehakkuita 0,5 ha
- talousmetsien harvennushakkuita 10,7 ha
- tonttien ja katualueiden päätehakkuita 9,3 ha
- puistometsien ja tonttien harvennushakkuita 1,6 ha
- taimikoiden hoitotöitä 2,4 ha.

TONTIT

Tehtäväkohtaiset tavoitteet

Kunta luovuttaa tontteja pääosin myymällä tai vuokraamalla. Pääsääntöisesti tontin luovutukset tehdään ennalta tehdyn suunnitelman mukaisesti, mutta kunnalla on valmius tarvittaessa toimia ennakkoon tehdystä suunnitelmasta poiketen tilanteen vaatiessa.

Kunnan vuokraamien tonttien vuokratuloja ja maanmyyntiä seurataan kirjanpidossa. Kunta luovuttaa tontit pääsääntöisesti valmiiksi muodostettuina tiloina.

Palvelusuunnitelma

Tontit luovutetaan ennakolta tehdyn suunnitelman mukaisesti rakentamiseen. Tonttien luovutus tapahtuu kaupanteon yhteydessä tai vuokrasopimuksen allekirjoituksella.

Vuonna 2018 tulee rakennuskelpoisiksi ja samalla myyntiin 20 uutta omakotitonttia. Edellisiltä vuosilta on varaamatta 14 kpl (tilanne 31.8.2017); Seunavuori 10 kpl, Kinkomaa 2 kpl ja Tervämäki 2 kpl). Kerrostalotontteja on varauksessa (tilanne 31.8.2017) 2 kpl.

Tonttien luovutusten määrää tarkastellaan kaavoituskatsauksen yhteydessä laajemmin ja suhteessa palveluverkostoon (mm koulu- ja päiväkotipalvelujen riittävyys).

	TP 17	TA 18	TP 18
Myydyt omakotitalotontit	21	25	13

Talousarvion toteutuminen

Omakotitalotontteja myytiin 13 kpl, kerrostalotontteja 1 kpl ja teollisuustontteja 0 kpl. Arvioitujen tonttien myyntitulot eivät toteutuneet täysin.

Edellisiltä vuosilta omakotitontteja on varaamatta 19 kpl (tilanne 3.9.2018); Seunavuori 8 kpl, Kinkomaa 9 kpl ja Tervämäki 2 kpl). Kerrostalotontti Mikkolantieltä on myynnissä.

3.6.5 Muu toiminta

PALO- JA PELASTUSTOIMI

Budjettirahoitteinen

Kohde	Nimi	Talousarvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK				
760	MUU TOIMINTA				
***	Toimintamenot	773.070-	0	773.818,56-	748,56
****	Toimintakate (Netto)	773.070-	0	773.818,56-	748,56

Toiminta-ajatus

Vuoden 2004 alusta alkaen kuntien hoitama pelastustoimi siirtyi alueellisesti järjestettäväksi. Tätä toimintaa hoitamaan on perustettu Keski-Suomen pelastuslaitos, josta vastaa Jyväskylän kaupunki isäntäkuntaperiaatteella.

Palvelusuunnitelma

Pelastuslaitos toimii vuokrakiinteistöissä ja kalusto on pelastuslaitoksen omaa. Ensihoitopalveluihin kuuluvan ambulanssin tilat on vuokrattu Punasillan alueelta.

Pelastuslaitoksen suunnitelmiin kuuluu uuden paloaseman (noin 1100–1200 m²) rakentaminen Muurameen. Asemalle on löydettävä uusi sijoituspaikka läheltä Muuramen keskustaa.

Talousarvion toteutuminen

Pelastustoimen kustannukset toteutuivat suunnitellun mukaisesti. Kustannukset jaetaan asukasluvun suhteessa.

Paloaseman osalta hanke ei ole edennyt. Uudelle paloasemalle on tarkasteltu uutta sijaintia ja siitä on annettu Keski-Suomen pelastuslaitokselle esitys (kunnanhallitus 6.10.2014). Keski-Suomen pelastuslaitoksen johtokunta on käsitellyt asian 17.5.2016 ja päättänyt, että pelastuslaitos ei ole valmis vuokraamaan paloasematiloja Muuramen kunnan esittämältä Kinkovuorentien varren sijaintipaikalta esitetyllä aikataululla vuosina 2018–19. Päätöksen mukaan pelastuslaitos hyväksyy sen, että Saunakylän tai Hautalanmäen vaihtoehdossa asemakaavoitus ja maakaupat viivästyttävät hankesuunnittelun käynnistymistä. Aikataulu hankkeen osalta siirtyy.

Elinvoiman ja kestävä kasvun lautakunta:

Kohde	Nimi	Talousarvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
500	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK				
***	Toimintatulot	2.878.900	3.370	2.942.768,86	60.498,86-
***	Valmistus omaan käyttöön	210.000	0	286.220,58	76.220,58-
***	Toimintamenot	3.966.360-	8.680-	4.060.922,33-	85.882,33
****	Toimintakate (Netto)	877.460-	5.310-	831.932,89-	50.837,11-
***	Suunnitelmapoistot	1.542.080-	0	1.525.741,62-	16.338,38-
***	Laskennalliset tulot	110.670	0	317.106,02	206.436,02-
***	Laskennalliset menot	193.500-	0	409.501,36-	216.001,36-

Koko kunnan käyttötalous:

Kohde	Nimi	Talousarvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1	KÄYTTÖTALOUS				
***	Toimintatulot	36.532.730	0	37.539.805,65	1.007.075,65-
***	Valmistus omaan käyttöön	237.710	0	334.399,66	96.689,66-
***	Toimintamenot	82.004.920-	0	83.848.986,02-	1.844.066,02
****	Toimintakate (Netto)	45.234.480-	0	45.974.780,71-	740.300,71
***	Suunnitelmapoistot	3.850.700-	0	3.859.700,29-	9.000,29
***	Laskennalliset tulot	3.238.040	0	3.174.685,30	63.354,70
***	Laskennalliset menot	3.238.040-	0	3.174.685,30-	63.354,70-

4 TULOSLASKELMAN TOTEUTUMINEN

(Sisäisen tuloslaskelman mukaan)

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
TULOSLASKELMA					
TOIMINTATULOT					
*	Myyntitulot	3.838.110	0	4.558.374,95	720.264,95-
*	Maksutulot	2.168.780	0	2.304.832,04	136.052,04-
*	Tuet ja avustukset	23.358.300	0	23.580.181,11	221.881,11-
*	Muut toimintatulot	7.167.540	0	7.096.417,55	71.122,45
**	TOIMINTATULOT YHTEENSÄ	36.532.730	0	37.539.805,65	1.007.075,65-
**	VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	237.710	0	334.399,66	96.689,66-
TOIMINTAMENOT					
*	Henkilöstömenot	22.743.830-	0	22.820.669,16-	76.839,16
*	Palvelujen ostot	22.960.420-	0	24.631.615,85-	1.671.195,85
*	Aineet, tarvikkeet ja tavara	3.134.340-	0	3.288.927,14-	154.587,14
*	Avustukset	26.542.400-	0	26.565.546,09-	23.146,09
*	Muut toimintamenot	6.623.930-	0	6.542.227,78-	81.702,22-
**	TOIMINTAMENOT YHTEENSÄ	82.004.920-	0	83.848.986,02-	1.844.066,02
TOIMINTAKATE					
		45.234.480-	0	45.974.780,71-	740.300,71
*	Verotulot	38.754.000	0	39.403.587,65	649.587,65-
*	Valtionosuudet	10.121.000	0	10.326.825,00	205.825,00-
Rahoitustulot ja -menot					
*	Korkotulot	0	0	43.371,74	43.371,74-
*	Muut rahoitustulot	113.140	0	410.249,22	297.109,22-
*	Korkomenot	98.000-	0	71.190,93-	26.809,07-
*	Muut rahoitusmenot	53.440-	0	50.631,00-	2.809,00-
VUOSIKATE					
		3.602.220	0	4.087.430,97	485.210,97-
Poistot ja arvonalentumiset					
*	Suunn.mukaiset poistot	3.850.700-	0	3.859.700,29-	9.000,29
Satunnaiset erät					
TILIKAUDEN TULOS					
		248.480-	0	227.730,68	476.210,68-
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)					
		248.480-	0	227.730,68	476.210,68-

VEROTULOJEN ERITTELY

Verotulot	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
Kunnan tulovero	34 295 000	-	34 295 000	35 052 972,47	757 972,47
Yhteisövero	2 343 000	-	2 343 000	2 139 111,86	203 888,14
Kiinteistövero	2 116 000	-	2 116 000	2 211 503,32	95 503,32

	Tuloveroprosentti	Maksettavaa kunnallisveroa vastaava verotettava tulo	Muutos %
Verovuosi 2003	18,5	101 040 853	+ 4,5
Verovuosi 2004	18,5	105 195 483	+ 4,1
Verovuosi 2005	18,5	109 187 663	+ 3,8
Verovuosi 2006	18,5	115 664 216	+ 5,9
Verovuosi 2007	18,5	126 414 670	+ 9,3
Verovuosi 2008	18,5	136 237 040	+ 7,8
Verovuosi 2009	19,0	139 533 917	+ 2,4
Verovuosi 2010	19,5	142 583 772	+ 2,2
Verovuosi 2011	19,5	157 813 050	+ 5,6
Verovuosi 2012	19,5	157 815 000	+ 0,0
Verovuosi 2013	19,5	165 476 000	+ 4,9
Verovuosi 2014	19,5	166 626 000	+ 0,7
Verovuosi 2015	19,5	169 787 000	+ 1,8
Verovuosi 2016	19,5	172 328 000	+ 1,5
Verovuosi 2017	19,5	173 304 000	+ 0,6
Verovuosi 2018*	19,5	179 651 000	+ 2,8

* vahvistamaton

VALTIONOSUUKSIEN ERITTELY

Valtionosuudet	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama
Kunnan peruspalvelujen (ns.yhden putken) valtionosuus, ml.tasaukset				10 892 940	
Opetus- ja kulttuuri-toimen muut valtionosuudet				-758 415	
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus					
Yhteensä	10 121 000		10 121 000	10 326 825	205 825

5 INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
	Investointien talousarvio				
	Investointimenot				
1005	Tietokoneohjelmistot	35.000-	0	54.523,44-	19.523,44
1100	Maa-ja vesialueet	100.000-	0	143.185,00-	43.185,00
1115	Hallinto-ja laitosrak.hankinta	519.000-	0	399.913,72-	119.086,28-
1123	Muiden rakennusten hankinta	0	0	10.000,00-	10.000,00
1130	Kadut,tiet,torit ja puistot	1.207.000-	20.000	996.296,94-	190.703,06-
1135	Sillat,laiturit ja uimalat	29.000-	0	19.875,25-	9.124,75-
1140	Vedenjakelu-ja viemäriverkko	715.000-	0	513.689,28-	201.310,72-
1141	Hulevesiverkostot	0	20.000-	21.937,47-	1.937,47
1142	Sähköjohdot,ulkovalaistuslait-	60.000-	0	63.989,90-	3.989,90
1173	ATK-laitteet	68.700-	0	67.139,29-	1.560,71-
1174	Muut laitteet ja kalusteet	127.450-	0	125.422,97-	2.027,03-
1190	Ennakkomaksut	0	0	20.000,00	20.000,00-
1201	Tytäryhteisöosakkeet ja	0	0	2.680,00-	2.680,00
1210	Muut osakkeet ja osuudet	0	0	4.698,95-	4.698,95
*	Investointimenot yht.	2.861.150-	0	2.403.352,21-	457.797,79-
	Rahoitusosuudet				
1130	Kadut,tiet,torit ja puistot	86.000	0	128.550,00	42.550,00-
1174	Muut laitteet ja kalusteet	8.000	0	15.000,00	7.000,00-
*	Rahoitusosuudet yht.	94.000	0	143.550,00	49.550,00-
	Omaisuuuden myynti				
1100	Maa-ja vesialueet	100.000	0	44.295,44	55.704,56
1210	Muut osakkeet ja osuudet	0	0	184.418,06	184.418,06-
*	Omaisuuuden myynti yht.	100.000	0	228.713,50	128.713,50-
	Investoinnit netto	2.667.150-	0	2.031.088,71-	636.061,29-

5.1 Kunnanhallituksen investoinnit

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
900	KUNNANHALLITUS INV				
8500	Yleishallinnon invest.				
	Investointien talousarvio				
	Investointimenot				
1100	Maa-ja vesialueet	100.000-	0	143.185,00-	43.185,00
1190	Ennakkomaksut	0	0	20.000,00	20.000,00-
1201	Tytäryhteisöosakkeet ja	0	0	2.680,00-	2.680,00
1210	Muut osakkeet ja osuudet	0	0	4.698,95-	4.698,95
*	Investointimenot yht.	100.000-	0	130.563,95-	30.563,95
	Rahoitusosuudet				
	Omaisuuuden myynti				
1100	Maa-ja vesialueet	100.000	0	44.295,44	55.704,56
1210	Muut osakkeet ja osuudet	0	0	184.418,06	184.418,06-
*	Omaisuuuden myynti yht.	100.000	0	228.713,50	128.713,50-
	Investoinnit netto	0	0	98.149,55	98.149,55-

Hanketavoitteet

Raakamaan hankkiminen yhdyskuntarakenteen kehittämistä ja toteuttamista varten.

Hanketavoitteiden toteutuminen

Kunnanhallituksen investoinnit sisältävät menopuolella lähinnä maa-alueiden hankintaa. Suurin yksittäinen kauppa oli Välimaa -tilan hankkiminen noin 100 000 euron kauppahinnalla.

Maan hankintojen ja muiden investointien osalta talousarvio oli noin 30 000 toteutunutta pienempi. Perinteisesti maanhankintoihin on varattu talousarvioon vastaavansuuruinen määräraha, mutta valtuusto on talousarviovuoden aikana hyväksynyt osaltaan tehdyt maakaupat.

Investointien tulopuolelle oli varattu talousarviossa 100 000 euroa, mutta sen osalta toteuma oli 228 000 euroa. Tulopuolelle on kirjattu tontinmyyntitulot sekä vuoden 2018 aikana poikkeuksellisen suuri osakkeiden myynti kunnan omistamien asuntojen oalta. Kunta luopui vuoden aikana kaikista suoraan omistamistaan yksittäisistä asunnoista. Asunnot myytiin ensisijaisesti niissä asuneille vuokralaisille tai toissijaisesti avoimilla markkinoilla.

5.2 Tukipalveluiden investoinnit

Kohde	Nimi	Talousarvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
925	TUKIPALVELUIDEN INV				
8525	Tukipalveluiden invest				
	Investointien talousarvio				
	Investointimenot				
1005	Tietokoneohjelmistot	35.000-	0	54.523,44-	19.523,44
1115	Hallinto- ja laitosrak.hankinta	519.000-	0	399.913,72-	119.086,28-
1123	Muiden rakennusten hankinta	0	0	10.000,00-	10.000,00
1173	ATK-laitteet	35.500-	0	32.245,67-	3.254,33-
1174	Muut laitteet ja kalusteet	52.300-	0	54.065,97-	1.765,97
*	Investointimenot yht.	641.800-	0	550.748,80-	91.051,20-
	Rahoitusosuudet				
	Omaisuuksien myynti				
	Investoinnit netto	641.800-	0	550.748,80-	91.051,20-

ICT-PALVELUT

Hanketavoitteet

ATK-ohjelmien kehittäminen.
 Hankintaan lisää virustorjuntalisenssejä.
 Hankintaan lisää virtuaalisointilisenssejä.
 Hankintaan sähköinen kilpailutusjärjestelmä.

Uusitaan ja lisätään langattoman verkon tukiasemia.
 Uusitaan työasemia.
 Laajennetaan levyjärjestelmää.
 Laajennetaan virtuaalisointialustaa
 Uusitaan ja kehitetään kiinteänverkon toimivuutta

Hanketavoitteiden toteutuminen

Hankittiin työasemien suojaamista varten lisää virustorjuntalisenssejä.
 Hankittiin virtuaalityöpöytien käyttöä varten lisää virtuaalisointilisenssejä.
 Langattoman verkon kuuluvuus ja kapasiteetin lisättiin uusilla tukiasemilla.
 Työasemien uudistettiin poistamalla vanhimpia laitteita pois käytöstä.
 Levyjärjestelmän ja virtuaalisointialustan kapasiteettia laajennettiin.
 Kiinteän verkon laitteita uusittiin ja kapasiteettia lisättiin.

RUOKAPALVELU

Hanketavoitteet

Ruokapalvelu tarvitsee ruoanvalmistukseen uuneja, patoja ja painekeittokaappeja. Nykyisiä painekeittokaappeja on jouduttu korjaamaan viime vuosina useita kertoja ja varaosien saaminen on haastavaa. Painekeittokaapit ovat vuodelta 1990 ja ovat aivan elinkaarensa päässä. Varmistaaksemme ruokatuotannon on koneiden ja laitteiden oltava luotettavia. Painekeittokaapit ovat akuutein hankinta tällä hetkellä ruokapalvelun osalta. Seuraavina vuosina (2019-2020) tulee olemaan tarvetta kahdelle keittopadalle vastaamaan paremmin erityisruokavalioiden valmistamisen vaatimuksia.

Hanketavoitteiden toteutuminen

Kesän 2018 aikana hankittiin toiminnallemme välttämättömät painekeittokaapit (2kpl). Vuosille 2019-2020 suunnitellut investoinnit eivät ole toteutumassa suunnitellusti. Toimintaa kehitettäessä on havaittu, ettei ole välitöntä tarvetta keittopadoille. Vuodelle 2020 on suunniteltu uusia kiinteistöhoitajalla oleva ruokapalvelun toinen ajoneuvo. Laajempaa lämpö- ja kylmähauteiden uusintaa on luvassa lähivuosina kuten myös Joutsensalin kaluston uusiminen alkaa olla ajankohtainen.

KIINTEISTÖTOIMI

Hanketavoitteet

Kiinteistöihin esitetään vuodelle 2018 pääsääntöisesti ylläpitokorjauksia ja kunnostuksia. Virastotalon osalta keskeisimmät muutostyöt koskevat kirjaston uudistamista sekä muuta virastotalon ja sen ympäristön ylläpitoa. koulukiinteistöjen osalta korjauksia tehdään Mäkelänmäen koulun osalta, joilla varmistetaan rakennuksen käytettävyyttä ja sisäilman laatua. Terveyskeskuksen osalta tehdään peruskorjauksia tiloissa, jotka ovat vielä alkuperäiskunnossa. Kulttuurikeskuksessa tehdään kapseloiteja sekä kattojen kunnostusta ja aloitetaan selvitystyö energiatehokkuuden parantamiseksi.

Hanketavoitteiden toteutuminen

Virastotalolla toteutettiin pohjakerroksen käytävän lattiamateriaalin muutos kiviaineiseksi, pysäköintialueen asfaltointi sekä kirjaston muutos omatoimikirjastoksi. Tässä yhteydessä uusittiin lattiapinnoitus.

Mäkelänmäen koulun luokkahuoneiden ulkoseinät kapseloitiin varmistaa turvallisesti olosuhteet. Suunnitelmissa oli 8 luokan kapselointi, mutta sisäilmatyöryhmän suosituksesta kapseloimme kaikki luokkahuoneet (yht. 12 kpl).

Uimahallilla lisäsimme altaaseen liikuntaesteisille kaiteita ja korjasimme portaita. Kulttuurikeskuksella uusimme ikkunoita, tiivistimme ulkoseiniä ja teimme toiminnallisia muutoksia taideaineiden luokkiin.

Terveyskeskuksella uusimme uunin keittiöön sekä peruskorjasimme avosairaanhoidon käytävät ja wc-tilat.

Niittyahon koululle vaihdoimme ikkunat, kapseloimme ulkoseinät ja uusimme pohjakerroksen lattiamateriaaleja.

Uutena kiinteistönä hankimme Hiekkarinteen lavan.

5.3 Hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunnan investoinnit

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
950	HYVINVOINNIN JA PALV. LTK Investointien talousarvio Investointimenot				
1130	Kadut,tiet,torit ja puistot	336.000-	0	295.070,82-	40.929,18-
1135	Sillat,laiturit ja uimalat	29.000-	0	19.875,25-	9.124,75-
1173	ATK-laitteet	33.200-	0	34.893,62-	1.693,62
1174	Muut laitteet ja kalusteet	65.150-	0	71.357,00-	6.207,00
*	Investointimenot yht.	463.350-	0	421.196,69-	42.153,31-
	Rahoitusosuudet				
1130	Kadut,tiet,torit ja puistot	86.000	0	96.000,00	10.000,00-
1174	Muut laitteet ja kalusteet	8.000	0	15.000,00	7.000,00-
*	Rahoitusosuudet yht.	94.000	0	111.000,00	17.000,00-
	Omaisuuksien myynti Investoinnit netto	369.350-	0	310.196,69-	59.153,31-

VARHAISKASVATUS

Kinkomaan, Rajalan ja Leikarin päiväkoteihin uusitaan dokumenttikameroita ja videoprojekto-reita. Toteutui.

Varhaiskasvatuksen uuden Opetussuunnitelman tv-t – kasvatuksen sisältöjen toteuttamiseksi hankitaan 11 kpl tablettitietokoneita. Lisäksi Rajalan siirtopäiväkotiin hankitaan yksi kannet-tava tietokone Effica –käyttöön. Toteutui.

Rajalan siirtopäiväkodin kalustamiseen varataan määräraha.

Ylittyi, kaikki ryhmätilat tuli käyttöön ja pihalle tehtiin peliareena, kun Niittyahon päiväkotikin siirtyi tänne. Niittyahon päiväkoti investointivaraus (10 000€) jäi käyttämättä, mikä kattaa ylityksen.

Niittyahon koululle hankitaan kalustus kahteen opetustilaan.
Toteutui.

PERUSOPETUS JA LUKIO

Perusopetuksen uuden Opetussuunnitelman tv-t–kasvatuksen toteuttamiseksi hankitaan lait-teistoa. Hankinnat toteutetaan yhteisesti perusopetuksen ja lukion kesken, määräraha sisäl-tää laitteistot ohjelmistoihin.

Toteutui, määräraha käytettiin yläkoulun sekä Kinkomaan, Isolahden ja Niittyahon tv-t – laitteistohankintoihin.

Mäkelänmäen koulun luokissa uusitaan videoprojektoreita/dokumenttikameroita.
Toteutui.

Muuramen lukion, Nisulanmäen koulun, ja Mäkelänmäen koulun yhteiskäytössä olevan mu-siikkiluokan vanhentunutta ja osin epäkuntoista välineistöä, soittimia ja miksauspöytä uusi-taan, lisäksi hankitaan kaksi musiikin opetukseen soveltuvaa Ipad:ia.

Toteutui.

KULTTUURI- JA NUORISOPALVELUT

Pääkirjastolle investoidaan vuosien 2018 ja 2019 aikana omatoimikirjastopalvelu. Investoinnin toteutukseen on haettu valtionavustusta, jonka suuruudeksi arvioidaan 8000 euroa vuodelle 2018. Investoinnin kokonaisarvo on 23 000 euroa, josta 13 000 kohdentuu vuodelle 2018, ja 10 000 euroa vuodelle 2019.

Toteutui. Investointi toteutettiin kokonaisuudessaan vuoden 2018 aikana, jolloin vuoden 2019 osuus poistettiin investointiohjelmasta.

Omatoimikirjastoinvestointi sisältää mm. sähkösuunnittelun ja – asennukset, valvontakamerat, aikaohjatun valaistuksen, kulunvalvontayksikön, sähkölukot, kirjautumiskamerat, ohjelmistolisenssit, asennukset ja koulutukset. Lisäksi hankitaan uudet palautus- ja lainausautomaatit sekä kannettava tietokone palautustiskille. Osa investointi kokonaisuudesta, esimerkiksi lainaustiskin uusiminen rahoitetaan kirjaston käyttömenomäärärahasta.

Omatoimikirjastoon saatiin AVI:n hankeavustusta 15 000 euroa. Omatoimikirjaston toteutuneet kustannukset maksettiin investointimäärärahan lisäksi kirjaston käyttötalousmenoista sekä kiinteistötoimen määrärahoista. Omatoimikirjastojärjestelmän laitteisto yms. kulut olivat noin 12 000 euroa, automaatit 10 500, muut laitepäivitykset 5 000. Sen lisäksi sähköitä/atk-kaapelointeja yms. kuluja noin 5 000 euron verran (maksettiin kiinteistöpuolen rahoista). Omatoimijärjestelmän kulujen lisäksi viime vuonna lattian uusimisen yhteydessä uusittiin mm. Satusiilon kalusteet, palvelutiski sekä hankittiin nk. hiljaisen tilan lasiliukuovet.

Uuden Nuorisotilan ja – keskuksen kalustukseen varataan määrärahaa. Vanhan nuorisotilan kalustusta hyödynnetään soveltuvin osin.

Toteutui. Vanhan nuorisotilan kalustusta voitiin hyödyntää rajoitetusti sisä-ilmastoriskin vuoksi.

LIKKUVA MUURAME

Liikkuva Muurame –vastuualueen merkittävin investointi vuonna 2018 on tekonurmikentän pinnan uusiminen. Tekonurmen kunto on heikentynyt siinä määrin, että se sisältää turvallisuusriskin. Tekonurmen käyttöaste on kesäkaudella erittäin korkea, ja se on tärkeä etenkin lasten ja nuorten liikuttaja. Käytöstä poistettavaa tekonurmea jatko hyödynnetään lähimaastoon rakennettavalla ”ensilumen” ladulla, jonka avulla mahdollistetaan kuntalaisten hiihtokauden aikaistaminen. Vuodelle 2019 kohdennetaan Niittyahon koulun ladun siirtoon 15 000 euroa. Urheilukentän alueen kehittämiseen kohdennetaan taloussuunnitelmassa vuosille 2019 15 000 euroa, ja vuodelle 2020 100 000 euroa. Vuoden 2020 investointiin haetaan valtionavustusta, jonka arvioitu suuruus on 25 000 euroa. Seudun retkeilyreitit uudistamiseen kohdennetaan 50 000 euroa suunnitelmavuosina 2019 ja 2020.

Puistojen rakentamiseen taloussuunnitelmaan vuosina 2019 ja 2020 investoidaan 30 000 euroa.

Tekonurmen uusintaan haetaan valtionavustusta, jonka suuruudeksi arvioidaan 42 000€
190 000€

Kinkomaan uimalaiturin uusiminen.
12 000€

Ratastien matonpesupaikan välineistö on käyttöikänsä ohittanut. Tavoitteena on uusia yksi kuntalaisten käytössä olevan matonpesupaikka vuosittain tulevina vuosina.
17 000€

Kinkomaan lähiliikuntapaikan investointi 146 000 € v. 2018 on osa monivuotista kunnan taa-
jamien, koulujen ja päiväkotien lähiliikuntamahdollisuuksien kehittämissuunnitelmaa. Kinkomaan
lähiliikuntapaikkojen kehitys jatkuu vuodelle 2019, jolle kohdennetaan 161 000€

Lähiliikuntapaikan rakentamiseen haetaan valtionavustusta, jonka suuruudeksi arvioidaan
44 000€ vuonna 2018 ja 49 000€ vuonna 2019.
146 000€

Liikuntapalvelujen hankkeet ja investoinnit toteutuivat suunnitellusti.

5.4 Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunnan investoinnit

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1050	ELINVOIMAN JA KEST. KASVUN LTK Investointien talousarvio				
	Investointimenot				
1130	Kadut, tiet, torit ja puistot	871.000-	20.000	701.226,12-	149.773,88-
1141	Hulevesiverkostot	0	20.000-	21.937,47-	1.937,47
1142	Sähköjohdot, ulkovalaistuslait-	60.000-	0	63.989,90-	3.989,90
*	Investointimenot yht.	931.000-	0	787.153,49-	143.846,51-
	Rahoitusosuudet				
1130	Kadut, tiet, torit ja puistot	0	0	32.550,00	32.550,00-
*	Rahoitusosuudet yht.	0	0	32.550,00	32.550,00-
	Omaisuuksien myynti				
	Investoinnit netto	931.000-	0	754.603,49-	176.396,51-

LIIKENNEVÄYLÄT

UUDET ALUEET

Hanketavoitteet

Uusien asemakaava-alueiden katujen rakentaminen sekä katualueiden ja niiden ympäristön viimeistelyiden tekeminen.

Investointien toteuma

ALUE	TP 17	TA 18	TP 18
SEUNAVUORI - II-vaihe (aloitettu 2015)	<ul style="list-style-type: none"> Murtolammen-tien loppuosa Kissankäpälän loppuosa Hiidenporras Seunavuoren-tien loppuosa 	Rakentamisessa tauko	Rakentamisessa tauko
KINKOMAA - Liisala (aloitettu 2015)	<ul style="list-style-type: none"> Töyrypolun jatko Jyväpolku 	Pengerpolku (50 000 euroa)	Pengerpolku toteutui
TERVAMÄKI - Asemakaavan laajennus 2011	Uusia tontteja ei tarjottu	Uusia tontteja ei tarjota	Uusia tontteja ei tarjottu
ASUNTOALUEIDEN VIIMEISTELY - toteutetaan kun suurin osa alueiden tonteista on rakennettu - määräraha ei ole tarkoitettu päällystämiseen.	Seunavuoren ja Kinkomaan uusien asuntoalueiden viimeistelyä	Uusien asunto-alueiden viimeistely (20 000 euroa)	Murtolammen ja Liisalan alueen uusien asuntoalueiden viimeistelyä

Investointien toteutumisen analysointi

Seunavuoren alueella vuonna 2018 oli tavoitteena pitää kadunrakentamisen osalta taukoa ja keskittyä vanhojen katujen sekä vesihuollon perusparannuskohteisiin. Uutena katuna rakennettiin Liisalan alueelle Pengerpolku.

Pengerpolun rakentamisen jälkeen Liisalan alueen kunnallistekniikka on valmis.

Tervämäen alueella on pidetty rakentamisen osalta taukoa. Nykyisen asemakaava-alueen kadut on rakennettu Riekontien rakentamisen jälkeen, sen varrella on 7 tonttia. Alueelta on ostettu raakamaata lisää, joka tullaan lähitulevaisuudessa kaavoittamaan ja joka mahdollisesti vaikuttaa Tervämäen alueen liikenneverkkoon.

Tulevina vuosina rakentaminen kohdistuu Peltolammen, Seunavuoren, Hautalahden ja Sillanniityn alueisiin.

KEVYEN LIIKENTEN VÄYLÄT

Hanketavoitteet

Palveluiden saatavuus kävellen ja pyöräillen keskustan ja asuntoalueiden välillä.

Investointien toteuma

ALUE	TP 17	TA 18	TP 18
NIITYYHO	Teollisuustie – Niittyahon koulun I-vaihe	Teollisuustie – Niittyahon koulun II-vaihe 85 000 euroa	II-vaihe toteutui
KESKUSTA		Sanantien kevyen liikenteen väylä 100 000 euroa	Sanantien suunnitelmasta valittiin, rakentaminen siirtyy

Investointien toteutumisen analysointi

Vuoden 2018 tavoitteet ovat toteutuneet suunnitellun mukaisesti Sanantietä lukuun ottamatta, jonka rakentamista ei aloitettu valituksen vuoksi. Vuonna 2018 valmistui Niittyahon kevyen liikenteen väylä. Väylä parantaa Niittyahon liikenneturvallisuutta.

Kevyen liikenteen kehittämissuunnitelma valmistui loppuvuonna 2017. Suunnitelma sisältää verkoston kehittämisen lisäksi myös nykyisen väylästä korjauskohteet. Tärkeimpinä kehittämiskohteita ovat Niittyahon, Sanantien, Kenttätien kevytliikenneväylät sekä hautausmaalle pääsy.

MUUT LIIKENNEVÄYLÄT

Hanketavoitteet

Kaavateiden ja hulevesijärjestelmien rakentaminen, perusparantaminen, liikenneturvallisuutta lisäävät kohteet ja toimet sekä asfaltointi.

Investointien toteuma

Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunta päätti vuoden 2018 perusparannettavista kaduista erikseen 12.12.2017. Vuonna 2018 rakentaminen painottui vanhojen katujen perusparannuksiin, joiden alta korjattiin myös vesihuoltoverkostoa. Perusparannettaviksi katuja olivat Rivipolun loppuosa, Rajalantien alku- ja keskiosa, Kinkorinteen ja Mäntykujan alkuosa sekä Suilaja Havastie. Vuoden 2018 tavoitteet toteutuivat pääosin suunnitellun mukaisesti. Sanantien peruskorjausta ei aloitettu, sillä tien varteen suunnitellusta kevytliikenneväyläsuunnitelmasta valitettiin. Kinkorinteen alkuosan ja vesihuollon perusparannus jäi toteuttamatta vuonna 2018 muiden kohteiden vesihuollon perusparannuksien haasteellisuudesta johtuvien aikataulujen vuoksi.

Asfaltointikohteista päätettiin elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunnassa 13.3.2018. Asfaltointia esitettiin tehtäväksi ainoastaan ns. vanhoille alueille seuraavasti; Saarenkyläntien loppuosa, Korvenkyläntien katualueen loppuosa, Yrittäjätien alkuosa, Kiuastie, Purotien alkuosa, Pyyppöläntien katualueen alkuosa, Majalantien alkuosa.

Sillanniityn kosteikkopuiston suunnittelu aloitettiin vuonna 2017 ja toteuttaminen ajoitettiin vuosille 2017 - 2018. Hankkeelle on haettu ja saatu avusta Keski-Suomen ELY-keskukselta yhteensä 121 650 euroa (ELYn päätökset 30.5.2017 ja 13.4.2018). Alueen pohjaolosuhteet olivat kaivuutöiden osalta haastavat, joten kuivan kesän johdosta toteuttamisaikataulua päätettiin aikaistaa tavoitteena maansiirtotöissä saatava mahdollinen säästö sekä teknisen toteutuksen helpottuminen. Vuoden 2018 kustannukset ylittyivät suunnitellusta arviosta 63 000 euroa, kustannukset vähentävät vuoden 2019 investointiosuutta.

Investointien toteutumisen analysointi

Teiden päällystäminen vähentää liikenneväylien kunnossapitokustannuksia ja lisää käyttömu-kavuutta. Uudet kokonaan rakennetut kadut asfaltoidaan yleensä seuraavana vuonna. Ns. vanhoilla alueilla asfaltointi edellyttää, että katu on peruskorjattu. Vanhoilla alueilla toteutetut alueet tiivistävät yhdyskuntarakennetta.

Sillanniityn kosteikkopuiston rakentamisen ehkäisee Muuramenlammen kuormitusta ja kehittää ranta-alueen virkistyskäyttöä.

TIEVALAISTUS

Hanketavoitteet

Kunnan pitkän aikavälin tavoitteena on kaikkien katujen ja kevyen liikenteen väylien valaiseminen energiatehokkaasti.

Investointien toteuma

Katuvalokohteista päätettiin elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunnassa 10.4.2018. Uusia valaistuskohhteita vuonna 2018 oli Murtolammen alue, Rajalassa Pätkä, Verkkoniemessä Havastie ja Äyskärintie, Niittyahossa Havutien kevytliikenneväylä sekä Kinkomaalla Töyrypolku. Uusia valaisimia rakennettiin yhteensä 48 kpl.

Elohopeapohjaisten valaisimien vaihto on pääosin saatu tehtyä kunnan alueella. Lähivuosina valaisinvaihtoja joudutaan tekemään vanhemmille suurpainenaatriumvalaisimille.

Investointien toteutumisen analysointi

Tievalaistuksen tarkoituksena on parantaa ihmisten asuin- ja työympäristöä sekä edistää viihtyvyyttä ja turvallisuutta. Valaistuksen laajentaminen lisää käyttömenoja.

KALUSTON HANKINTA

Hanketavoitteet

Elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunnan toimintaan tarvittavan kaluston hankinta.

Investointien toteuma

Vuodelle 2018 ei ollut talousarviossa kaluston hankintaan määrärahoja.

Vuonna 2019 tulee uusittavaksi nosturikuorma-auto ja vuonna 2020 toinen vanhoista traktoreista.

6 RAHOITUSOSAN TOTEUTUMINEN

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
RAHOITUSLASKELMA					
	Toiminnan rahavirta				
**	Vuosikate	3.602.220	0	4.087.430,97	485.210,97-
**	Tulorahoituksen korjaukset	1.000.000-	0	828.802,72-	171.197,28-
	Investointien rahavirta				
*	Investointimenot	2.861.150-	0	2.403.352,21-	457.797,79-
*	Rah.osuudet invest. menoihin	94.000	0	143.550,00	49.550,00-
*	Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1.100.000	0	1.057.516,22	42.483,78
***	Toiminnan ja invest. rahavirta	935.070	0	2.056.342,26	1.121.272,26-
	Rahoituksen rahavirta				
	Antolainojen muutokset				
*	Antolainojen lisäykset	0	0	750.000,00-	750.000,00
*	Antolainojen vähennykset	36.360	0	99.739,09	63.379,09-
	Lainakannan muutokset				
*	Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1.211.390	0	0,00	1.211.390,00
*	Pitkäaikaisten lainojen vähenn	2.182.820-	0	2.376.025,65-	193.205,65
*	Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	200.000,00	200.000,00-
	Muut maksuvalmiuden muutokset				
*	Toimeksiant.var.ja po:n muut.	0	0	16.918,00	16.918,00-
*	Saamisten muutos	0	0	139.492,29-	139.492,29
*	Korottomien velkojen muutos	0	0	515.233,79	515.233,79-
***	Rahoituksen rahavirta	935.070-	0	2.433.627,06-	1.498.557,06
*****	RAHAVAROJEN MUUTOS	0	0	377.284,80-	377.284,80
*	RAHAVAROJEN MUUTOS	0	0	377.284,80	377.284,80-

7 YHTEEVETO VALTUUSTON HYVÄKSYMIEŒ MÄÄRÄRAHOJEN JA TULOARVIOIDEN TOTEUTTAMISESTA

	Määrärahat					Tuloarviot				
	Alkup. talous-arvio	TA:n muu-tokset	TA-muu-tosten jälkeen	Toteu-tuma	Poik-keama	Alkup. talous-arvio	TA:n muu-tokset	TA-muu-tosten jälkeen	Toteu-tuma	Poik-keama
KÄYTTÖTALOUSOSA										
Keskusvaalilautakunta										
Vaalit	7		7	22	15	15		15	16	-1
Keskusvaaliltk yht.	7		7	22	15	15		15	16	-1
Tarkastuslautakunta										
Tarkastuslautakunta	26		26	28	2					
Tarkastusltk yht.	26		26	28	2					
Kunnanhallitus										
Hallinto ja henkilöstö	2433	7	2440	2465	25	196	2	198	210	-12
Sisäiset palvelut	121		121	123	2					0
Seutu ja alueyhteistyö	5		5	1	-4					0
Muu toiminta	22		22	23	1					0
Kiinteistötoimi	3615		3615	3537	-78	5347		5347	5599	-252
Keskuskeittiö	1248		1248	1297	49	1172		1172	1162	10
Kunnanhallitus yht.	7444	7	7451	7446	-5	6715	2	6717	6971	-254
Hyvinvoinnin ja palv.ltk										
Hyvinvoinnin ja palv ltk	39		39	26	-13					
Hallinto	467		467	454	-13	0		0	74	-74
Varhaiskasvatus	6605	70	6675	6613	-62	574	27	601	596	5
Perusopetus	10760	27	10787	10824	37	344	13	357	400	-43
Toisen asteen koulutus	1405		1405	1415	10	14		14	46	-32
Liikkuva Muurame	1558	43	1601	1480	-121	242	15	257	331	-74
Joukkoliikenne	322		322	330	8	0		0	0	0
Kulttuuri ja nuorisopalv	1032	16	1048	998	-50	101	6	107	112	-5
HYPA ltk yht	22188	156	22344	22140	-204	1275	61	1336	1559	-223
Kunnan avustus liikelaitokselle	22921		22921	22921	0					
Palkkatuki	315	-172	143			125	-66	59		
Elinvoimn j kest.kasvun ltk										
ELK ltk	109		109	109	0			0		0
Infra ja mittaus	1215		1215	1126	-89	120		120	139	-19
Vesihuolto	902		902	967	65	1486		1486	1803	-317
Luvat ja valvonta	357		357	357	0	101		101	159	-58
Maankäyttö ja elinkeino	400	9	409	442	33	1172	3	1175	842	333
Muu toiminta	773		773	774	1			0		0
ELK ltk yhteensä	3756	9	3765	3775	10	2879	3	2882	2943	-61
KÄYTTOTALOUS YHT	56342	172	56514	56332	-182	10884	66	10950	11489	-539
TULOSLASKELMAOSA										0
Verotulot						38754		38754	39404	-650
Valtionosuudet						10121		10121	10327	-206
Korkotulot						0		0	43	-43
Muut rahoitustulot						113		113	410	-297
Korkomenot	98		98	71	-27					
Muut rahoitusmenot	53		53	50	-3					
Satunnaiset tuotot										
Satunnaiset kulut										
YHTEENSÄ	151		151	121	-30	48988		48988	50184	-1196

	Määrärahat					Tuloarviot				
	Alkup. talous-arvio	TA:n muutokset	TA-muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama	Alkup. talous-arvio	TA:n muutokset	TA-muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
INVESTOINTIOSA										
Kunnanhallitus	100		100	130	30	100		100	229	-129
Tukipalvelut	642		642	551	-91					
Hyvinv. ja palv. Itk	463		463	421	-42	94		94	111	-17
ELK Itk	1646		1646	1301	-345	0		0	32	-32
INVESTOINNIT YHT	2851		2851	2403	-448	194		194	372	-178
RAHOITUSOSA										
Antolain. muutokset										
Antol.saam. lis.				750	750					
Antol.saam.väh.						36		36	99	-63
Lainakannan muutok.										
Pitkäaik.lain.lis.						1211		1211	0	1211
Pitkäaik.lain.väh.	2183		2183	2376	193					
Lyhytaik.lain.muut.									200	-200
Vaikutus maksuvalm.	325		325	362	37	539	106	645		
YHTEENSÄ	2508	0	2508	3488	980	1786		1892	299	948
KAIKKI YHTEENSÄ	61852	172	62024	62344	320	61852	172	62024	62344	320

8 TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

8.1 Tuloslaskelma

	V. 2018	V. 2017
TOIMINTATUOTOT		
* Myyntituotot	3.083.703,03	2.693.733,66
* Maksutuotot	2.303.241,04	2.321.036,87
* Tuet ja avustukset	659.431,11	592.453,59
* Muut toimintatuotot	2.036.660,47	1.917.247,04
** TOIMINTATUOTOT YHTEENSÄ	8.083.035,65	7.524.471,16
** VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	334.399,66	313.359,73
TOIMINTAKULUT		
Henkilöstökulut		
* Palkat ja palkkiot	18.308.428,14-	17.462.522,97-
Henkilösivukulut		
* Eläkekulut	3.786.338,68-	3.660.875,56-
* Muut henkilösivukulut	725.902,34-	795.375,54-
* Palvelujen ostot	23.241.491,67-	21.391.529,17-
* Aineet, tarvikkeet ja tavara	3.253.074,40-	3.179.533,05-
* Avustukset	3.644.796,09-	3.410.469,60-
* Muut toimintakulut	1.432.184,70-	1.372.061,97-
** TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	54.392.216,02-	51.272.367,86-
TOIMINTAKATE	45.974.780,71-	43.434.536,97-
* Verotulot	39.403.587,65	38.654.781,10
* Valtionosuudet	10.326.825,00	9.969.844,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
* Korkotuotot	43.371,74	11.688,91
* Muut rahoitustuotot	363.505,42	129.900,96
* Korkokulut	71.190,93-	78.926,84-
* Muut rahoituskulut	3.887,20-	3.977,38-
VUOSIKATE	4.087.430,97	5.248.773,78
Poistot ja arvonalentumiset		
* Suunn.mukaiset poistot	3.859.700,29-	3.675.605,21-
Satunnaiset erät		
TILIKAUDEN TULOS	227.730,68	1.573.168,57
* Varausten lis.(-)tai väh.(+)	0,00	1.100.000,00-
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	227.730,68	473.168,57

8.2 Rahoituslaskelma

	V. 2018	V. 2017	
RAHOITUSLASKELMA			
Toiminnan rahavirta			
**	Vuosikate	4.087.430,97	5.248.773,78
**	Tulorahoituksen korjaukset	828.802,72-	704.818,74-
Investointien rahavirta			
*	Investointimenot	2.403.352,21-	4.223.402,53-
*	Rah.osuudet invest. menoihin	143.550,00	56.000,00
Pysyvien vastaavien			
*	hyödykkeiden luovutustulot	1.057.516,22	758.357,66
***	Toiminnan ja invest. rahavirta	2.056.342,26	1.134.910,17
Rahoituksen rahavirta			
Antolainojen muutokset			
*	Antolainojen lisäykset	750.000,00-	72.229,00-
*	Antolainojen vähennykset	99.739,09	36.363,64
Lainakannan muutokset			
*	Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0,00	5.000.000,00
*	Pitkäaikaisten lainojen vähenn	2.376.025,65-	2.181.410,26-
*	Lyhytaikaisten lainojen muutos	200.000,00	2.400.000,00-
*	Oman pääoman muutokset	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset			
*	Toimeksiant.var. ja po:n muut.	16.918,00	114,00
*	Saamisten muutos	139.492,29-	936.715,33-
*	Korottomien velkojen muutos	515.233,79	192.316,06
***	Rahoituksen rahavirta	2.433.627,06-	361.560,89-
*****	RAHAVAROJEN MUUTOS	377.284,80-	773.349,28
*	RAHAVAROJEN MUUTOS	377.284,80	773.349,28-
Rahavarat 31.12.			
	1.1.	654.395,74	1.031.680,54
		<u>1.031.680,54</u>	<u>258.331,26</u>
		-377.284,80	773.349,28

8.3 Tase

	V.2018	V.2017	
T A S E			
VASTAAVAA			
A PYSYVÄT VASTAAVAT			
I Aineettomat hyödykkeet			
*	1. Aineettomat oikeudet	152.820,67	166.955,95
**	Aineettomat hyödykkeet yht.	152.820,67	166.955,95
II Aineelliset hyödykkeet			
*	1. Maa- ja vesialueet	9.810.972,53	9.729.742,71
*	2. Rakennukset	30.141.982,04	31.559.067,52
*	3. Kiinteät rakenteet ja laitt	9.869.270,91	10.012.596,78
*	4. Koneet ja kalusto	624.335,93	780.251,33
*	6. Ennakkomaksut ja kesk.eräis	0,00	20.000,00
**	Aineelliset hyödykkeet yht	50.446.561,41	52.101.658,34
III Sijoitukset			
*	1. Osakkeet ja osuudet	4.452.412,30	4.629.451,41
*	3. Muut lainasaamiset	686.624,51	36.363,60
*	4. Muut saamiset	146.193,00	146.193,00
**	Sijoitukset yhteensä	5.285.229,81	4.812.008,01
****	PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	55.884.611,89	57.080.622,30
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT			
*	2. Lahj.rahastojen erityiskatt	1.990,48	2.003,45
****	TOIMEKSIANTOJEN VARAT YHT	1.990,48	2.003,45
C VAIHTUVAT VASTAAVAT			
I Vaihto-omaisuus			
II Saamiset			
Pitkäaikaiset saamiset			
*	2. Lainasaamiset	0,00	693.000,00
**	Pitkäaik.saamiset yhteensä	0,00	693.000,00
Lyhytaikaiset saamiset			
*	1. Myyntisaamiset	1.404.281,42	1.126.007,23
*	2. Lainasaamiset	335.066,60	124.594,80
*	3. Muut saamiset	461.504,56	520.886,82
*	4. Siirtosaamiset	1.320.890,97	917.762,41
**	Lyhytaikaiset saamiset yht.	3.521.743,55	2.689.251,26
***	Saamiset yhteensä	3.521.743,55	3.382.251,26
III Rahoitusarvopaperit			
*	1. Osakkeet ja osuudet	15.178,66	15.178,66
**	Rahoitusarvopaperit yht.	15.178,66	15.178,66
IV Rahat ja pankkisaamiset			
**	Rahat ja pankkisaamiset yht.	639.217,08	1.016.501,88
****	VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	4.176.139,29	4.413.931,80
*****	VASTAAVAA YHTEENSÄ	60.062.741,66	61.496.557,55

	V.2018	V.2017
VASTATTAVAA		
A OMA PÄÄOMA		
* I Peruspääoma	18.365.317,85-	18.365.317,85-
* II Arvonkorotusrahasto	7.386,81-	25.046,55-
* III Muut omat rahastot	1.011.664,00-	1.011.664,00-
* IV Ed.tilikausien yli/alijäämä	9.038.612,51-	8.565.443,94-
* V Tilikauden yli/alijäämä	227.730,68-	473.168,57-
*** OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	28.650.711,85-	28.440.640,91-
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
* 2. Vapaaehtoiset varaukset	1.100.000,00-	1.100.000,00-
*** POISTOERO JA VAPAAEHT.VAR.YHT	1.100.000,00-	1.100.000,00-
C PAKOLLISET VARAUKSET		
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
* 2. Lahjoitusrahastojen pääoma	1.990,48-	2.003,45-
* 3. Muut toimeksiantojen pääoma	87.374,25-	70.456,25-
*** TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT YHT.	89.364,73-	72.459,70-
E VIERAS PÄÄOMA		
I Pitkäaikainen		
* 2. Lainat vakuutus- ja rah.lai	6.089.743,57-	7.740.769,22-
* 7. Muut velat	2.141.747,93-	2.018.507,91-
** Pitkäaikainen vieras po. yht.	8.231.491,50-	9.759.277,13-
II Lyhytaikainen		
* 1. Joukkovelkakirjalainat	12.200.000,00-	12.000.000,00-
* 2. Lainat rahoitus- ja vak.lai	1.397.820,52-	2.122.820,52-
* 5. Saadut ennakot	22.396,00-	24.445,02-
* 6. Ostovelat	3.940.948,13-	3.702.242,58-
* 7. Muut velat	958.411,12-	834.273,34-
* 8. Siirtovelat	3.471.597,81-	3.440.398,35-
** Lyhytaikainen vieras po. yht.	21.991.173,58-	22.124.179,81-
*** VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	30.222.665,08-	31.883.456,94-
***** VASTATTAVAA	60.062.741,66-	61.496.557,55-

8.4 Konsernilaskelmat

KONSERNIN TULOSLASKELMA

	2018	2017
Toimintatuotot	24 135 176,33	23 808 572,10
Toimintakulut	- 70 576 022,30	- 67 182 673,53
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	- 52 265,55	30 091,51
TOIMINTAKATE	- 46 493 111,52	- 43 344 009,92
Verotulot	39 403 587,65	38 654 781,10
Valtionosuudet	13 256 021,34	12 744 022,53
Rahoitustuotot ja -kulut	-	-
Korkotuotot	37 881,84	17 078,04
Muut rahoitustuotot	385 115,67	134 854,47
Korkokulut	- 355 166,63	- 401 153,95
Muut rahoituskulut	- 20 165,75	- 18 845,30
VUOSIKATE	6 214 162,60	7 786 726,97
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poisto	- 6 128 494,80	- 5 715 139,49
Omistuksen eliminointierot	51,61	- 18 826,83
Arvonalentumiset	-	-
Satunnaiset erät	-	-
TILIKAUDEN TULOS	85 719,41	2 052 760,65
Tilinpäätössiirrot	- 1 203,93	12 014,99
Tilikauden verot	- 33 628,29	- 8 942,27
Laskennalliset verot	- 42 808,26	- 52 778,38
Vähemmistöosuudet	- 221,75	169,13
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	7 857,18	2 003 224,12

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMA

	2018	2017
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	6 214 162,60	7 786 726,97
Satunnaiset erät		
Tilikauden verot	-33 628,29	-8 942,27
Tulorahoituksen korjauserät	-762 078,32	-925 528,06
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-6 994 274,43	-7 339 482,89
Rahoitusosuudet investointeihin	185 420,67	131 037,37
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	1 098 078,44	1 291 157,82
Toiminnan ja invest. rahavirta	-292 319,34	934 968,94
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0,00	-73 989,58
Antolainasaamisten vähennykset		
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	1 815 842,76	7 177 116,12
Pitkäaikaisten lainojen vähenn	-4 125 064,43	-3 853 605,48
Lyhytaikaisten lainojen muutos	605 000,00	-3 341 500,00
Oman pääoman muutokset	7 821,13	131 429,28
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiant.var.ja po:n muutok	16 635,61	-11 909,87
Vaihto-omaisuuden muutos	13 651,05	26 728,49
Saamisten muutos	331 942,25	-552 528,66
Korottomien velkojen muutos	394 919,09	790 826,91
Rahoituksen rahavirta	-939 252,54	292 567,21
RAHAVAROJEN MUUTOS	-1 231 571,88	1 227 536,15
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12	2 264 257,61	3 495 978,28
Rahavarat 1.1.	3 495 829,49	2 268 442,13
	-1 231 571,88	1 227 536,15

Rahavarojen muutos edellisestä vuodesta ei täsmää, ero 148,79 €. Keski-Suomen Liiton maksuosuuden jakautuminen jäsenkuntien kesken on muuttunut v. 2017 verrattuna.

KONSERNITASE

VASTAAVAA	2018	2017
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	571 848,01	581 867,22
Muut pitkävaikutteiset menot	171 978,03	148 217,07
Ennakkomaksut		
Aineettomat hyödykkeet yht.	743 826,04	730 084,29
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	11 557 733,44	11 371 608,98
Rakennukset	49 238 737,92	51 200 232,89
Kiinteät rakenteet ja laitteet	11 077 478,90	11 390 261,25
Koneet ja kalusto	1 436 887,39	1 761 296,53
Muut aineelliset hyödykkeet	31 712,44	32 622,40
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	6 055 267,50	2 970 989,29
Aineelliset hyödykkeet yht.	79 397 817,60	78 727 011,34
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	359 620,90	419 545,99
Muut osakkeet ja osuudet	2 023 936,59	2 238 265,14
Muut lainasaamiset	0,00	36 363,60
Muut saamiset	156 738,96	116 037,45
Sijoitukset yht.	2 540 296,45	2 810 212,18
PYSYVÄT VASTAAVAT YHT.	82 681 940,08	82 267 307,80
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	48 042,89	51 939,31
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	100 235,21	113 886,26
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	191,94	15 205,58
Lyhytaikaiset saamiset	5 991 458,80	5 330 419,56
Rahoitusarvopaperit	56 576,27	56 624,79
Rahat ja pankkisaamiset	2 207 681,34	3 439 395,28
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHT.	8 356 143,55	8 955 531,47
VASTAAVAA YHTEENSÄ	91 086 126,52	91 274 778,58

VASTATTAVAA	2018	2017
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	18 365 317,85	18 365 317,85
Säätiöiden ja yhdistysten peruspääomat		
Arvonkorotusrahassto	7 386,81	25 046,55
Muut omat rahastot	3 197 118,81	3 195 738,02
Ed.tilikausien ylijäämä (alijäämä)	4 725 496,39	2 689 732,08
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	7 857,18	2 003 224,12
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	26 303 177,04	26 279 058,62
VÄHEMMISTÖOSUUDET	11 976,91	11 729,93
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevakuutukset		
Muut pakolliset varaukset	411 582,95	386 693,39
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	138 658,08	125 918,88
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaik.korollinen vieras pääoma	31 490 357,84	33 003 076,72
Pitkäaik.koroton vieras pääoma	2 979 358,71	2 813 414,16
Lyhytaik.korollinen vieras pääoma	17 222 989,02	16 791 523,74
Lyhytaik.koroton vieras pääoma	12 528 025,98	11 863 363,14
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	64 220 731,55	64 471 377,76
VASTATTAVAA	91 086 126,52	91 274 778,58

9 TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

9.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Jaksotus

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointeihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Kunnanvaltuuston hyväksymällä poistosuunnitelman muutoksella on hallinto- ja laitosrakennusten sekä vedenjakelu- ja viemäriverkoston poistoaikoja tarkistettu 1.1.2013 alkaen. Muutos perustuu hyödykkeiden taloudellisen pitoajan uudelleenarviointiin. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Vyörytys

Kustannuspaikoille vyörytetään laskennallisina erinä siivoustoimi, työterveyshuolto, ict, taloustoimisto, kopiointi, postitus, puhelinkeskus ja toimistotarvikkeet. Vuodesta 2015 alkaen vyörytetään tehtäväalueita koskeva hallinto.

Sisäiset erät

Sisäisesti laskutetaan tilojen vuokrat, ateriasuoritteet, vesi- ja jätevesilaskut, konekeskuksen palvelut ja muut sisäiset laskut esim. työpajan laskutus.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Kustannuspaikkarakennetta muutettiin kun 1.1.2017 alkaen sosiaali- ja terveystoimi yhdistyivät samaan Muuramen Hyvinvointi -liikelaitokseen. Lautakuntaorganisaation uudistus toteutettiin 1.6.2017 alkaen. Lapsi- ja perhepalveluiden lautakunta ja asukaspalveluiden lautakunta sekä teknisten palveluiden lautakunta lakkautettiin. Perustettiin uudet kaksi lautakuntaa, hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunta sekä elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunta. Lautakuntien sisäinen tehtäväjako muuttui. Lapsi- ja perhepalveluiden lautakunnan ja asukaspalveluiden lautakunnan tehtävät siirtyivät pääosin hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunnalle. Soten osuudesta lautakunnalle jäi järjestämisvastuu ja liikelaitoksen avustuksen määrittäminen. Kiinteistötoimi, siivous- ja toimitilapalveluineen kuten myös ruokahuollon toiminta siirtyi kunnanhallituksen tukipalveluiden alaisuuteen. Puistot, urheilu- ja ulkoilualueiden hoitaminen on hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunnan alaisena toimintana. Kunnanhallituksen alaisuudesta elinkeinoelämän edistäminen siirtyi elinvoiman ja kestävän kasvun lautakunnalle ja joukkoliikenne sekä vammaisneuvosto siirtyivät hyvinvoinnin ja palveluiden lautakunnalle. Muuramen Hyvinvointi -liikelaitos sekä vesihuolto sisältyvät Muuramen kunnan tilinpäätöslukuihin, mutta niistä tehdään myös eriytetyt tilinpäätökset.

Vuonna 2018 maksettavat lomarahat on vuoden 2017 tilinpäätöksessä laskettu kilpailukyky-sopimuksen mukaisesti 30 %:lla vähennettynä.

9.2 Konsernitilinpäätöksen liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistetty tytäryhteisöt, joissa kunnalla on määräämisvalta ja kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Muuramen Hyvinvointi Oy on perustettu vuonna 2015, yhteisöllä ei ole ollut vielä toimintaa. Vuoden 2017 aikana Muuramen kunta osti Kiinteistö Oy Muuramen Elämänkaaren osakkeet, Elämänkaaresta tuli kunnan 100 % omistama tytäryhtiö. Samana vuonna kunta osti Kiinteistö Oy Muuramen Virastotien koko osakekannan.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset saamiset ja velat on vähennetty sekä konserni-yhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien taseisiin merkityt olennaiset keskinäiset saamiset ja velat vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Liittymismaksuista (vesihuolto, kaukolämpö) on eliminoitu sisäiset tapahtumat, jotka on pystytty selvittämään. Kiinteistöveroja ei ole vähennetty.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa vapaaehtoiset ja verotusperusteiset varaukset ja poistoero on jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan. Jako on otettu huomioon omistuksen eliminoinnissa, vähemmistöosuuksien erottamisessa sekä osakkuusyhteisöjen yhdistelemisessä.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäinen omistus on eliminoitu.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Asunto-osakeyhtiöiden ja keskinäisten kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot sekä Muuramen Lämpö Oy:n kaukolämpökanavien poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisö on yhdistelty pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Kiinteistö Oy Muuramen Virastotie 7 edellisen vuoden tilinpäätöstiedot ovat vertailutiedoissa mukana vain viimeisen kolmen kuukauden osalta.

9.3 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Liitetieto 6

Toimintatuotot tehtäväalueittain

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Yleishallinto	436 984	566 578	210 527	393 676
Sosiaali- ja terveystuotot	13 486 235	13 191 695	2 996 454	2 617 217
Opetus- ja kulttuurituotot	2 042 733	2 270 533	1 491 460	1 615 799
Muut palvelut	7 583 638	7 487 473	2 770 509	2 605 486
Tukipalvelut kiinteistö ja ravintohuolto	597 654	292 293	597 654	292 293
Toimintatuotot yhteensä	24 147 245	23 808 572	8 066 604	7 524 471

Sosiaali- ja terveystuotot				
Toimintatuotot tehtäväalueittain				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Sosiaali- ja terveystuotot	13 486 235	13 191 695	2 996 454	2 617 217
Siitä:				
Lapsi- ja oppilastuotot			13 786	14 562
Perhe- ja aikuissosiaalityö			80 410	44 095
Aktivointi ja työllistäminen			299 145	250 298
Vanhuspalvelut			1 319 392	1 176 641
Vammaistuet			133 716	127 829
Terveystuotot			365 272	249 875
Avosairaanhoidon tuotot			406 672	368 119
Suun terveydenhuolto			378 063	385 346

Liitetieto 7

Verotulojen erittely

	Kunta	
	2018	2017
Kunnan tulovero	35 052 972	34 204 569
Osuus yhteisöveron tuotosta	2 139 112	2 316 333
Kiinteistövero	2 211 503	2 133 879
Yhteensä	39 403 588	38 654 781

Liitetieto 8

Valtionosuuksien erittely	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
	Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasausta)	10 892 940	10 628 628	10 892 940
Verotuloihin perustuva valtiosuuden tasaus	192 300	140 520	192 300	140 520
Järjestelmämuutoksen tasaus	0	-63 528	0	-63 528
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-758 415	-735 776	-758 415	-735 776
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus				
Yksikköhintarahoituksen mukainen *) valtionosuus	2 963 803	2 811 776		
Yhteensä	13 290 628	12 781 620	10 326 825	9 969 844

Liitetieto 11

Suunnitelman mukaisten poistojen perusteet

Investointimenojen poistojen määrittämisessä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa.

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu investointien hankintamenoista arvioidun taloudellisen pitoajan mukaan. Muuramen kunnan poistosuunnitelmaa on tarkastettu (KV 25.6.2012 § 40 ja Kh 6.8.2012 § 108) uuden poistoyleisohjeen mukaiseksi 1.1.2013 alkaen.

Poistosuunnitelman aloittaminen:

hankinta 1.1.-30.6.	-poistot 1.7. alkaen
hankinta 1.7.-31.12.	-poistot seuraavan vuoden alusta
kiinteät rakenteet ja laitteet	-poistot seuraavan vuoden alusta

Investointivaraus käsitellään suosituksen mukaisesti.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmät ovat:

ATK-ohjelmistot	3 vuotta	tasapoisto
Hallinto- ja laitosrakennukset	30-50 vuotta	- " -
Asuinrakennukset	- " -	- " -
Tehdas- ja tuotantorakennukset	20-50 vuotta	- " -
Vapaa-ajan rakennukset	- " -	- " -
Muut rakennukset	- " -	- " -
Kiinteät rakenteet ja laitteet	10-25 %	menojäännöspoisto
Vesilaitoksen laitoskoneet	25 %	- " -
Koneet ja kalusto	3-15 vuotta	tasapoisto

Pienet käyttöomaisuushankinnat, joiden hankintameno alle 10 000 €, on kirjattu vuosikuluksi. (€)

v.2018	346 774	v.2017	288 486
--------	---------	--------	---------

Liitetieto 14

Satunnaiset erät: - ei ilmoitettavaa.

Liitetieto 9

Palvelujen ostojen erittely		
	Kunta	
	2018	2017
Asiakaspalvelujen ostot	16 460 295	14 605 449
Muiden palvelujen ostot	6 781 197	6 786 080
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	23 241 492	21 391 529

Liitetieto 13

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	651 003	739 124	611 053	699 174
Rakennusten myyntivoitot	-	173 156		
Muut myyntivoitot	218 422	5 645	218 140	5 645
Myyntivoitot yhteensä	869 425	917 925	829 193	704 819
Muut toimintakulut				
Maa- ja vesialueiden myyntitappiot	391	-	391	-
Muut myyntitappiot	173			
Myyntitappiot yhteensä	563	-	391	-

Liitetieto 15

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely		
	Kunta	
	2018	2017
Osinkotuotot muista yhteisöistä	323 325	101 380
Peruspääoman korot kuntayhtymiltä	14 134	14 434
Yhteensä	337 459	115 814

Liitetieto 45

Tilintarkastajan palkkiot		
	Kunta	
	2018	2017
BDO Audiator Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	10 640	10 352
Muut tilintarkastajalle kuuluvat tehtävät		
Tarkastuslautakunnan avustaminen	8 998	6 270
Muut palkkiot		
Yhteensä	19 638	16 622

Liitetieto 44

Luottamushenkilöiden palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
	Kunta	
	2018	2017
Keskusta/Muurame	5 693	3 218
Kokoomus/Muurame	925	430
Sosiaalidemokraatit, Muurame	3 872	2 854
Muuramen kristillisdemokraatit	866	529
Perussuomalaiset	380	464
Muuramen vihreät	1 747	938
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	13 483	8 433

9.4 Tasetta koskevat liitetiedot

Liitetieto 18

Arvonkorotukset	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Maa- ja vesialueet				
Arvo 1.1.	29 477	29 477	25 046	25 046
Arvonkorotukset				
Arvonkorotuksen purku	22 090	4 431	17 659	
Arvo 31.12.	7 387	25 046	7 387	25 046

Liitetieto 19

Pysyvät vastaavat ja muut pitkäaikaiset sijoitukset			
	AINEETTOMAT HYÖDYKKEET		
	Aineettomat oikeudet	Muut pitkäaikaiset menot	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	166 955,95		166 955,95
Lisäykset tilikauden aikana	54 523,44		54 523,44
Rahoitusosuudet tilikaudella			
Vähennykset tilikauden aikana	-		
Siirrot erien välillä			
Tilikauden poistot	68 658,72		68 658,72
Arvonlennukset ja niiden pal.			
Poistamaton hankintameno 31.12.	152 820,67		152 820,67
KIRJANPITOARVO 31.12.	152 820,67		152 820,67

Pysyvät vastaavat ja muut pitkäaikaiset sijoitukset						
AINEELLISET HYÖDYKKEET						
	Maa-alueet	Rakennukset	Kiinteät rak. ja laitteet	Koneet ja kalusto	Keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	9 683 083,26	31 559 067,52	10 012 596,78	780 251,33	-	52 034 998,89
Lisäykset tilikauden aikana	143 185,00	409 913,72	1 487 238,84	177 562,26		2 217 899,82
Rahoitusosuudet tilikaudella						-
Vähennykset tilikauden aikana	44 295,44	-			-	44 295,44
Siirrot erien välillä						-
Tilikauden poistot		1 826 999,20	1 630 564,71	333 477,66		3 791 041,57
Arvonlennukset ja niiden pal.						-
Poistamaton hankintameno 31.12	9 781 972,82	30 141 982,04	9 869 270,91	624 335,93	-	50 417 561,70
Liittymismaksut	21 612,90					21 612,90
Vähennykset tilikauden aikana						
Siirrot erien välillä						
Arvonlennukset ja niiden pal.						
Arvonkorotukset	25 046,55					25 046,55
Arvonkorotuksen purku	17 659,74					17 659,74
KIRJANPITOARVO 31.12.	9 810 972,53	30 141 982,04	9 869 270,91	624 335,93	-	50 446 561,41

Pysyvien vastaavien sijoitukset									
OSAKKEET JA OSUUDET						JKV-, MUUT LAINA- JA MUUT SAAMISET			
	Osakkeet	Kunta-yhtymä-osakkeet	Osakkeet osakkuus-yhteisöt	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä	Muut lainasaamiset	Muut saamiset ja liitt.maksut		Yhteensä
	konserni-yhtiöt					Konserni-yhtiöt			
Hankintameno 1.1	717957,9	1696524,13	200000,00	2014969,41	4629451,41	36363,6	0	146193,00	182556,60
Lisäykset	2680,00			4698,95	7378,95	750000			750000
Vähennykset				184418,06	184418,06	99739,09	0	0,00	99739,09
Siirrot erien välillä									
Hankintameno 31.12.	720637,87	1696524,13	200000,00	1835250,3	4452412,30	686624,51	0	146193,00	832817,51
Arvonlennukset ja niiden palautus									
Arvonkorotukset									
KIRJANPITOARVO 31.12	720637,9	1696524,13	200000,00	1835250,3	4452412,30	686624,51	0	146193,00	832817,51

Liitetieto 20-22

OMISTUKSET MUISSA YHTIÖISSÄ					
	Kotipaikka	Kunnan			(1000 €)
		omistus-	omasta	vieraasta	tilikauden
		osuus	pääomasta	pääomasta	tuloksesta
Tytäryhteisöt					
Muuramen Lämpö Oy	Muurame	87,9	628	3070	106
Muuramen Vuokra-asunnot Oy	Muurame	100	73	17789	0
KOY Muuramen Kettula	Muurame	100	31	432	10
KOY Hakamuurame	Muurame	94,7	31	13	0
KOY Muuramen Elämänkaari	Muurame	100	194	1190	0
KOY Muuramen Virastotie	Muurame	100	432	36	3
Muuramen Hyvinvointi Oy	Muurame	100	19	0	-3
	Yhteensä		956	22494	117
Kuntayhtymät					
Jkl:n koulutuskuntayhtymä	Jyväskylä	3,5192	3668	1776	33
K-S Liitto	Jyväskylä	3,93522	36	226	-14
K-S sairaanhoitopiirin ky	Jyväskylä	2,35	1299	9552	-136
Vaalijalan ky	Pieksämäki	3,3339424	311	875	-18
	Yhteensä		5004	11554	-118
Osakkuusyhteisöt					
KOY Kinkomaan Vitapolis	Muurame	20	363	633	52
	Yhteensä		363	633	52

Liitetieto 23

Saamisten erittely

	2018		2017	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöltä				
Myyntisaamiset		42 862		39 995
Lainasaamiset	686 624	300 000	714 363	72 000
Siirtosaamiset		4 622		
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset		66 541		2 165
Siirtosaamiset		976 510		572 614
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset		9 395		2 055
Saamiset yhteensä	686 624	1 399 931	714 363	688 829

Liitetieto 24

Siirtosaamisiin liittyvät olennaiset erät				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Pitkäaikaiset siirtosaamiset				
Menoennakot				
Etukäteen maksetut vuokrat				
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Menoennakot				
Muut menoennakot	43 813	14 297	4 594	1 611
Tulojäämät				
Siirtyvät korot	4 622	0	4 622	0
Kelan korvaus työterveyshuollosta	116 592	104 675	89 000	85 000
Tuet ja avustukset	185 108	154 987	106 775	132 799
Muut tulojäämät	154 893	220 351	139 390	125 738
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yht.	505 027	494 310	344 381	345 148

	Kunta	
	2018	2017
Osakkeet ja osuudet		
Jälleenhankintahinta *)	192128	174 449
Kirjanpitoarvo **)	15179	15 179
Erotus	176949	159 270

Liitetieto 25

Oman pääoman erittely

	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Peruspääoma 1.1.	18 365 318	18 365 318	18 365 318	18 365 318
Lisäykset				
Vähennykset				
Peruspääoma 31.12.	18 365 318	18 365 318	18 365 318	18 365 318
Arvonkorotusrahasto 1.1	25 047	29 479	25 047	25 047
Lisäykset				
Vähennykset	17 660	4 432	17 660	
Arvonkorotusrahasto 31.12.	7 387	25 047	7 387	25 047
Muut omat rahastot 1.1.	3 195 738	2 513 494	1 011 664	1 011 664
Lisäykset	1 381	694 216		
Vähennykset		11 972		
Muut omat rahastot 31.12.	3 197 119	3 195 738	1 011 664	1 011 664
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	2 689 732	3 584 578	8 565 444	8 565 444
Lisäykset	2 011 045	42 596	473 168	
Korjaukset	24 719	852 250		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	4 725 496	2 689 732	9 038 612	8 565 444
Tilikauden yli-/alijäämä	7 857	2 003 224	227 731	473 168
Oma pääoma yhteensä	26 303 177	26 279 059	28 650 712	28 440 641
Vuoden 2017 tilinpäätöksessä korjattiin Jyväskylän koulutuskuntayhtymän vuoden 2016 tilinpäätöksessä pysyvien vastaavien sijoituksiin virheellisesti kirjatut sisäiset tapahtumat (niistä Muuramen kunnan osuus 14797,17 €) oman pääoman edellisten tilikausien yli-/alijäämästä.				
Koulutuskuntayhtymä ei ole huomionnut konsernitilinpäätöksessään tätä oikaisua oman pääoman muutoksessa, joten poistetaan 2018 tilinpäätöksessä edellisenä vuonna tehty oikaisu.				
Kiinteistö Oy Muuramen Virastotien v. 2017 kirjanpitoa on korjattu siten, että tulosvaikutus on 1900,24 €.				
Edellisen vuoden vähennyksiä korjattu Kiinteistö Oy Muuramen Virastotien osalta 8022€.				

Liitetieto 27

Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua		
	Kunta	
	2018	2017
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	2 291 667	3 304 437
Lainat julkisyhteisöiltä		
Pitkäaikaiset velat yhteensä	2 291 667	3 304 437

Liitetieto 29

Pakollisten varausten muutokset				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Muut pakolliset varaukset				
Potilasvahinkovakuutusvastuu 1.1.	386 693	368 171		
Lisäykset tilikaudella	24 890	18 522		
Potilasvahinkovakuutusvastuu 31.12.				
Muut pakolliset varaukset yht.	411 583	386 693	-	-

Liitetieto 30

Vieras pääoma				
	2018		2017	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat		127 157		63 643
Yhteensä				
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat		1 986 333		970 886
Siirtovelat		449 979		569 572
Yhteenä		2 436 312		1 540 458
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille				
Ostovelat		-		-
Yhteensä				
Vieras pääoma yhteensä		2 563 469		1 604 101

Liitetieto 33

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät					
		Konserni		Kunta	
		2018	2017	2018	2017
Lyhytaikaiset siirtovelat					
	Tuloennakot	623 192	447 749	348 760	138 518
	Menojäämät				
	Lomapalkkavelan ja henk.sivukuljen jaksotukset	3 373 050	3 306 297	2 502 216	2 463 004
	Muut palkkojen ja henk.sivukulujen jaksotukset	420 591	194 253	9 867	12 813
	Korkojaksotukset	14 553	29 721	2 013	23 730
	Muut menojäämät	899 676	742 013	158 762	232 761
Lyhytaikaiset siirtovelat yht.		5 331 062	4 720 033	3 021 618	2 870 826

Liitetieto 46

Kunnan ja sen intressitahojen väliset liiketoimet

Kunta on 100 % omistamalleen Kiinteistöyhtiö Muuramen Elämänkaarelle myöntänyt koroton lainaa 150 000 euroa 31.12.2021 asti. Lainaa on jäljellä 31.12.2018 121800 €. Lainalla on suoritettu kiinteistöön tarvittavat muutokset ikäihmisten vuokra-asumista varten. Palvelu on täysin Muuramen kunnan toimintaa ja laina on myönnetty korottomana, koska kiinteistöyhtiö joutuisi korottamaan tilavuokraa korkoa vastaavasti.

Kunta on 100 % omistamalleen Kiinteistöyhtiö Muuramen Lämpö Oy:lle myöntänyt lainaa 600 000 euroa 31.1.2027 asti. Lainasta peritään vuotuista korkoa 2%. Lainaa on jäljellä 31.12.2018 564 824,51 €. Laina on käytetty Kiinteistöyhtiö Muuramenportin remonttiin. Tämän lisäksi tilinpäätöshetkellä kunnan myöntämää tilapäistä lainaa Muuramen Lämmölle on 6.6.2018 myönnetty 250 000 euroa sekä 2.10.2018 myönnetty 50 000 euroa.

Innola Ry tuottaa nuorisopalveluita kunnassa, kunnalla on yhteistyötä Innola Ry:n kanssa monella eri nuorisotoimen osa-alueella. Kunta on myöntänyt Innola Ry:lle 15 000 euron korottoman lainan 31.12.2019 asti. Lainalla paikataan yhdistyksen kassavajetta, kunnes ELY – keskus maksaa Innola Ry:lle Mun Muurame 2 –hankkeen loppumaksatuksen. Jos ELY:n loppumaksatus tapahtuu ennen 31.12.2019, aikaistuu myös kunnan lainaaman summan vastaavasti.

Kunta on tehnyt päätöksen johtajasopimuksesta kunnanjohtajan kanssa KH-päätöksellä 19.9.2005. Johtajasopimuksessa on määritelty kunnanjohtajan oikeus saada mahdollinen korvaus irtisanomismenettelyn käynnistyttyä. Kunnanjohtajalla on oikeus irtisanomisajan (2 kk) palkan lisäksi 12 kuukauden rahassa maksettavaa palkkaa vastaava määrä siirtymäkorvauksena edellyttäen, että hän itse irtisanoutuu virastaan. Jos kunnanjohtaja sijoittuu siirtymäkorvauksen aikana uuteen tehtävään, siirtymäkorvauksena maksetaan siirtymäkorvauksen ja uuden tehtävän palkan mukainen erotus.

9.5 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Liitetieto 38

Muut vuokravastuut				
Muiden vuokrasopimusten mukaisten vuokrien jäljellä oleva määrä				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Kehitysvammaisten palvelusäätiö 31.12.2024 asti			738 497	861 580
Vitapolis Asunnot Oy 31.12.2021 asti			1 008 864	1 309 440
Muuramen Koskikoti -säätiö			180 647	180 647
Vuokravastuut yhteensä	2 176 517	2 467 321		
Leasinvastuut				
Leasingvastuusopimusten mukaisten vuokrien jäljellä oleva määrä				
	2018	2017	2018	2017
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	305 060	229 024	293 022	218 076
Myöhemmin maksettavat	2 300 531	2 312 602	2 271 538	2 275 812
Vuokravastuut yhteensä	4 782 108	5 008 948	4 492 568	4 845 555

Liitetieto 39-40

Vastuusitoumukset				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma	18 113 470	18 303 823	18 113 470	18 303 823
Jäljellä oleva pääoma	13 609 788	14 179 769	13 533 884	14 094 488
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	4 935 533	6 051 277	4 935 533	6 051 277
Jäljellä oleva pääoma	3 797 723	4 010 763	3 797 723	4 010 763

Liitetieto 40

Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuista		
	Kunta	
	2018	2017
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	57 643 032	55 651 307
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.		
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	37 033	36 781

Liitetieto 41

Muut taloudelliset vastuut				
	Konserni		Kunta	
	2018	2017	2018	2017
Sopimusvastuut				
Velvoitevarasto	2 671	2 521		
Keräystilivastuut	6 296	2 403	6 296	2 403
Potilasvahinkovakuutus	172 001	172 859		
Arvonlisäveron palautusvastuu	2 790 906	3 368 816	2 273 312	2 813 105
Yhteistyö ja kumppanuussopimukset				
Sopimusvastuut yhteensä	2 971 875	3 546 598	2 279 608	2 815 508
Johdannaisopimukset				
Koronvaihtosopimukset				
Kirjanpitoarvo 31.12.	3 211 366	3 211 366		
Markkina-arvo 31.12.	-89609	-38 566		

10 ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET

10.1 Eriytetty vesihuolto

Kohderahoitteinen

Vesihuoltolakia koskevat muutokset ovat tulleet voimaan 1.9.2014. Lain mukaan kunnan tai yrityksen tulee kirjanpidossaan eriyttää vesihuolto muista toiminnoista ja vesihuollolle on tilikausittain laadittava kirjanpitolain mukainen tase ja tuloslaskelma, rahoituslaskelma sekä esitettävä niiden liitteenä olevat tiedot.

Eriyttämällä pyritään varmistamaan tasejatkuvuutta. Vesihuoltolaitosten laskelmien ja arvostus- ja jaksotusperiaatteet pohjautuisivat yhdenmukaisiin periaatteisiin ja kunnallisten laitosten tuloslaskelmasta ja taseesta tulisi vertailukelpoinen osakeyhtiön tilinpäätöksen kanssa.

Muuramen kunnan vesihuoltolaitos on eriytetty kirjanpidollisesti 1.1.2015 alkaen.

TOIMINTAKERTOMUS 2018

Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Sisäinen valvonta on järjestetty Muuramen kunnan sisäisen valvonnan – ohjeen mukaisesti.

Vesi- ja viemärilaitos, yleistä

Muuramen kunnan vesihuoltolaitos toimittaa talousvettä keskustan sekä Kinkomaan alueelle. Keskustan alueella talousvesi on peräisin kunnan pohjavesilaitoksilta, Kinkomaalla yksi kolmasosa vedestä on Jyväskylän Energia Oy:n toimittamaa talousvettä ja loput kunnan pohjavesilaitokselta.

Keskustan alueen verkostosta talousvettä johdetaan lisäksi seitsemälle vesiosuuskunnalle sekä Jyväskylän kaupungin Säynätsalon ja Korpilahden kaupunginisiin.

Vuonna 2018 laskutettu talousveden määrä oli n. 0,58 milj. m³ eli noin 1575 m³ vuorokaudessa. Talousvesi täyttää Sosiaali- terveysministeriön laatuvaatimukset.

Vuonna 2018 Kirkonkylän alueella vesijohtoverkosta oli yhteensä n. 78 km ja Kinkomaan alueella yhteensä n. 17 km. Vesihuoltolaitoksen vesijohtoverkostomateriaali on kokonaisuudessaan muovia ja pääsääntöisesti rakennettu 40 vuoden aikana.

Keskustan alueella sekä vesiosuuskunnissa syntyvät jätevedet johdetaan kunnan pääpumpupaamon kautta puhdistettavaksi Nenäinniemessä sijaitsevaan Jyväskylän Seudun Puhdistamo Oy:n jätevedenpuhdistamolle. Kinkomaalla syntyvät jätevedet johdetaan Jyväskylän Energia Oy:n hallinnoiman pumppaamon kautta Nenäinniemeen.

Jätevettä laskutettiin vuonna 2018 n. 0,43 milj. m³. Vuonna 2018 Kirkonkylän alueella jätevesiverkosta oli yhteensä n. 86,6 km ja Kinkomaan alueella yhteensä n. 17,3 km. Viemäri-verkostomateriaali on pääsääntöisesti muovia ja betonia.

Vuonna 2011 vesihuoltoverkostotiedot muutettiin sähköiseen muotoon. Vesihuoltoverkoston sähköistä tiedostoa ylläpidetään kartoituksilla ja tarkemittauksilla, jotka tehdään kunnan omana työnä. Näin ollen rakennetut vesihuoltoverkoston pituudet tulevat jatkuvasti tarkentumaan kartoitusten ja tarkemittausten myötä.

Vuonna 2018 vesihuoltolaitoksella tehtiin vanhojen vedenottokaivojen sulkemisia, vesitornin pesu, vedenottokaivojen kunnossapito- ja huoltotöitä. Poikkeamia toiminnassa oli yksi putkirikko keskustan verkostosta ja kolme Kinkomaan vesijohtoverkostossa.

Vesilaitoksen häiriötilanteena oli loppuvuodesta Kinkomaan vesilaitoksella tapahtunut lipeän syöttöjärjestelmän laponestoventtiilin rikkoutuminen. Lipeää pääsi häiriöalueelle hetkellisesti laatuvaatimuksen ylittävä pitoisuus lipeää. Häiriöalueena oli ns. Kinkomaan vanha alue, joka kuuluu Kinkomaan vedenottamon toimitusalueeseen.

Kunnan asukkaista vesijohdon piirissä arvioidaan olevan noin 96 % ja jäteveden osalta 94 %.

Vuonna 2017 hankittiin UMS-tekstiviestihälytysjärjestelmä täydentämään häiriötilanneviestintää.

Organisaatio

Vesihuoltolaitoksen tulosalueella työskentelee suoraan 2 henkilöä (vesilaitoshoitajat). Vesilaitoksella on ympärivuorokautinen vikapäivystys, joka toimii 24/7 järjestelmällä. Päivystysringissä oli vuonna 2018 seitsemän henkilöä.

Osa päivystäjistä sekä muut vesihuoltolaitoksen toimihenkilöt työskentelevät päätoimisesti muilla tulosalueilla.

Taksat

Vuonna 2018 valtuuston päätöksen (VALT:11.12.2017 §100) mukaisesti jäteveden käyttömaksua korotettiin 12 senttiä, vuosittaista perusmaksua korotettiin rakennuksesta riippuen 89, 225 tai 320 euroon sekä liittymismaksua korotettiin 4 %.

Käyttömaksua perittiin talousveden ja jäteveden osalta, perusmaksua talousveden osalta. Muuramen kunnan vesihuoltolaitoksen talousveden asiakkaina oli n. 2165 kiinteistöä ja jäteveden osalta n. 2140 kiinteistöä.

Vuonna 2018 käyttömaksut olivat (0 % alv.):

-vesi	1,29 €/m ³
-jätevesi	1,88 €/m ³

Talous

Vesihuolto sisältyy Muuramen kunnan tilinpäätökseen. Vuoden 2014 tilinpäätökseen asti vesihuolto on ollut laskennallisesti eriytetty taseyksikkö. Tilikaudella 2015 eriyttäminen on tehty kirjanpidollisesti uuden ohjeistuksen mukaisesti.

Vesi- ja viemärlaitoksen tuloslaskelma vuodelta 2018:

	v. 2018	(v. 2017)
-liikevaihto	1 788 399	(1 573 166 €)
-materiaalit ja palvelut	637 620	(705 893 €)
-henkilöstökulut	530 669	(465 214 €)
-poistot ja muut kulut	373 434	(307 613 €)
-tilikauden ylijäämä	340 266	(101 795 €)
-Investointimenot	513 689	(639 000 €)

Tarkemmat tiedot vuoden 2018 taloudesta ja tase 2018 on esitetty tilinpäätöslaskelmissä.

Käyttötalouden toteutuminen 2018

Tehtäväkohtaiset tavoitteet

Hyvälaatuisen talousveden tuottaminen ja jakelu Muuramen keskustassa ja Kinkomaalla sekä tukkumyynti Jyväskylän Säynätsalon ja Korpilahden kaupunginosaan ja seitsemälle vesiosuuskunnalle. Vesilaitoksen toiminta-alueita laajennetaan kaavoituksen myötä.

Muuramen jätevedet johdetaan sekä kirkonkylästä että Kinkomaalta puhdistettaviksi Nenäinien keskuspuhdistamolle.

Vesi- ja viemärlaitos toimii kirjanpidollisesti eriytettynä taseyksikkönä ja toiminta on kannattavaa.

Palvelusuunnitelma

Haja-alueiden vesihuolto on järjestetty joko kiinteistökohtaisilla laitteilla tai vesiosuuskuntien toimesta. Muuramessa toimii tällä hetkellä 8 vesiosuuskuntaa. Yhtä osuuskuntaa lukuun ottamatta kaikki muut toimivat yhteistyössä Muuramen kunnan vesilaitoksen kanssa sekä puhtaan veden hankinnassa että jäteveden toimittamisessa.

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vesilaitos tuottaa STM:n asetuksen mukaista talousvettä ja hoitaa jätevedet ympäristöystävällisesti.	Veden laatu	Henkilöstön koulutus, saneeraustoimenpiteet
Vesihuoltolaitoksen tulee toimia kannattavasti.	Tulo- ja menoarvio	Taksapolitiikka ja riittävät resurssit

Tunnusluvut

	TP 16	TP 17	TP 18
Vesihuollon toimintatulot	1 583 827	1 689 511	1 922 857
Vesihuollon toimintamenot	-895 234	-1 060 577	-1 086 791
Veden myynti yht. (m ³), josta:	532 993	603 355	571 703
– kuntalaiset	387 007	390 185	396 147
– vesiosuuskunnat	44 964	45 960	47 925
– Jyväskylän kaupunki	101 022	167 210	127 631
Laskutettu jätevesi (m ³)	410 219	410 559	430 121
Vesijohtoa (km)	94,3*	95,1	95,3
Jätevesiviemäriä (km)	102,8*	103,65	103,9

*v.2016 laskettu paikkatieto-ohjelmalla

Talousarvion toteutuminen

Vesi- ja viemärlaitoksen toiminta jatkui suunnitelmakaudella kunnan liikelaitoksena, joka itse kattoi menonsa.

Vesihuollon toimintatulot ylittyivät talousarviosta noin 22 %, ja oli noin 13 % parempi tulos kuin vuonna 2017. Vedenhankintamenot ylittyivät noin 11 % talousarviosta johtuen mm. tehdyistä vesilaitoksien sekä vesihuoltoverkoston kunnostus- ja huoltotöistä.

Hallintomenot pysyivät vuoden 2017 tasolla. Vuodesta 2015 lähtien on vesilaitoksen hallintomenoihin lisätty muiden tulostoimialojen palkkojen osittamisesta.

Talousveden myyntimäärä (m³) laski 5,2 % vuodesta 2017.

Vesilaitoksilla, vedenottamoilla, pumppaamoilla ja vesihuoltoverkossa tehtiin korjaus-, ylläpito- ja saneeraustoimenpiteitä, mm. sähköistä verkostokarttaa täydennettiin ja jäteveden pumppaamolaitteita korjattiin.

Jätevesien puhdistuksen kuutiohintana oli vuonna 2018 noin 41,0 senttiä.

Kohde	Nimi	Talousarvio	Määrärahojen muutokset	Käyttö	Alitus/ ylitys	Tot-%
KÄYTTÖTALOUSOSA						
*	LIIKEVAIHTO	1.486.000	0	1.788.398,82	302.398,82-	120,3
*	Valmistus omaan käyttöön	80.000	0	120.134,98	40.134,98-	150,2
*	Liiketoiminnan muut tuotot	0	0	17.199,66	17.199,66-	0,0
	Materiaalit ja palvelut					
	Aineet tarvikkeet ja tavarat					
*	Ostot tilikauden aikana	192.030-	0	219.348,91-	27.318,91	114,2
*	Palvelujen ostot	386.050-	0	418.271,32-	32.221,32	108,3
	Henkilöstökulut					
*	Palkat ja palkkiot	362.580-	0	426.131,47-	63.551,47	117,5
	Henkilösivukulut					
*	Eläkekulut	71.090-	0	88.660,35-	17.570,35	124,7
*	Muut henkilösivukulut	14.580-	0	15.877,52-	1.297,52	108,9
	Poistot ja arvonalentumiset					
*	Suunnitelman muk. poistot	332.390-	0	322.164,40-	10.225,60-	96,9
*	Liiketoiminnan muut kulut	15.560-	0	51.269,22-	35.709,22	329,5
**	LIIKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	191.720	0	384.010,27	192.290,27-	200,3
	Rahoitustuotot ja -kulut					
*	Korvaus peruspääomasta	46.740-	0	43.743,80-	2.996,20-	93,6
***	TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	144.980	0	340.266,47	195.286,47-	234,7
	Satunnaiset tuotot ja -kulut					
****	YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN VAR.	144.980	0	340.266,47	195.286,47-	234,7
*****	TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄ	144.980	0	340.266,47	195.286,47-	234,7

Investointien toteutuminen 2018

Vesihuollon investoinnit

Hanketavoitteet

Uusien asemakaava-alueiden vesihuollon rakentaminen kadun rakentamisen yhteydessä.

Investointien toteuma

ALUEET	TP 16	TP 17	TP 18
SEUNAVUORI	<ul style="list-style-type: none"> • Murtolammen-tien alkuosa • Kissankäpäälä alkuosa • Neidonkorennon loppuosa 	<ul style="list-style-type: none"> • Murtolammen-tien, • Kissankäpäälän, • Hiirenportaan • Seunavuorentien loppuosa 	Rakentamisessa oli tauko
TERVAMÄKI	Uusia tontteja ei tarjottu	Uusia tontteja ei tarjottu	Uusia tontteja ei tarjottu
KINKOMAA	<ul style="list-style-type: none"> • Töyrypolun jatko • Jyväpolku 	<ul style="list-style-type: none"> • Töyrypolku, • Kukonaskeleen varteen tonttiyh-teys 	Pengerpolku toteutui (n. 240 m)

Investointien toteutumisen analysointi

Seunavuoren alueella vuonna 2018 oli tavoitteena pitää vesihuollon rakentamisen osalta taukoa ja keskittyä vanhojen alueiden vesihuollon perusparannuskohteisiin. Uutena vesihuollon kohteena rakennettiin Liisalan alueelle Pengerpolun vesihuoltolinja sekä tonttiliittymät.

Pengerpolun rakentamisen jälkeen Liisalan alueen vesihuolto on valmis.

Tervämäen alueella on pidetty rakentamisen osalta taukoa. Nykyisen asemakaava-alueen kadut ja vesihuolto on rakennettu Riekontien rakentamisen jälkeen, sen varrella on 7 tonttia. Alueelta on ostettu raakamaata lisää, joka tullaan lähitulevaisuudessa kaavoittamaan ja joka mahdollisesti vaikuttaa Tervämäen alueen liikenne- ja vesihuoltoverkkoon.

Tulevina vuosina vesihuollon rakentaminen kohdistuu Peltolammen, Seunavuoren, Hautalahden ja Sillanniityn alueisiin.

VESIHUOLTOLAITOKSEN YLLÄPITO JA KEHITTÄMINEN

Hanketavoitteet

Vesihuoltolaitoksen tavoitteena on tuottaa ja toimittaa asiakkaille Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (1352/2015) mukaista talousveden laatukriteerit täyttävää vettä.

Lisäksi vesihuoltolaitoksen tavoitteena on vastaanottaa ja johtaa jätevesiverkoston tulevat jätevedet asianmukaisesti Nenäinniemen jätevedenpuhdistamolle.

Investointien toteuma

KOHDE		TP 18
<p>SUURUSKANKAAN VESILAITOS</p> <p>Suuruskankaan vesilaitoksen vedestä osa on Muuratjärvestä rantaimetyntyttä vettä, jonka johdosta pohjaveden happipitoisuus on laskenut. Tällöin riskinä on veden mangaani- ja rautapiitoisuuden nousu. Laitoksen vedenlaatu tulisi varmistaa ennen kuin riskitekijät alkavat näkyä vedenlaadussa.</p>	<p>Suuruskankaan vesilaitoksen vedenlaadun varmistamiseksi on aloitettu laitoksen toiminnan tehostamisen suunnitelman laatiminen vuonna 2014. Vedenlaadun laadun varmistamisen toimenpiteiden rakentaminen alkaa lupien tultua voimaan.</p> <p>-Vuonna 2017 valmistui Suuruskankaan vesilaitoksen vedenlaadun varmistamisen esisuunnitelma sekä vesijohtoverkoston huuhtelusuunnitelma.</p>	<p>-Vuonna 2018 laadittiin tekopohjavesilaitoksen yleissuunnitelma</p> <p>-Vesilaitos-rakennukselle laadittiin kuntotutkimus</p>
<p>KINKOMAAN VESILAITOS</p> <p>Kinkomaan vesilaitokselta johdetaan talousvettä Kinkomaan taajama-alueelle, joka on voimakkaassa kasvussa. Alueelle tullaan lähivuosina kaavoittamaan uusia asuinalueita sekä olemassa olevien kaava-alueiden rakentaminen jatkuu.</p> <p>Tällä hetkellä Kinkomaan vesilaitoksella on käytössä yksi siiviläkaivo, jonka vedentuottokapasiteetti on jo maksimikäytössä. Vesilaitoksen kapasiteettiä ja tuottovarmuutta on kohotettava, jotta pystytään vastaamaan kasvavaan vedenkulutukseen</p>	<p>Kehittämissuunnitelman laatiminen on aloitettu</p> <p>-Vuonna 2017 valmistui Kinkomaan vesilaitoksen talousveden määrän turvaamisen ja lisäämisen varmistamisen esisuunnitelma.</p>	<p>-Suunnitelman laatimisen jatkamisessa oli tauko Vitapoliksen kaavamuu- toksesta johtuen</p> <p>-Vesilaitos-rakennukselle laadittiin kuntotutkimus</p>
<p>INNANLAHDEN VESILAITOS</p> <p>Innanlahden vesilaitos on otettu käyttöön vuonna 1968, ja laitos on pitkälti tekniikaltaan alkupe- räiskunnossa. Viime vuosikym- menten aikana laitokselle ei ole tehty suurempia investointeja. Laitos on toiminut pitkään vara- vesilaitoksena, mutta on nyky- ään jatkuvassa käytössä. Nykyiseltään pitkällä aikavälillä laitos ei tule täyttämään veden- laadun vaatimuksia (hygienia- sointi)</p>	<p>Innanlahden vesilaitok- sen asemasta kunnan vedentuotannossa selvi- tyksen laatiminen on aloitettu</p> <p>- Vuonna 2017 valmistui Innanlahden vesilaitok- sen talousveden mikro- biologisen laadun varmista- misen esisuunnitelma</p>	<p>-Selvityksen laatimisessa oli tauko.</p> <p>-Vesilaitosrakennukselle laadittiin kuntotutkimus</p>

KOHDE		TP 18
VESIHUOLLON PERUSPARANNUS Vesihuoltoverkoston, pumpaamoiden yms. kunnostus- ja peruskorjauksien suunnittelu sekä niiden toteuttaminen.	Vesihuollon perusparannuksen suunnitelmien laatiminen ja hankkeiden toteuttaminen on aloitettu -Vuonna peruskorjattiin vesihuoltoa Purotiellä, Yrittäjäntiellä, Korvenkyläntiellä ja Punasillassa	Perusparannuskohteet: -Suilatit-Havastie -Rivipolku -Rajalantie -Mäntykuja -Vanhan koulu (Y-talon) piha
MUU VESIHUOLTOTYÖ Kesken toimintakauden pienehköjen vesihuoltohankkeiden toteuttaminen.	Rakentamisen takia kesken talousarviovuoden tulevat pienehköt vesihuoltotyöt.	Muuna vesihuoltotyönä toteutettiin Vellamonpolun vesihuollon jatkaminen uudelle kaava-alueelle

Investointien toteutumisen analysointi

Vuonna 2018 peruskorjattiin:

- Suilatien ja Havastien viemäri ja vesijohto (n. 160 m) uudelleen rakentamalla
- Rivipolun viemäri ja vesijohto (n. 120 m) uudelleen rakentamalla
- Rajalantien viemäri ja vesijohto (n. 170 m) uudelleen rakentamalla
- Kinkomaalla Mäntykujan vesijohto (n. 280 m) uudelleen rakentamalla
- Keskusta alueella vanhan koulun (Y-talo) pihassa sijaitseva viemäri ja vesijohto (n. 90 m) uudelleen rakentamalla

Kinkorinteen vesihuollon perusparannus jäi toteuttamatta vuonna 2018 muiden kohteiden vesihuollon perusparannuskohteiden haasteellisyydestä johtuvien aikataulujen vuoksi.

VESIHUOLTOLAITOKSEN KALUSTO

Hanketavoitteet

Vuodelle 2018 ei varattu talousarviossa kaluston hankintaan määrärahoja.

Vesihuollon investoinnit

Kohde	Nimi	Talous- arvio	TA-muutokset	Toteutuma	Poikkeama
1075	VESIHUOLLON INV.				
8750	Vesihuollon inv.				
580	VESIHUOLTO				
	Investointien talousarvio				
	Investointimenot				
1140	Vedenjakelu- ja viemäriverkko	715.000-	0	513.689,28-	201.310,72-
*	Investointimenot yht.	715.000-	0	513.689,28-	201.310,72-
	Rahoitusosuudet				
	Omaisuuksien myynti				
	Investoinnit netto	715.000-	0	513.689,28-	201.310,72-

Rahoituksen toteutuminen

	Talousarvio	Määrärahoje muutokset	Vuoden alusta	Erotus	Ero %	
RAHOITUSLASKELMA						
TOIMINNAN RAHAVIRTA						
*	Liiketoimintajäämä (-ali)	191.720	0	384.010,27	192.290,27-	200,3
*	Poistot ja arvonalentumiset	0	0	322.164,40	322.164,40-	0,0
*	Rahoitustuotot ja -kulut	46.740-	0	43.743,80-	2.996,20-	93,6
**		144.980	0	662.430,87	517.450,87-	456,9
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA						
*	Investointimenot	715.000-	0	513.689,28-	201.310,72-	71,8
**	Pysyvien vastaavien	715.000-	0	513.689,28-	201.310,72-	71,8
***	TOIMIN. JA INVEST. RAHAVIRTA	570.020-	0	148.741,59	718.761,59-	
26,1-						
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA						
Antolainojen muutokset						
Lainakannan muutokset						
Muut maksuvalmiuden muutokset						
*	Saamisten muutos kunnalta	0	0	66.027,47-	66.027,47	0,0
*	Saamisten muutos muilta	0	0	243.776,33-	243.776,33	0,0
*	Korott.velk. muutos muilta	0	0	161.062,21	161.062,21-	0,0
**		0	0	148.741,59-	148.741,59	0,0
***	Rahoituksen rahavirta	0	0	148.741,59-	148.741,59	0,0
****	RAHAVAROJEN MUUTOS	570.020-	0	0,00	570.020,00-	0,0

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

TULOSLASKELMA

	V. 2018	V. 2017
KÄYTTÖTALOUSOSA		
* LIIKEVAIHTO	1.788.398,82	1.573.166,06
* Valmistus omaan käyttöön	120.134,98	78.006,93
* Liiketoiminnan muut tuotot	17.199,66	40.831,91
Materiaalit ja palvelut		
Aineet tarvikkeet ja tavarat		
* Ostot tilikauden aikana	219.348,91-	223.335,80-
* Palvelujen ostot	418.271,32-	482.557,37-
Henkilöstökulut		
* Palkat ja palkkiot	426.131,47-	367.547,09-
Henkilösivukulut		
* Eläkekulut	88.660,35-	81.771,32-
* Muut henkilösivukulut	15.877,52-	15.896,03-
Poistot ja arvonalentumiset		
* Suunnitelman muk. poistot	322.164,40-	307.612,99-
* Liiketoiminnan muut kulut	51.269,22-	64.745,53-
** LIIKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	384.010,27	148.538,77
Rahoitustuotot ja -kulut		
* Korvaus peruspääomasta	43.743,80-	46.743,80-
*** TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	340.266,47	101.794,97
Satunnaiset tuotot ja -kulut		
**** YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN VAR.	340.266,47	101.794,97
***** TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄ	340.266,47	101.794,97

Sisältää sisäiset ja laskennalliset erät

TASE

	V.2018	V.2017

VASTAAVAA		
A PYSYVÄT VASTAAVAT		
I Aineettomat hyödykkeet		
II Aineelliset hyödykkeet		
*	1. Maa- ja vesialueet	190.000,00 190.000,00
*	3. Kiinteät rakenteet ja laitt	3.338.894,03 3.139.116,38
*	4. Koneet ja kalusto	28.884,68 37.137,45
**	Aineelliset hyödykkeet yht	3.557.778,71 3.366.253,83
III Sijoitukset		
*	1. Osakkeet ja osuudet	566.428,34 566.428,34
**	Sijoitukset yhteensä	566.428,34 566.428,34
****	PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	4.124.207,05 3.932.682,17
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT		
C VAIHTUVAT VASTAAVAT		
I Vaihto-omaisuus		
II Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
*	1. Myyntisaamiset	628.546,28 447.949,43
*	3. Saamiset kunnalta	591.408,95 525.381,48
*	4. Muut saamiset	31.554,85 34.967,32
*	5. Siirtosaamiset	81.587,83 14.995,88
**	Lyhytaikaiset saamiset yht.	1.333.097,91 1.023.294,11
***	Saamiset yhteensä	1.333.097,91 1.023.294,11
III Rahoitusarvopaperit		
IV Rahat ja pankkisaamiset		
****	VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	1.333.097,91 1.023.294,11
*****	VASTAAVAA YHTEENSÄ	5.457.304,96 4.955.976,28

	V.2018	V.2017

VASTATTAVAA		
A OMA PÄÄOMA		
*	I Peruspääoma	779.063,35- 779.063,35-
*	IV Ed.tilikausien yli/alijäämä	2.196.791,57- 2.094.996,60-
*	V Tilikauden yli/alijäämä	340.266,47- 101.794,97-
***	OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	3.316.121,39- 2.975.854,92-
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
C PAKOLLISET VARAUKSET		
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
E VIERAS PÄÄOMA		
I Pitkäaikainen		
*	7. Muut velat	1.941.204,64- 1.825.799,62-
**	Pitkäaikainen vieras po. yht.	1.941.204,64- 1.825.799,62-
II Lyhytaikainen		
*	7. Ostovelat	42.828,72- 55.356,32-
*	9. Muut velat/Liittymismaksut	119.572,43- 94.788,42-
*	10. Siirtovelat	37.577,78- 4.177,00-
**	Lyhytaikainen vieras po. yht.	199.978,93- 154.321,74-
***	VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	2.141.183,57- 1.980.121,36-
*****	VASTATTAVAA	5.457.304,96- 4.955.976,28-

RAHOITUSLASKELMA

	V.2018	V.2017
RAHOITUSLASKELMA		
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
* Liikelylijäämä (-aliij)	384.010,27	148.538,77
* Poistot ja arvonalentumiset	322.164,40	307.612,99
* Rahoitustuotot ja -kulut	43.743,80-	46.743,80-
**	662.430,87	409.407,96
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
* Investointimenot	513.689,28-	639.000,52-
** Pysyvien vastaavien	513.689,28-	639.000,52-
*** TOIMIN. JA INVEST. RAHAVIRTA	148.741,59	229.592,56-
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainojen muutokset		
* Antolainasaam. väh. muilta	0,00	0,00
**	0,00	0,00
Lainakannan muutokset		
** Oman pääoman muutokset	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
* Saamisten muutos kunnalta	66.027,47-	107.295,61
* Saamisten muutos muilta	243.776,33-	10.168,40
* Korott.velk. muutos muilta	161.062,21	112.128,55
**	148.741,59-	229.592,56
*** Rahoituksen rahavirta	148.741,59-	229.592,56
**** RAHAVAROJEN MUUTOS	0,00	0,00

ESITYS VESIHUOLLON TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELYSTÄ

Esitetään, että tilikauden ylijäämä 340.266,47 euroa siirretään edellisten tilikausien yli- ja alijäämien tilille.

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Noudatetaan samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin kunnan kirjanpidossa.

Tilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Eriytettyyn tulos- ja rahoituslaskelmaan otetaan ulkoisten tulojen ja menojen lisäksi sisäinen tulo, meno tai rahoituserä, jossa vastapuolena on kunnan muu toiminta.

Eriytettyyn taseeseen otetaan sisäinen saatava ja velka sekä sisäinen kate, jossa vastapuolena on kunnan muu toiminta.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus.

Vesihuollosta on tehty eriytetty tilinpäätös jo vuodelta 2015.

Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Toimintatuotot

		V.2018	V.2017
2340	VESIHUOLTO TULOSLASKELMA		
	TOIMINTATULOT		
3001	Vesimaksut	691.407,64	597.047,76
3005	Jätevesimaksut	736.186,29	667.741,23
3008	Perusmaksut	258.979,05	208.260,24
3060	Tonttiliittymien tarvikemaksut	34.713,36	35.219,49
3063	Konekeskuksen myyntituotot	2.644,70	225,00
3160	Myyntituotot muilta	3.907,16	573,50
30021	S. vesimaksut	28.924,82	27.637,35
30061	S. jätevesimaksut	31.328,80	36.461,49
*	Myyntitulot	1.788.091,82	1.573.166,06
3300	Työllistämistuki	6.081,94	5.958,59
*	Tuet ja avustukset	6.081,94	5.958,59
3410	Asuntojen vuokrat	1.179,92	0,00
3515	Saadut vahinkovak.korvaukset	0,00	32.379,32
3530	Muut tuotot	7.368,80	0,00
*	Muut toimintatulot	8.548,72	32.379,32
**	TOIMINTATULOT YHTEENSÄ	1.802.722,48	1.611.503,97

Poistosuunnitelma

Käytetään Muuramen kunnan poistosuunnitelmaa.

Tasetta koskevat liitetiedot

Pysyvät vastaavat ja muut pitkäaikaiset sijoitukset					
	Maa-alueet	Kiinteät rak. ja laitteet	Koneet ja kalusto	Osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	190 000	3 139 116	37 137	566 428	3 932 682
Lisäykset tilikauden aikana		513 689	0		513 689
Rahoitusosuudet tilikaudella					0
Vähennykset tilikauden aikana					0
Siirrot erien välillä					0
Tilikauden poistot		313 912	8 253		322 164
Arvonlennukset ja niiden pal.					
Poistamaton hankintameno 31.12.	190 000	3 338 894	28 885	566 428	4 124 207

10.2 Sosiaali- ja terveystalvet (Muuramen hyvinvointi -liikelaitos)

Hyvinvointi -liikelaitoksen talousarvio toteutui erikoissairaanhoidon ja oman toiminnan ylityksestä johtuen alijäämäisenä -1 624 347,26 euroa. Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat edelleen odotettua paremmin. Koko liikelaitoksen tilinpäätös on tämän toimintakertomuksen lopussa.

Muuramen Hyvinvointi -liikelaitoksen tilinpäätöslaskelmat:

Tuloslaskelma

	2018	2017
KÄYTTÖTALOUSOSA		
* LIIKEVAIHTO	2.136.654,03	1.859.911,61
* Liiketoiminnan muut tuotot	1.026.766,95	895.477,03
* Tuot ja avustukset kunnalta/ky	22.920.750,00	22.742.739,96
Materiaalit ja palvelut		
Aineet tarvikkeet ja tavarat		
* Ostot tilikauden aikana	854.712,92-	748.976,67-
* Palvelujen ostot	17.830.088,96-	16.116.573,16-
Henkilöstökulut		
* Palkat ja palkkiot	5.012.876,91-	4.829.716,76-
Henkilösivukulut		
* Eläkekulut	1.162.277,11-	1.128.594,48-
* Muut henkilösivukulut	221.920,15-	224.698,33-
Poistot ja arvonalentumiset		
* Suunnitelman muk. poistot	68.049,77-	67.321,69-
* Liiketoiminnan muut kulut	2.555.592,42-	2.733.951,73-
** LIIKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	1.621.347,26-	351.704,22-
Rahoitustuotot ja -kulut		
* Korvaus peruspääomasta	3.000,00-	3.000,00-
*** TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	1.624.347,26-	354.704,22-
Satunnaiset tuotot ja -kulut		
**** YLI-/ALIJÄÄMÄ ENNEN VAR.	1.624.347,26-	354.704,22-
***** TILIKAUDEN YLI- / ALIJÄÄMÄ	1.624.347,26-	354.704,22-

Sisältää sisäiset ja laskennalliset erät

Rahoituslaskelma

	v.2018	v.2017
RAHOITUSLASKELMA		
TOIMINNAN RAHAVIRTA		
* Liikelylijäämä (-aliij)	1.621.347,26-	351.704,22-
* Poistot ja arvonalentumiset	68.049,77	67.321,69
* Rahoitustuotot ja -kulut	3.000,00-	3.000,00-
**	1.556.297,49-	287.382,53-
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA		
* Investointimenot	0,00	46.424,32-
Pysyvien vastaavien		
**	0,00	46.424,32-
*** TOIMIN. JA INVEST. RAHAVIRTA	1.556.297,49-	333.806,85-
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA		
Antolainojen muutokset		
Lainakannan muutokset		
** Oman pääoman muutokset	0,00	0,00
Muut maksuvalmiuden muutokset		
* Saamisten muutos kunnalta	12.857,04	535.284,92
* Saamisten muutos muilta	418.287,42-	798.451,96-
* Korott.velk. muutos kunnalta	1.540.403,98	0,00
* Korott.velk. muutos muilta	421.323,89	596.973,89
**	1.556.297,49	333.806,85
*** Rahoituksen rahavirta	1.556.297,49	333.806,85
**** RAHAVAROJEN MUUTOS	0,00	0,00

TASE

	v.2018	v.2017	
T A S E			
VASTAAVAA			
A PYSYVÄT VASTAAVAT			
I Aineettomat hyödykkeet			
*	1. Aineettomat oikeudet	13.175,83	26.351,65
**	Aineettomat hyödykkeet yht.	13.175,83	26.351,65
II Aineelliset hyödykkeet			
*	4. Koneet ja kalusto	60.261,36	115.135,31
**	Aineelliset hyödykkeet yht	60.261,36	115.135,31
III Sijoitukset			
****	PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	73.437,19	141.486,96
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT			
C VAIHTUVAT VASTAAVAT			
I Vaihto-omaisuus			
II Saamiset			
Pitkäaikaiset saamiset			
Lyhytaikaiset saamiset			
*	1. Myyntisaamiset	426.985,30	396.260,88
*	3. Saamiset kunnalta	0,00	12.857,04
*	4. Muut saamiset	132.803,00	145.029,77
*	5. Siirtosaamiset	1.016.658,36	616.868,59
**	Lyhytaikaiset saamiset yht.	1.576.446,66	1.171.016,28
***	Saamiset yhteensä	1.576.446,66	1.171.016,28
III Rahoitusarvopaperit			
IV Rahat ja pankkisaamiset			
****	VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	1.576.446,66	1.171.016,28
*****	VASTAAVAA YHTEENSÄ	1.649.883,85	1.312.503,24
VASTATTAVAA			
A OMA PÄÄOMA			
*	I Peruspääoma	50.000,00-	50.000,00-
*	IV Ed.tilikausien yli/alijäämä	354.704,22	0,00
*	V Tilikauden yli/alijäämä	1.624.347,26	354.704,22
***	OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	1.929.051,48	304.704,22
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET			
C PAKOLLISET VARAUKSET			
D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT			
*	3. Muut toimeksiantojen pääoma	34.817,77-	34.817,77-
***	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT YHT.	34.817,77-	34.817,77-
E VIERAS PÄÄOMA			
I Pitkäaikainen			
II Lyhytaikainen			
*	7. Ostovelat	453.025,10-	132.116,97-
*	8. Korottomat velat kunnalta	1.540.403,98-	0,00
*	9. Muut velat/Liittymismaksut	113.386,10-	1.798,46-
*	10. Siirtovelat	1.437.302,38-	1.448.474,26-
**	Lyhytaikainen vieras po. yht.	3.544.117,56-	1.582.389,69-
***	VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	3.544.117,56-	1.582.389,69-
*****	VASTATTAVAA	1.649.883,85-	1.312.503,24-

10.3 Eriytettyjen tilinpäätösten vaikutus kunnan tilikauden tuloksen muodostumiseen

SISÄINEN TULOSLASKELMA ILMAN LASKENNALLISIA ERIÄ

	Kunta ilman Hyvinvointi- liikelaitosta ja vesihuoltoa	Hyvinvointi- liikelaitos	Vesihuolto	Muuramen kunta
TOIMINTATULOT				
Myyntitulot	2 091 219,81	679 063,32	1 788 091,82	4 558 374,95
Maksutulot	848 417,33	1 456 414,71		2 304 832,04
Tuet ja avustukset	414 835,02	23 159 264,15	6 081,94	23 580 181,11
Muut toimintatulot	6 332 125,32	755 743,51	8 548,72	7 096 417,55
TOIMINTATULOT YHTEENSÄ	9 686 597,48	26 050 485,69	1 802 722,48	37 539 805,65
VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN	214 264,68		120 134,98	334 399,66
TOIMINTAMENOT				
Henkilöstömenot	-15 996 129,06	-6 348 250,76	-476 289,34	-22 820 669,16
Palvelujen ostot	-6 781 850,36	-17 466 414,87	-383 350,62	-24 631 615,85
Aineet, tarvikkeet ja tavara	-2 267 480,89	-819 855,29	-201 590,96	-3 288 927,14
Avustukset	-25 589 223,33	-976 322,76		-26 565 546,09
Muut toimintamenot	-4 945 861,29	-1 570 806,27	-25 560,22	-6 542 227,78
TOIMINTAMENOT YHTEENSÄ	-55 580 544,93	-27 181 649,95	-1 086 791,14	-83 848 986,02
TOIMINTAKATE	-45 679 682,77	-1 131 164,26	836 066,32	-45 974 780,71
Verotulot	39 403 587,65			39 403 587,65
Valtionosuudet	10 326 825,00			10 326 825,00
Rahoitustulot ja -menot				
Korkotulot	43 371,74			43 371,74
Muut rahoitustulot	410 249,22			410 249,22
Korkomenot	-71 190,93			-71 190,93
Muut rahoitusmenot	-3 887,20	-3 000,00	-43 743,80	-50 631,00
VUOSIKATE	4 429 272,71	-1 134 164,26	792 322,52	4 087 430,97
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunn.mukaiset poistot	-3 469 486,12	-68 049,77	-322 164,40	-3 859 700,29
Satunnaiset erät				
TILIKAUDEN TULOS	959 786,59	-1 202 214,03	470 158,12	227 730,68
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (ALIJÄÄMÄ)	959 786,59	-1 202 214,03	470 158,12	227 730,68

11 TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET

Muuramessa 1.päivänä huhtikuuta 2019

Mika Ilvesmäki

~~Jani Kokko~~

Arto Rajala

Asko Juuti

Janne Andersin

Jenni Ahvenlampi

Tarja Salmela

Teija Hitonen

Heli Räisänen

Ari Ranta-aho

TILINTARKASTUSMERKINTÄ

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Muuramessa . päivänä . kuuta 2019

BDO Audiator Oy
Tilintarkastusyhteisö

Jorma Kesä
tilintarkastaja, JHTT

12 LUETTELO KÄYTETYISTÄ KIRJANPITOKIRJOISTA

1. Toimintakertomus
 - Tuloslaskelma
 - Rahoituslaskelma
 - Tase
 - Talousarviovertailu
 - Konsernituloslaskelma
 - Konsernin rahoituslaskelma
 - Konsernitase
2. Päiväkirja
3. Pääkirja
4. Tositteisto
 - Tositelajit
 - 1 Pankkitositteet
 - 4 Palkkatapahtumat
 - 10 KP Laskennalliset
 - 11 KP Automaattikirjaukset
 - 12 SL Laskennalliset
 - 13 SL Automaattikirjaukset
 - 15 Luottotappiot
 - 16 Alv-jako
 - 20 Ostolaskujen maksut
 - 21 Ostolaskut
 - 22 WF Ostolaskut
 - 23 Ostolaskut/vesihuolto
 - 30 Myyntireskontran suoritukset
 - 31 Myyntilaskut/taloustoimisto
 - 32 Myyntilaskut/asuntotoimisto
 - 33 Myyntilaskut/Effica-päivähoito
 - 34 Myyntilaskut/Effica-kotipalvelu
 - 35 Myyntilaskut/vesilaskut
 - 36 Myyntilaskut/tekninen toimisto
 - 37 Myyntilaskut/jätehuolto
 - 38 Myyntilaskut/hyvinvointi/effica
 - 39 Myyntilaskut/hyvinvointi/intime
 - 87 Korkolaskut
 - 89 Sisäinen laskutus
 - 90 Muistiot
 - 91 Tilinpäätöksen liitetietotositteet
 - 96 Kirjanpidon tulos
 - 97 Kirjanpidon tulos laskennallinen
 - 98 Sisäisen laskennan tulos
 - 99 Sisäisen laskennan tulos laskennallinen
5. Osakirjanpitojen tapahtumaluettelot
 - osto- ja myyntireskontra
 - palkkakirjanpito
6. Poistosuunnitelmat
7. Pysyvien vastaavien kirjanpito
8. Lainakirjanpito

13 SELVITYS KIRJANPIDON SÄILYTYKSESTÄ

Pysyvästi säilytettävät (kunnan päätearkisto):

- tasekirja

Sähköisessä arkistossa 10 vuotta:

- pääkirjat (kp/sl)
- päiväkirjat (kp/sl)
- reskontralistat (osto- ja myyntireskontra)
- saldolistat (osto- ja myyntireskontra)
- WF ostolaskut (tositelaji 22)
- talousarviovertailut (sl)
- taseet (sl)
- tuloslaskelmat (sl)
- rahoituslaskelmat (sl)

Muut tositteet ja raportit säilytetään kunnan päätearkistossa 10 vuotta tai ESR-hankkeen edellyttämän säilytysajan. Kiinteistöinvestointeihin liittyvät tositteet korvataan 10 vuoden jälkeen selvityksillä, joista käy ilmi Verohallituksen määräämät seikat (AVL 209 m §).

MENETELMÄKUVAUKSET

Kunnassa on tehty menetelmäkuvaukset kirjanpito- ja ostolaskujen käsittelyprosessista sekä perintäprosessista.